

**DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİMDALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARININ KARAKTER VE
KARAKTER ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN VELİ VE
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ**

AYŞE DURAN

Yüksek Lisans Tezi

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç.Dr. Hakan SARIÇAM**

Kütahya,2015

Yemin Metni

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Okul Öncesi Çocuklarının Karakter Ve Karakter Özelliklerine İlişkin Veli Ve Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların “Kaynaklar” bölümünde gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

..../...../2015

Ayşe DURAN

Kabul ve Onay

Ayşe DURAN'ın hazırladığı “Okul Öncesi Çocuklarının Karakter ve Karakter Özelliklerine İlişkin Veli ve Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tez çalışması, jüri tarafından lisansüstü yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği ile kabul edilmiştir.

.../.../2015

Yrd. Doç. Dr. Hakan SARIÇAM (Danışman)

Doç. Dr. Turan TEMUR

Yrd. Doç. Dr. Nezahat Hamiden KARACA

Doç. Dr. Baykal BİÇER

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü V.

Önsöz

İyi bireyler yetiştirmek tüm toplumların benimsedikleri bir politikadır. Eğitimin temel amaçlarından biri de iyi bireyler yetiştirmek olarak kabul edilir. Bu nedenle bireyin karakter gelişimi alınan eğitimin bir parçası olarak da görülmektedir. Birey karakter özelliklerini ilk çevresi olan ailesinden aldığı ve daha sonra iletişime geçtiği okul çevresinde geliştirdiği düşünülmektedir. Bu nedenle bireyin karakterinin gelişiminde aileye ve okula önemli görevler düşmektedir.

Bu çalışmada okul öncesi dönem çocuklarının karakter ve karakter özelliklerine ilişkin veli ve öğretmen görüşleri incelenmiştir. Velilerin ve öğretmenlerin karakter algıları ve çocuklardaki karakter beklentileri ve geliştirmek istedikleri karakter özellikleri bu çalışmanın önemli bir yönünü göstermektedir.

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde birçok değerli insanın katkısı olmuştur. Araştırmam da beni bu konuya yönlendiren, çalışma sürecinin sağlıklı bir şekilde ilerlemesinde her zaman yanımda olan ve bana her türlü desteği sağlayan değerli danışmanım Yrd. Doç.Dr. Hakan Sarıçam'a teşekkür ederim.

Bu araştırma boyunca ufku açan ve beni yönlendiren değerli büyüğüm Prof. Dr. Hacı Duran'a, yüksek lisans boyunca benden desteklerini esirgemeyen tüm okul öncesi eğitim bölümü akademisyenlerine ve değerli hocalarıma ve tüm dostlarıma teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayrıca çalışmam boyunca hiçbir fedakârlıktan kaçınmayan, zor zamanlarımda her zaman yanımda olan canım annem, babam ve ağabeylerime sonsuz teşekkür ediyorum.

Ayşe Duran

İçindekiler

Yemin Metni	i
Kabul ve Onay.....	ii
Önsöz	iii
Tablo Listesi.....	vi
Özet	viii
Abstract	ix
Giriş.....	1
Kuramsal Çerçeve	3
Karakter Tanımı	3
Karakterin Gelişimi.....	5
Karakter Eğitimi	9
Karakter Eğitimi ve Veli.....	15
Karakter Eğitimi ve Öğretmen.....	17
Karakter Eğitimi İle İlgili Yapılan Araştırmalar.....	18
Problem Durumu	24
Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	26
Problem Cümlesi	26
Alt Problemler	27
Yöntem.....	28
Araştırma Modeli	28
Çalışma Grubu.....	29
Verilerin Toplanması.....	36
Veri toplama araçları	37
Karakter ve Özellikleri ile İlgili Veli Görüşme Formu.....	37
Karakter ve Özellikleri İle İlgili Öğretmen Görüşme Formu	37
Okulöncesi Öğretmenlerinin ve Velilerinin Karakter Eğitimi Hakkındaki Görüşleri Anketi	38
Verilerin Analizi.....	39
Bulgular.....	41
Araştırmanın Nitel Verilerine İlişkin Bulgular.....	41
Karakter Kavramına İlişkin Veli ve Öğretmen Görüşleri	41
Velilere ve Öğretmenlere göre 5-6 Yaş Dönem Çocuklarının Karakter Özellikleri	46
Velilerin ve Öğretmenlerin Çocuklarda Gözlemedikleri Olumlu Karakter Özellikleri	52
Velilerin ve Öğretmenlerin Çocuklarda Gözlemedikleri Olumsuz Karakter Özellikleri	55
Velilere ve Öğretmenlere Göre Çocukların Karakter Özelliklerinin Geliştirilmesi.....	58
Velilere ve Öğretmenlere Göre 5-6 Yaş Dönem Çocuklarda Geliştirilmesi Gereken Karakter Özellikleri.....	61
Velilere Göre Çocuklarının Karakter Özelliklerinin Gelişiminde Kimlerin Rolü Var.....	64
Öğretmenlerin Çocukların Karakter Özelliklerinin Gelişim Sürecinde Ailenin Rolü Hakkındaki Görüşleri	65
Araştırmanın Nicel Verilerine İlişkin Bulgular.....	66
Okul Öncesi Öğretmenlerinin ve Velilerinin Karakter Eğitimi ile İlgili Özelliklere Önem Verme Durumundaki Düşüncelerine İlişkin Bulgular	66

Çocuğun Karakter Özelliklerine İlişkin Görüşlerin Katılımcıların Öğretmen veya Veli Olma Durumuna Göre Anamlı Bir Farklılık Göstermekte midir? 70	
Öğretmenlerin çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?	71
Öğretmenlerin çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?	72
Öğretmenlerin çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?	72
Öğretmenlerin çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?	73
Öğretmenlerin çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin görev aldığı okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?.....	74
Velilerin çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?	75
Velilerin çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?	75
Velilerin çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin eğitim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?	76
Velilerin çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin gelir durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?	77
Velilerin çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?.....	78
Tartışma Sonuç ve Öneriler	79
Tartışma.....	79
Sonuç	82
Öneriler.....	85
Uygulamaya Yönelik Öneriler	85
Kaynaklar	87
Ekler	92
Ek 1:	92
Veli Görüşme Formu.....	92
Ek 2:	93
Öğretmen Görüşme Formu.....	93
Ek 3:	94
Veli Anket Formu.....	94
Ek 4:	96
Öğretmen Anket Formu.....	96
Özgeçmiş.....	98

Tablo Listesi

Tablo 1 Çalışma Grubu.....	30
Tablo 2 Öğretmenlerin Yaş Dağılımları	30
Tablo 3 Öğretmenlerin Cinsiyet Dağılımları.....	31
Tablo 4 Öğretmenlerin Eğitim Durumları Dağılımları	31
Tablo 5 Öğretmenlerin Kıdem Durumlarının Dağılımları	32
Tablo 6 Öğretmenlerin Görev Yaptığı Okul Türlerine Göre Dağılımları	32
Tablo 7 Velilerin Yaş Ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımları.....	33
Tablo 8 Velilerin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları.....	33
Tablo 9 Velilerin Meslek Durumlarına Göre Dağılımları.....	33
Tablo 10 Velilerin Gelir ve Ekonomik Sınıf Durumlarına Göre Dağılımları.....	34
Tablo 11 Velilerin Anaokuluna Giden Çocuklarının Cinsiyetine Göre Dağılımları.....	34
Tablo 12 Karakter Kavramına Yönelik Velilerden Elde Edilen Bulgular	41
Tablo 13 Karakter Kavramına Yönelik Öğretmenlerden Elde Edilen Bulgular..	43
Tablo 14 Karakter Özelliklerine Yönelik Velilerden Elde Edilen Bulgular.....	46
Tablo 15 Karakter Özelliklerine Yönelik Öğretmenlerden Elde Edilen Bulgular	49
Tablo 16 Olumlu Karakter Özellikleri; Velilerden Elde Edilen Bulgular	52
Tablo 17 Olumlu Karakter Özellikleri; Öğretmenlerden Elde Edilen Bulgular...	54
Tablo 18 Çocuklarda Gözlemlenen Olumsuz Karakter Özellikleri; Velilerden Elde Edilen Bulgular	55
Tablo 19 Çocuklarda Gözlemlenen Olumsuz Karakter Özellikleri; Öğretmenlerden Elde Edilen Bulgular.....	57
Tablo 20 Karakter Özelliklerinin Geliştirilmesi Yöntemleri; Velilerden Elde Edilen Bulgular	58
Tablo 21 Karakter Özelliklerinin Geliştirilmesi Yöntemleri: Öğretmenlerden Elde Edilen Bulgular	60
Tablo 22 Çocuklarda Geliştirilmesi Gerekilen Karakter Özellikleri; Velilerden Elde Edilen Bulgular.....	61
Tablo 23 Çocuklarda Geliştirilmesi Gerekilen Karakter Özellikleri; Öğretmenlerden Elde Edilen Bulgular	63
Tablo 24 Veli ve Öğretmenlerin Karakter Özelliklerine İlişkin Görüşleri	67
Tablo 25 Karakter Özelliklerine İlişkin Öğretmen ve Veli Görüşlerine ait U -testi Sonuçları	71
Tablo 26 Öğretmenlerin Çocuğun Karakter Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyetlerine Göre Mann Whitney U-Testi Sonuçları	71
Tablo 27 Öğretmenlerin Çocuğun Karakter Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Yaşlarına Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	72
Tablo 28 Öğretmenlerin Çocuğun Karakter Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Kıdemlerine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	73
Tablo 29 Öğretmenlerin Çocuğun Karakter Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Eğitim Durumlarına Göre Mann Whitney U-Testi Sonuçları.....	74
Tablo 30 Öğretmenlerin Çocuğun Karakter Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Görev Yaptıkları Okul Türüne Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	74
Tablo 31 Velilerin Çocuğun Karakter Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyetlerine Göre Mann Whitney U-Testi Sonuçları	75

Tablo 32 Velilerin Çocuğun Karakter Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Yaşlarına Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	76
Tablo 33 Velilerin Çocuğun Karakter Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Eğitim Düzeylerine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	76
Tablo 34 Velilerin Çocuğun Karakter Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Gelir Durumlarına Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	77
Tablo 35 Velilerin Çocuğun Karakter Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Çocuğun Cinsiyetine Göre Mann Whitney U-Testi Sonuçları	78

Özet

Okul öncesi çocuklarının karakter ve karakter özelliklerine ilişkin veli ve öğretmen görüşlerinin incelenmesi

Karakter özelliklerinin kazanılmasında okul öncesi dönemdeki yaşların temel olduğu bilinen bir gerçektir. Karakter gelişimi ailede başlamakta olup okul ile resmi bir boyut kazanmaktadır, bu nedenle velilerin ve okulun birbirini destekleyecek nitelikte olması son derece önemlidir. Bu desteğin belirlenmesi için velilerin ve öğretmenlerin bu konudaki fikirlerini bilinmesi gerekmektedir. Bu araştırmanın amacı okul öncesi çocuklarının karakter ve karakter özelliklerine ilişkin veli ve öğretmen görüşlerinin incelenmesi olarak belirlenmiştir. Karma araştırma yöntemi ile hazırlanan bu araştırmanın çalışma grubunu 2013-2014 eğitim öğretim yılında Adıyaman ili merkez ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı yedi bağımsız anaokulu, bir özel anaokulu ve dokuz ilkokula bağlı anasınıflarında görev yapan okul öncesi öğretmenler (n=78) ve bunların sınıflarında bulunan çocukların velileri (n=79) oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından hazırlanan anket formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formları ile elde edilmiştir. Araştırmanın verileri Mann-Whitney U-testi ve Kruskal Wallis H testi ve içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, okul öncesi öğretmenleri ve velilerin çocukların karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinde anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Ancak karakter kavramı ile ilgili görüşlerinde farklılıklar ortaya çıkmıştır. Ayrıca, karakter özellikleri bakımından çocuklarda gözlemledikleri ve beklentileri konusunda da velilerin ve öğretmenlerin farkı görüşler belirttikleri ortaya çıkmıştır. Bulgular sonucunda, velilerin çocuklarının karakter özelliklerinin gelişiminde öncelikli sorumluluğu kendilerinde gördükleri ortaya çıkmıştır. Bununla beraber, öğretmenler çocukların karakter özelliklerinin gelişiminde velilerin rolü hakkında farklı görüşler dile getirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Karakter ve karakter özellikleri, okul öncesi eğitim, veli, öğretmen

Abstract

The examination of parents and teachers' views relating to preschoolers' character and character traits

It is a fact that the years of preschool is the foundation of gaining of character traits. The development of character starts in the family and continues authoritatively with school, for this reason the supporting each other of family and school is critical. For the determination of this supporting, the views of teachers and parents about this issue are required. The aim of this study is the examination of parents' and teachers' views about character and character traits of preschoolers. This research was completed with composed method which consisted of quantitative and qualitative methods; the sample of study was 78 preschool teachers who worked in 17 preschools in Adiyaman city center and 79 children of parents between 2014-2015 academic years. The data of research was collected with a questionnaire form and a semi-structured interview form developed by researcher. The analyze of data was done with Mann-Whitney U-test and Kruskal Wallis H-test and content analysis method. According to the results of research, there is no a significant difference between preschool's teachers' and parents' views relating to character and character traits of children. However, parents and teachers have different opinions about character. In addition, expectation and observation of parents and teachers show differences in terms of character traits in children. The results shows that parents took the primarily responsibility of development of their children's character in themselves. In addition, teachers have different opinions about the role of parents in the development of character traits of children.

Key words: Character and character traits, preschool education, parents, teachers.

Birinci Bölüm

Giriş

Okul öncesi eğitimi çocuğun bilişsel, sosyal, fiziksel gelişim alanlarının ilerlediği bir dönemdir. Bu dönem aynı zamanda çocuğun kişilik gelişiminin oluşmaya başladığı bir süreçtir. Bu dönemde verilen eğitim çocuğun gelecek yaşantısında kritik öneme sahip olmakta ve aynı zamanda çocuğun sosyal yaşantı boyutunun temelini oluşturmaktadır. Eğitimle çocuğa kazandırılan sosyal yaşantısının önemli bir boyutu karakter gelişimidir. Çocuğun okul öncesi yaş döneminde kazanımları sağlıklı bir karakter gelişimine sahip olmasında etkilidir. Bundan dolayı, bu dönemde alınacak olan kaliteli bir eğitim iyi bir karakterin oluşmasında önemlidir.

Çocukluk dönemindeki problemlili davranış daha sonraki ergenlik ve yetişkinlik dönemindeki şiddetin ve anti sosyal davranışların öncüsüdür (Moffitt, 1993). Bu nedenle bu tür davranışların ilerlememesi ve ortadan kaldırılması için erken çocukluk eğitimi bireyin yaşamında önemli bir rol oynamaktadır. Dünya çapında çocuklar şiddetten, artan sosyal sorunlardan, birbirlerine ve dünyaya karşı saygı eksikliğinden etkilenmektedirler. Bu çatışmanın artış derecesi sonucu aileler ve eğitimciler, eğitim sistemi içerisinde evrensel ahlak değerleri konusunda farkındalık yaratacak uygulamalar yapılması gerektiğine inanmaktadırlar (Hassan ve Kahil, 2005)

Karakter, bireyin bilişsel, sosyal, duygusal ve etik olarak olumlu bir gelişiminin farkındalığı olarak tanımlanmaktadır (Battistich, 2005).

Karakterin sözlük tanımıyla beraber literatürde farklı tanımlamaları yer almaktadır. Bazı bilim adamları için karakter esas olarak davranışsal olmasına rağmen, bazıları için karakter saf bir kişiliktir. Yine bazı bilim adamları, karakterin tanımından bilişsel işleyişi çıkarmaktadır. Karakter literatür tanımında kapsamlı olarak ele alındığı gibi ele alınmadığı durumlarda söz konusudur. Berkowitz (2002) karakteri, bireyin yeteneklerini ve ahlaki işleyişe olan eğilimini etkileyen bir takım psikolojik özellikler olarak tanımlamaktadır. Kısaca karakteri,

insanı doğru olanı yapma veya yapmamaya yönlendiren bu özelliklerin bir bütünü olarak görmektedir. Ayrıca, Berkowitz (2002) insan ahlakını tamamlayan psikolojik öğeler olarak tanımladığı ahlaki anatomiyi de kullanmaktadır. Ahlaki anatominin yedi bölümü olduğunu belirtmiştir: ahlaki davranış, ahlaki değer, ahlaki kişilik, ahlaki duygu, ahlaki muhakeme, ahlaki kimlik ve karakteristik temeller. Karakterin bu modelini kabul eden birinin, karakterin karışık bir psikolojik kavram olduğunu anlayacağını belirtmiştir. Doty (2006) karakteri bireyin kim olduğu ve diğerleri ile nasıl iletişim kurduğunun önemli bir parçası olarak görmektedir.

Çocukların karakter gelişiminde önemli faktörlerden biri yetişkinlerin çocuğa nasıl davrandıklarıdır. Ev ve okul ortamında sağlıklı bir karakter eğitiminin gerçekleşmesi için çocuğa olan yaklaşım önemlidir. Çocuklar genel olarak, daha az bilgili, becerikli, sorumlu ve topluma daha az önemli katkıları olan bireyler olarak zihinlerde canlandırılmaktadır. Bu nedenle, çocukların genel olarak davranışları göz ardı edilmekte, yetişkinlerin davranışları sorgulanmaktadır. Bireyler daha çok yetişkinlerin yapmış oldukları şeyleri anlamak isterler. Buna rağmen, yetişkinlerin bilgilerinin ve hareketlerinin temelinde çocukluk dönemi eğitimin yer aldığını unutmamak gerekir (Prus, 2011).

Çocuklarımız değerler konusunda yeteri kadar bilgiye sahip değiller. Bu değerler; gerçek, sevgi, dürüstlük, güvenme, toplumsal sorumluluk, yasalara saygı, yaptığından gurur duymak, adalet, insan onuruna saygınlık, yanlış ve doğru standartlar olarak belirlenmektedir. Buna rağmen, bu değerlere eğitim kurumlarının müfredatlarında yeterli önem verilmediği düşünülmektedir. Bunun sonucu olarak çocukların davranışlarında ahlaki yargılamanın eksikliği görülebilir. Bundan dolayı çocukların davranışlarını etkileyen baskın dürtüler bencillik, memnuniyet, açgözlülük, kötü niyet, kibir, agresiflik, güç, kıskançlık ve diğer patolojik değerlerdir (Sankar, 2004). Bu olumsuz değerler çocuğun sağlıklı bir karakter gelişimine sahip olmasında engel olabilir. Bu olumsuzluk ise kaliteli bir karakter eğitim programı ile çözüme kavuşabilir.

Kuramsal Çerçeve

Bu bölümde karakter ve karakter eğitimi ile ilgili kuramsal bilgilere ve ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

Karakter Tanımı

Karakter kelimesi, Yunanca ‘biçim vermek veya ‘işaretlemek’ kelimelerinden gelmektedir. Karakter tanımı kapsamlı bir şekilde ve farklı boyutlarda ilgili literatür çalışmalarında yer almaktadır. Buna rağmen, karakter kavramı ile ilgili açık ve net bir tanımlama yer almamaktadır. Bunun farklı nedenleri bulunmaktadır. Bunlar karakterin mizaç, huy gibi kavramlarla yakınlık durumu ve bazı felsefi sorunların yer alması olarak belirtilmiştir (Yazıcı ve Yazıcı, 2011). Berkowitz de (2002), karakter kelimesinin teknik olarak nasıl kullanıldığına ilişkin bulanık bir tablonun olduğunu ifade etmiştir. Bunda karakterin saf kişilik olarak ele alınmasının veya sadece davranışsal boyutta ele alınmasının etkili olduğunu belirtmiştir. Bununla beraber karakteri, doğru ve yanlış düşünme becerisi, ahlaki duygu deneyimi, ahlaki davranışta bulunma, iyi ahlaka inanma, ahlaki temeli destekleyen diğer özellikleri, sorumluluk, diğerkâmlık ve dürüstçe davranma eğiliminde olma olarak da tanımlamaktadır. Aydın ise (2008) karakteri bireyin özgü davranışlarının bir bütünü olarak tanımlamakta ve ayrıca kişiliğin bir ahlaki boyutu olarak da görmektedir.

Josephon Etik Enstitüsü, evrensel olarak kabul gören ve karakterin oluşumunda bulunan altı öge belirtmiştir; dürüstlük, saygı, sorumluluk, adalet, yardımseverlik ve vatandaşlık (Berkowitz, 1999). Belirtilen bu öğelere bakıldığında tüm toplumlarda kabul gören değerler olduğu aşikârdır. Toplumların sağlıklı bir şekilde ilerlemesi için temel değerlere ihtiyaçları vardır ve bu değerlerde bireylerin karakterler özellikleri ile şekillenmektedir. Özel ahlaki karakter modeline bakılmaksızın, karakterin karışık bir kavram olduğu açıktır. Etkili bir karakter yapısının işlevselliği için bireyin bazı özelliklerinin geliştirilmesine ihtiyaç vardır. Bu özellikler en azından biliş, davranış, duygu ve kişiliği kapsamaktadır. Berkowitz (1999) ahlaki işleyişin yedi yönünü – ahlaki eylem, ahlaki değer, ahlaki karakter, ahlaki duygu, ahlaki neden, ahlaki kimlik ve

meta ahlaki özellikler- oluşturan ahlaki yapıyı bir psikolojik model olarak sunmuştur.

Sabini ve Silver göre (1982, 156; Akt: Osguthorpe, 2005) karakter bireye bağlıdır ve davranışlarla gösterilmektedir. Ayrıca, karakterin bir süreç gerektirdiğini ve bu nedenle hemen ortaya çıkan bir durum olmadığını belirtmiştir. Ryan ve Bohlin (1999) ise karakteri bireyin alışkanlıklarının bir toplamı olarak ele almaktadırlar. Karakter, bizim iyi ve kötü alışkanlıklarımızın ve değerlerimizin bir bütünü olarak görülmüştür. Bu iyi ve kötü alışkanlıklarımız bizi tanımlamakta ve yaşamımızdaki olaylara tepkimizi etkilemektedir. Battistich'e göre (2005) ise karakter kurallar ile alakalıdır ve karakter sahibi olmak demek basitçe kurallara uymak demektir. Bir diğer ifade ile bize söyleneni yaparsak ve faydalı bir iş ortaya koyarsak karakter sahibi olarak tanımlanırız. Bu durum, karakterin beceri, motivasyon, davranış ve tutumların uyumunu ifade eden bir kavram olarak ele alındığını göstermektedir.

Karakter bireyde farklı ruhsal yeteneklerin özel bir şekilde toplanması ve bireyin karakteri yaşadığı çevrenin toplumsal değerlerinden ve ahlak kurallarından oluşmakta olup bu değerlere göre değerlendirilmektedir. Ayrıca, bireyin karakteri zamanın, olayların ve eğitimin etkisi ile farklılık ve ilerleme göstermektedir (Çağdaş ve Seçer, 2002). Karakter bireyin bilişsel, sosyal, duygusal ve etik olarak olumlu gelişiminin olarak da ele alınmıştır (Battistich, 2005). Bireyin karakterini tanımlamamız istendiğinde sadece davranışta gördüğümüz karakter özelliklerini sıralarız. Ancak karakter tanımlaması olarak sadece davranışa odaklanmak yetersizdir. Karakterin, gözlenebilir olup olmadığı ile ilgili tartışma konusunda ise, Osguthorpe (2005) karakteri durgun bir eğilimden daha çok, duruma bağımlı bir olgu olarak ele alınması gerektiğini belirtmiştir.

Karakter terimi toplum tarafından benimsenen özellikteki davranışları kapsadığı gibi bireyin duygusal, entelektüel ve ahlaki özelliklerini de kapsamaktadır. İki bin yedi yılında Amerika Birleşik Devletlerinin, Eğitim Bölümünün Karakter Merkezli Eğitim İçin Hareketlilik adlı raporuna göre karakter kapsamında ele alınan ilgili erdemler belirlenmiştir. Bunlar; dürüstlük, adaletli olmak, kurallar uyma, güvenilirlik, sorumluluk, saygı, diğerkâmlık

(özgecilik), sabır, tahammül, farklılığı kabul etme ve cesarettir. Bununla beraber, ideal karakter gelişimi için ahlaki muhakeme, problem çözme, iş etiği, empati ve öz yansıtmanın gelişimlerinin gerekli olduğu belirtilmiştir (Zickefoose, 2010).

Karakterin Gelişimi

Karakterin ne zaman gelişmeye başladığı ile ilgili soru esasen cevapsız bir soru olarak ele alınmaktadır. Bu durum çeşitli nedenlere bağlanmıştır. Bunlar; ilk olarak karakterin çok yönlü bir olgu olarak ele alınması, her karakter ögesinin kendi gelişimsel yörüngesine sahip olması, her bireyin farklı gelişim özelliği göstermesi ve son olarak da karakter öğelerinin gelişiminin uzun süreli olmasıdır. Bununla beraber, karakterin doğumla hatta doğumdan önce gelişmeye başladığı belirtilmiştir. Çünkü karakter üzerinde genetik faktörlerin etkili olduğu da ortaya çıkmıştır. Bunun dışında, ebeveynlerin doğumdan öncede bebekle beraber duygusal bağ kurdukları ve bu bağın karakter gelişiminde önemli bir faktör olduğu ortaya çıkmıştır (Berkowitz, 2002). Karakter eğitimi üzerine yapılmış olan çalışmaların sonucunda karakter gelişiminin çeşitli yönleri olduğu ortaya atılmıştır; 'kafa' yani bilme ve düşünme, 'kalp' yani duygusal ve motivasyon, 'eller' yani davranış ve beceriler (Banks ve Mhunpiew, 2012).

Karakterin oluşumu ile ilgili olarak bilişsel gelişimciler, davranışçı kuramcılar, felsefeciler ve teologlar tarafından çeşitli teoriler ortaya atılmıştır. Genel psikolojik perspektifin anlayışına göre, insan karakteri zamanla aynı kalan eylemlere neden olan bir çeşit düşünme yöntemidir; bireyin sürekli olan alışkanlıklarını veya özelliklerini göstermektedir. Dolayısıyla bu özellikler bireyin karakterini gösteren veya tanımlayan eylem ve tutumlara, ahlaki davranışa, ahlaki karara bağlıdır. Psikologlar karakter eğitimine farklı perspektiflerden yaklaşmaktadırlar; ahlaki psikologlar insan sorumluluğunu incelerken, sosyal psikologlar çeşitli toplumlardaki birey olmanın motivasyonunu ve yapısını açıklamaya çalışmışlardır. Bazı psikologlara göre ahlaki gelişim, kuralların ve değerlerin içselleştirme süreci olmayıp, bireyin bilişsel gelişim sürecidir. Karakter gelişimi bazıları için bilişsel gelişime ve bireyin çevre tarafından uyarımına dayanmaktadır. Günümüzde, bilişsel gelişimciler eğitimi ve okullaşmayı büyük

oranda etkilemekte fakat bu etki meydan okuma durumudur. Onlar genel olarak ahlak eğitiminin, ahlaki konulara yönelik bireyin bilişsel uygulamalarına dayanmakta olduğuna inanmaktalar. Ayrıca, karakter eğitiminin, karakter aşamaları boyunca olan bir hareket olarak görmekte (Arthur, 2003).

Kant ise (1991;Akt. Yazıcı ve Yazıcı, 2011) karakterin doğuştan olmadığını daha sonra kazanılan bir durum olduğunu ifade etmiştir. İnsan doğasında var olan eğilimin akıl ve anlama yoluyla elde edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca, karakter sahibi kişinin duruma uygun olan davranış konusunda karar vererek eyleme geçtiğini ifade etmiştir. Doğuştan getirilen kişilik özellikleri ile beraber, karakterin oluşmasında bireyin özgür iradesinin ve seçiminin önemli olduğunu dile getirmiştir. Bundan ötürü, karakter oluşumunun bir şekilde bireyin kendi kontrolünde olan bir durum olduğunu ifade etmektedir. Tüm bunların dışında, bireyin karakter sahibi olmasında, istek, inanç ve davranış kalıplarının önemli olduğunu belirtmiştir.

Damon (1997) ise karakter gelişiminin bir amaç duygusu ve direktifler ile gerçekleştiğini belirtmiştir. Karakter gelişimini bir amaç duygusu olarak tanımlamaktadır. Karakter gelişiminde önemli öğelerin yer aldığını ifade etmektedir. Bunlar empatinin başlangıcı, birey kavramının gelişimi ve bağlılık bağının oluşumudur. Ayrıca tüm bu öğelerin yaşamın ilk yılından itibaren gelişmeye başladığını belirtmiştir. Gelişmiş olan empati duygusunun öz farkındalığı ve diğer bireylerin farklılıklarını anlamayı sağladığını ifade etmiştir. Birey kavramının gelişimi ise diğer bireylerden farklılığımızı fark etmemiz olarak betimlenmiştir. Bağlılık bağının oluşumu ise karakter gelişiminde önemli bir faktör olarak ifade edilmiştir. Bunda yaşamın ilk dönemlerinde güvenli bir bağlanma duygusunun olmamasının çocukluk döneminde anti sosyal davranışların nedenlerinden biri olarak görülmesinin etkisi var olduğu belirtilmiştir. Tüm bu öğelerin gelişiminin karakterin temelini oluşturduğu ve karakter yapısının ilk aşamalarını belirlediğini ifade etmiştir.

24-36 aylık çocukların olgunlaşmamış bazı bakış açısını almaya başladıkları ifade edilmiştir. İnsanların bakış açılarını anlama becerisindeki önemli gelişimin ise 3-12 yaş aralığında gerçekleştiği belirtilmiştir. Karakterin çocukluk yılları

boyunca tam olarak etkin olduğunu ifade edilmiştir. Ayrıca, ahlaki ve sosyal olgunluk için çocukluk önemli bir geçiş olarak düşünülmektedir. Bu durum yetişkinlere ve topluma, çocukların bu gelişim alanlarını destekleyecek olanaklar ve durumlar sağlama görevi vermektedir (Berkowitz, 2002).

Erken çocukluk döneminde karakter gelişimini anlamak için birçok yaklaşım sunulmuştur. Erken ahlak gelişiminin üç özelliğini tanımlamıştır ve bunlar; toplum yanlısı davranış, empati ve bilincin bir öncüsü olarak standartların farkındalığıdır. Bununla beraber daha sonra, bir değişken olarak bu listeye uyum da eklemiştir. Berkowitz ve Grych (1998) bu listeyi sosyal uyum, kendini kontrol etme, ahlaki muhakeme ve vicdanı da ekleyerek genişletmişlerdir. Çocukların kurallar, insanlar ve sosyal ilişkiler hakkında nasıl düşündüklerine ve erken çocukluk dönemi ahlakına odaklanılmıştır. Psikoanalitik yaklaşım karakterin gelişiminde toplumsal 'yapmak' ve 'yapmamak'ların içselleştirilmesi ile beraber duyguların gelişimini ve ilişkilerin içselleştirilmesini vurgulamaktadır. Küçük çocuklarda ahlak veya karakter gelişimini anlamak için fenomenolojik bir yaklaşımın tartışıldığı görülmüştür Çocukların ahlakını anlamak, onların sosyal ve ahlaki dünyayı nasıl anlamlandırdıklarını anlamayı gerektirmektedir (Berkowitz ve Grych, 2000).

Karakter gelişiminin tüm yönlerinin gelişimleri düşünüldüğünde çocukluk ve ergenlik döneminin karakter gelişimi açısından oldukça önemli olduğu görülmektedir. Karakterin gelişimi bebeklik döneminde başlamakta olup ömür boyu devam etmektedir. Ancak bu gelişim süreci sürekli aynı değildir farklılıklar göstermektedir. Bebeklik döneminde sadece ailesi ile iletişim halinde olan birey çocukluk döneminde aile dışındaki çevre ile iletişime geçer. Bu nedenle okul ortamı, özellikle okul öncesi ve ilköğretim dönemi karakter gelişimi açısından oldukça önemlidir (Yalız, 2011). Berkowitz ve Grych (2000) erken çocukluk döneminin gelişiminde zorunlu olan on tane karakter özelliğini belirlemiştir; kendini kontrol etme, empati, sosyal uyum, uyum, öz saygı, vicdan, ahlaki muhakeme, diğerkâmlık, dürüstlük ve sosyal beceriler. Çocuklar için bu özellikler amaçlar veya idealler olarak görülmelidir ve çocukların gelişim düzeyinde ahlaki işlevselliğin işaretleri olarak bunlar göz önünde bulunmalıdır. Çocuklar için yalan

söylemek ve ilgilerini korumak oldukça yaygındır; gerçekte tüm bu yaptıkları gelişimsel olarak yaygındır. Bu yüzden çocuklar tarafından bilinçli ve açık bir şekilde gösterilmesi için ahlaki özellikleri beklemek gerçekçi değildir.

Berkowitz ve Grych (2000) belirtmiş oldukları on karakter özelliği;

- **Kendini Kontrol Etme:** Bir çocuk kendi davranışlarını kontrol edebilir ve sosyal olarak uygun olmadığı zaman çevresel uyarıları engelleyebilir.
- **Empati:** Çocuklar diğer bireylerin duygularına ve ihtiyaçlarına duyarlı olabilirler. Diğerlerini rahatsız eden duygusal tepkilere bir sempatiklik gösterebilirler.
- **Sosyal Uyum:** Çocuklar diğerleri ile olan olumlu iletişime değer verirler ve ararlar, özellikle yetişkinlerle olmak üzere diğer bireylerle olan olumlu ilişkilere önem verirler.
- **Uyum:** Çocuk dışarıdan dayatılan standartlar ve kurallara uyum gösterme eğilimindedirler. Bununla beraber sosyal ve ahlaki normlara bağlı kalabilirler.
- **Öz Saygı:** Çocuk genel olarak kendisi hakkında olumlu düşünceye sahiptir ve becerileri hakkında iyimser olabilmektedir.
- **Vicdan:** Çocuk sınırları aştığı zaman kendini kötü hissedebilir, özür dilemeye çalışır, genel olarak yapılabilirleri ve yapılamazları anlayabilir ve onlara bağlı kalmaya ihtiyaç duyduğunu hissedebilir.
- **Ahlaki Muhakeme:** Çocuk doğru ve yanlış hakkında nedensellik üretebilir, yapmak için doğru olan şeyi algılamaya çalışır. Sosyal ve ahlaki kuralları bilir ve doğru olarak onları kabul edebilir.
- **Diğerkâmlık:** Çocuk diğerlerini önemser, onlara yardım eder, onlarla paylaşmada bulunur ve işbirliği yapar. Diğer bireylerin ihtiyaçlarını meşrulaştırmak için kendi çıkarını feda edebilir.
- **Dürüstlük:** Çocuk kendi çıkarı tehlikede olmasına rağmen düzenli bir şekilde doğruyu anlatır.

- Sosyal Beceriler: Çocuk diğerlerinin bakış açısını alabilir, etkili bir şekilde sosyal çatışmaları çözebilir.

Çocukların karakter gelişimlerini etkileyen belirli faktörler vardır. Bu faktörler üç ana başlık altında toplanmıştır (Lexmond ve Reeves, 2009). Bunlar;

- Yapısal Faktörler: Yapısal faktörler ebeveyne ait geçmişi, aile yapısını, etnik kimliği, cinsiyeti, herhangi bir engellilik durumunu ve çocuğun gelişim sürecinde yer alan faktörleri kapsamaktadır.
- Ebeveyn Tarzları ve Güven: Ebeveynlerin çocuklara yaklaşımı- yakınlık, cevap verebilirlik, kontrol ve disiplin düzeyleri- çocukların karakter gelişimi üzerinde önemli bir şekilde etkilidir. Ayrıca, ebeveynlerin algıları ve tutumları çocukların karakter gelişimlerinde önemli bir rol oynamaktadır.
- Psikolojik Hassasiyet: Genler, prenatal ve erken çevresel faktörler çocukların psikolojik gelişimlerini etkilemektedir. Bu durum çocukların olumsuz durumlara yönelik dezavantaj durumlarını arttırmaktadır ve karakter gelişimlerinde olumsuz etkiye neden olmaktadır.

Karakter Eğitimi

Bandura (1978; 1089; Akt: Banks ve Mhunpiew, 2012) sosyal öğrenme teorisini, öğrenmenin sosyal kaynaklar boyunca yapılabilecek gözlemlerin olduğu bir çevrede yer alması üzerine varsayarak elde etmiştir. İnsanların izleyerek öğrendiğini ve daha sonra gözlemlenen eylemi taklit ettiğini ve değiştirmek veya umursamamak için seçtiğini belirtmiştir. Diğer bir ifade ile öğrenmeyi algıları ve eylemleri etkileyen bireysel faktörler, davranışlar ve çevresel faktörler arasındaki üçlü ilişkiler olarak tanımlamaktadır. Karşılıklı belirlemecilik olarak tanımlanan bu ilişki, gözlemleri teoriyi destekleyen odaksal güç olarak kullanmıştır.

Karaca (2008) karakter eğitimini çocukların iyi nitelikli davranışlar kazanmasını ve belirli bir ahlak ölçüsüne göre çocukların özellikler geliştirmesini amaçlayan eğitim olarak tanımlamıştır. Ayrıca, karakter eğitimini çocuklukta oluşmaya başlayan karakterin gelişimin destek verecek ve ailenin desteğinin yanında okul ortamında sistemli bir şekilde verilen eğitim çalışması olarak da tanımlamıştır.

Günümüz karakter eğitiminin gelişiminin nasıl olduğunun anlaşılması için altı önemli psikoloji ve felsefe alanına büyük katkıları olan Rousseau, Dewey, Piaget, Erikson, Kohlberg ve Peters'in fikirlerine bakılması gerekmektedir. Bu bilim insanlarının her biri çocuklarda karakter gelişiminin nasıl olduğunun anlaşılmasına yardım eden bireysel gelişim teorilerini ortaya koymuşlardır (Arthur, 2003) .

- Jean- Jacques Rousseau: Bireyin 'iyi' olarak doğduğunu ve toplum tarafından bozulduğunu ifade etmiştir. Eğitimin, çocuğun çeşitli gelişim aşamalarına yönelik uyum sağlaması gerektiğini belirtmiştir. Rousseau karakter eğitiminde üç aşama belirlemiştir. Birinci aşama 12 yaşına kadar olan süre 'Negatif Çağ'; bu aşamada sözlü öğretim olmamalıdır; öğretmen, çocuğun kendisi için olan şeyleri keşfetmesi için açıkça duyuşal deneyimlere dayanan olanakları basitçe sağlamalıdır. İkinci aşama 12 yaşında başlamakta olup 'Akıl Çağı' olarak tanımlanmıştır. Bu aşamada, çocuk kendisi için olan şeyleri keşfetmeye devam eder fakat bu defa uygulamalı yönelimle. Akademik konular bu aşamada kullanılmaya başlanır. Üçüncü aşama 'Duyarlılığın Eğitimi'dir ve 15 yaşına kadar devam eder, çocuk komşularına yönelik olan sorumluluklarını öğrenirler. Bu aşamada, çocuk kötü olandan çekinmek zorunda ve iyi olanı yapmalıdır; bu durum çocuğun sosyalleşmesinin bir parçasıdır (Arthur, 2003).

- John Dewey: Dewey yaşamın nasıl olması gerektiği ile ilgili soru ile ilgilenmiştir ve ahlak ve bilim arasındaki boşluğu doldurmaya çalışmıştır. Çocukları şekillendirilebilen aktif temsilciler olarak görmektedir. Çocuklar çevrelerinden alışkanlıklarını elde ettikleri için okullarda eğitimsel yapının ne olduğunun belirlenmesi bilişsel incelemenin izlenmesine yardım eder. Dewey hem bilişsel hem ahlaki yapıda bireyin gelişim ve büyümesi için kapasiteyi ele almaktadır ve öğretmenlerin psikolojik gelişimindeki aşamaların bağlantısı ve sırasını anlamaya ihtiyaç duyduklarını ifade etmiştir. Dewey bu nedenle okullardaki ahlak eğitiminin umutsuz olduğunu belirtmiştir. Okulların, önemli sosyal sorgunun ve aktif hizmetin desteklendiği okul yaşamı ve müfredat boyunca bir ortam geliştirmesi

gerektiğini dile getirmiştir. Dewey eğitimin ahlaki bir girişim olduğuna inanmaktadır ve karakter eğitimine geniş bir bakışı desteklemektedir. Öğrenmenin karakteri etkilediğine inanarak tutumun bilimden ayrılamayacağını belirtmiştir (Arthur, 2003).

- Jean Piaget: Piaget okulların ahlaki olarak nötr kurumlar olmadığını ve okul atmosferinin ahlaki fikirlerin içselleştirilmesinde önemli olduğunu fark etmiştir. Piaget'e göre iki tür ahlak vardır; birincisi öz düzenleme olarak tanımlanan 'bağımlı ahlak', birey burada bireysel gereklilik duygusu dışındaki kuralları takip eder. Birey diğerleri ile olan ilişkisi için gösterdiği saygının gerekliliği hakkında içsel görüşü takip eder. Piaget ayrıca 'bağımlı ahlak'ın yetişkin ve çocuk ilişkisinde kaçınılmaz ve uygun olduğunu belirtmiştir. Buna rağmen, düşüncesiz uyum, yüzeysel davranışın sosyalleşmesi ve çocuğun eğilimini diğerleri tarafından dayatılana dayanmayı sağlamlaştıran zorlama olmasından kaçınmaktadır. Bu durum Piaget'in düşüncesiz uyum olarak tanımladığı bu durum bir başkaldırı veya hesaptır. Hesaplama bir çocuğun sadece doğru davranışı yaptığı zaman öğretmen tarafından gözlemlenmesidir. Piaget bu durumu güç olarak görmektedir ve bağımlı ahlak durumunda çocuğun uysal, daha düşük motivasyonda ve değersiz hissettiğini belirtmiştir. 'Bağımsız ahlak' durumunda ise çocuk daha güvenilir, hem kendisine hem de diğerlerine saygı duyan, iyi motivasyona sahip ve diğerlerine yönelik işbirlikçi tutuma sahip olduğu gözlemlenmiştir. Piaget okulun çocuklar ile beraber meşgul olması gerektiğini, çocukların fikirlerinin alınması gerektiğini ve onlarla beraber fikir tartışılmasında bulunulması gerektiğini belirtmiştir (Arthur, 2003).

- Erik Erikson: Erikson bireyin duygusal karışıklıkla şekillenen bir yaşam döngüsünün tüm aşamalarını geçtiğini belirtmiştir. Bu ilerici karışıklıkların her birinin kararlılığı belirli bir değerine dayanmakta olduğunu ifade etmiştir. Erikson'un belirtmiş olduğu değerlerin gelişim sırası; umut, azim, amaç, beceri, sadakat, sevgi, ilgi ve bilgelik. Bu değerler her aşamadaki deneyimin çabası sonucu oluşmakta olduğunu ve bireyin etiksel karakterini şekillendirmeye yardım ettiğini ifade etmektedir (Arthur, 2003).

- Lawrence Kohlberg: Kohlberg adaleti anlayan çocukların daha adil davrandıklarını belirtmiştir. Kohlberg ahlaki hükümde üç gelişimsel düzeydeki altı aşamayı belirlemiştir. Birinci düzey geleneksellik öncesi düzey olup birey bu düzeyde kültürel kurallara ve iyi ve kötü etiketlere göre tepki verir fakat bu kuralları kişisel çıkarım ve fiziksel, örneğin iyi olan memnun edici ve kötü olan acı verici durum açısından tepki verir. İkinci düzey geleneksel olarak belirtilmiştir. Bireyin, ailenin, grubunun veya toplumun sonuçlara bakmaksızın kendi için doğru olan deneyimlerinin devamlılığının anlaşılmasıdır. Sosyal kurallara ve sadakate uymak bu düzeyde vurgulanmaktadır. Üçüncü düzey, gelenek sonrası düzey olarak adlandırılmıştır ve burada birey grubun otoritesinden ayrı olarak ahlaki değerleri tanımlama çabasıdadır (Arthur, 2003).

Akademik başarı günümüzde oldukça önemlidir, buna rağmen hayat standart testlerden daha fazlasını kapsamaktadır. Bundan ötürü, karakter eğitim programları akademik başarı için bir araç olabilir (Crider, 2012). Ayrıca, karakter eğitimi büyüyen akademik ve etiksel konulara etkili çözüm yöntemleri sağlayabilmektedir (Elkind ve Sweet, 2004). Karakter eğitiminin bu işlevselliğini etkili bir şekilde sağlayabilmesi için tanımının net olması gerekmektedir.

Karakter eğitimi, aklın niçin önemli olduğunu ve olumlu bir şekilde onu nasıl kullanmak için gerekçeler geliştirmeleri konusunda çocuklara olanaklar sağlamaktadır. Çocukların, veliler ve öğretmenler ile nasıl iletişimde bulunacaklarını bilmeleri ve çevreleri ile etkili biçimde nasıl iletişimde bulunacaklarını bilmeleri karakter eğitiminin amaçlarıdır. Bu yüzden okullar çocuklar için gelişimsel olanaklar sağlamalıdır. Bu olanakların kapsamı, çocuklara etik ve ahlaksal davranıştaki çeşitli derece ve farklılıkları yansıtmak için yeterli gerekçe ve deneyimleri sunmak zorundadır (Banks ve Mhunpiew, 2012).

Karakter eğitimi çocukların ahlaki yaşamlarını geliştiren ve zenginleştiren kapsayıcı ve uygulamalı bir yaklaşım olarak ele alınmıştır. Bu nedenle çocukların karakter gelişimlerine yönelik olan bu eğitim uzun bir süreç gerektirmektedir (Lee, 2011). Ayrıca karakter eğitimi, saygıyı, tarafsızlığı, nezaketi, toleransı kapsayan ilişki erdemlerini ve çalışkanlık, öz-disiplin, çaba ve sabırlı olmayı

kapsayan performans değerlerinin bir birleşimi olarak da tanımlanabilir (Beninga ve diğerleri, 2003). Karakter Eğitim Ortaklığının (Character Education Partnership) tanımına göre ise karakter eğitimi, saygı, sorumluluk, adalet, dürüstlük, yardımseverlik gibi evrensel değerlerin kazandırılmasına önem vererek iyi karakteri öğreten ve modelleyen okulları oluşturan evrensel bir harekettir. Ayrıca, karakter eğitimi bireylerin doğru olan şeyi tanımlaması, anlaması ve yapmasına yardım etmek için bir girişim çabası olarak da tanımlanmaktadır (Gibson, 2009).

Berkowitz (2002), karakter eğitim alanının değerlere, erdemlere ve davranışlara odaklanma veya odaklanmama üzerine tartışmalarla dolu olduğunu ifade etmiştir. Aynı zamanda karakter eğitiminin bir felsefi ayrım, pedagojik ideoloji, politik veya diğer kavramsal bir fikir ayrılığı olmadığını da belirtmiştir. Karakter gelişimi ve eğitimi tarih, coğrafya ve ideolojik olarak çeşitli alanlarda tartışılmıştır. Amerika'da 'du jour' terimi karakter eğitimi olarak kullanılmıştır. Buna rağmen, bundan on yıl önce 'ahlak eğitimi' terimi popüler terim olarak daha çok tercih edilmekteydi. Günümüzde ise, özellikle Asya ülkelerinde ahlak eğitimi terimi daha çok tercih edilmektedir. Değerler eğitimi ise daha çok İngiltere'de kullanılmaktadır. Ülkemizde ise 'değerler eğitimi' olarak ele alınmasına rağmen, 'karakter eğitimi' olarak da kullanılmaktadır.

Haynes ve Thomas (2001) göre karakter eğitiminin amacı, okul kültürünün ve müfredatının her alanına karakter eğitimi yerleştirerek çocukların sosyal ve etiksel gelişim alanlarında ve akademik başarılarında olumlu ilerlemeyi sağlamaktır. Bir diğer ifade ile bu eğitimin amacı çocukların saygı, sorumluluk, dürüstlük, adalet ve merhamet gibi etiksel değerler üzerinden hareket etmelerini ve bunları içeren iyi bir karakter geliştirmelerine yardım etmektedir.

Karakter eğitimi genel olarak sosyal bilimler dersinde müfredatın bir parçası olarak görülmektedir ancak bu eğitim fen ve matematik eğitimi de içeren müfredatın tüm alanlarında da görülebilir. Karakter eğitimi cinsel eğitim, sağlık eğitimi, çevre çalışmaları, çok kültürlü eğitim, akran uyumsuzluğu çözümü, risk önleme ve dini çalışmalar gibi özel konulara da odaklanabilir. Bunun yanı sıra

okul öncesi eğitim alanında, çocukların sosyal gelişim alanlarına destek olacak şekilde verilebilir.

Karakter eğitiminin günümüz eğitiminde niçin önemli bir konu olduğu tartışılmaktadır. Bunda mevcut eğitim sisteminin çocukların ahlaki karakterlerinin gelişimine yardım etmemesinin etkili olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, son dönemlerde artan akran zorbalığı, hırsızlık, yalan söyleme, bireyler arası ilişkilerde etik olmayan davranışlar karakter eğitiminin son elli yıldaki rolünü yerine getirmediğini göstermektedir. Günümüzde çocuklar daha akıllı olmalarına rağmen daha fazla etik olmayan davranış göstermektedirler. Bu durum çocukların karakter gelişimlerinde mevcut karakter eğitiminin etkili olmadığını göstermektedir (Lee, 2011). Bundan ötürü, karakter eğitim çalışmaları yeniden gözden geçirilmektedir.

Mart 1993 yılında Karakter Eğitim Ortaklığı kâr amacı gütmeyen bir ulusal koalisyon kurmuştur. Bu koalisyonun amacı, ulusal okullarda olumlu karakter özelliklerinin modellenmesi ve öğretilmesini teşvik etmektir. Karakter Eğitim Ortaklığı, karakter eğitimi için liderlik ve savunma sağlamaktadır. Ayrıca karakter eğitiminin etkili olması için on bir prensip belirlemiştir. Bu doğrultuda iyi bir karakter eğitim programı aşağıda belirtilen özelliklere sahip olmalıdır;

- İyi bir karakterin temeli olarak temel etik değerleri sağlamalıdır.
- Ahlaki eylem için çocuklara olanaklar sağlamalıdır.
- Tüm öğrenenlere saygı gösteren, onların karakter gelişimlerine katkı sağlayan ve başarılı olmaları için yardım eden anlamlı ve ilgi çekici bir akademik müfredatı içermelidir.
- Yardımsever okul ortamının oluşturulmasını sağlamalıdır.
- Karakteri davranış, duygu ve düşünceyi içerecek şekilde kapsamlı olarak tanımlamalıdır.
- Karakter gelişimi için etkili, kapsamlı ve amaçlı bir yaklaşım kullanılmalıdır.
- Çocukların kendi kendine motivasyonlarını geliştirmeleri için çabada bulunmalarını desteklemelidir.

- Sorumlulukları paylaşan bir öğrenme ve ahlaki bir ortam oluşturarak okul çalışanları ile ilgilenmelidir.
- Karakter eğitim girişimini uzun süre destekleyen ahlaki liderliği geliştirmelidir.
- Karakter geliştirme çabasında ortak olarak toplum üyeleri ve ailelerle çalışmalıdır.
- Karakter eğitimcileri olarak okul çalışanlarını ve çocukların göstermiş oldukları iyi karakter özelliklerini değerlendirmelidir (Gibson, 2009).

Yukarıda belirtilen karakter eğitim programı özellikleri dışında, Karakter Eğitim Ortaklığı 2001 yılında karakter eğitiminde kalite standartlarının bir birleşimi kullanılarak altı kıstas belirlemiştir. Bu altı kriterin her biri karakter eğitiminin önemli öğelerine değinmektedir; okul iyi karakterin temeli olarak temel etik değerleri sağlamalıdır, karakter eğitiminin girişiminde ebeveynler ve diğer toplum üyeleri yer almalıdır, karakter eğitimi okul yaşamının tüm alanlarını doldurmalıdır, okul çalışanları iyi karakter modeli olmalıdırlar, okul bakım duygusunu geliştirmelidir ve çocuklar için ahlaki eylemi uygulama olanakları sağlamalıdır (Beninga ve diğerleri, 2003).

Tüm bunlarla beraber etkili bir karakter eğitiminin uygulanmasında altı tane engel vardır. Bunlar şu şekilde belirtilmiştir: karakterin ne olduğu üzerine olan anlaşmazlık, karakter eğitimi neyin oluşturduğu üzerine olan anlaşmazlık, karakter eğitiminin uygulanması için hizmet öncesi eğitimdeki limitli olan alan algısı, karakter eğitiminin öğelerinden hangilerinin etkili olduğu ve sonuçlarının ne olduğu hakkında bilimsel verilerin sınırlı olması, uzman ve kaynakların nerede olduğuna dair bilgi eksikliği ve karakter eğitiminin uygulanabilirliği hakkındaki kararsızlık (Berkowitz, 1999). Tüm bu problemlerin giderilmesi kaliteli bir karakter eğitiminin amaçlarına ulaşması için önemlidir. Bu nedenle belirtilen anlaşmazlıkların çözüme kavuşması gerekmektedir.

Karakter Eğitimi ve Veli

Çocukların sosyalleşmelerinde öncü olan kurum ailedir. İnsanlık tarihi boyunca, aileler kültür aktarımında temel araç olarak görülmüştür. Bununla

beraber, çocukların kültürel kazanımlarında aile ile beraber okulda önemli bir etkiye sahiptir (Sullivan, 1992).

Çocuklar bir gelişim süreci içerisindeyler. Çocukların dünyaya ahlaki kişiliklerinin en az düzeyde olduğu şekilde gelmekte oldukları bilinmektedir. Çocukların nasıl bir birey oldukları ile velilerinin ne yaptıkları arasında bire bir uygunluğun olmadığı ifade edilmektedir. Bununla birlikte gerçek olan şu ki, çocuklar büyük oranda çevrelerinden etkilenmektedirler ve velileri de bu çevrede en fazla etkiye sahip olan kişilerdir (Lickona, 1992). Karakter becerilerinin yaşam fırsatları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu ortadadır. Veliler erken yıllarda çocukların karakter becerilerinin gelişiminde başlıca önemli roller oynamaktadırlar. Bundan ötürü, anne –baba tutumlarının kalitesini arttırmak çocukların, özellikle de dezavantajlı çocukların karakter gelişimlerinde öncelikler arasında yer almalıdır (Lexmand ve Reeves, 2009).

Berkowitz ve Grych (2000) gelişim psikologları tarafından sekiz karakter değişkeninin kapsamlı bir şekilde incelendiğini belirtmişlerdir. Araştırılan karakter özellikleri; sosyal uyum, öz-denetim, uyum, öz-saygı, empati, vicdan, ahlaki muhakeme ve diğerkâmlık. Çocukları ile çok sıcak sevgi ilişkisine sahip olan ve onların ihtiyaçlarını karşılayan ailelerin çocuklarının çok yönlü bir karaktere sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Demokratik bir aile ortamında yetişen çocukların ise empati, öz denetim ve sosyal uyum özelliklerini diğer aile ortamında yetişen çocuklara göre daha fazla gösterdikleri belirtilmiştir. Kuralları kullanan velilerin çocuklarında ise empati, vicdan, diğerkâmlık ve ahlaki muhakemenin geliştiği görülmüştür. Çocuklarından yüksek beklenti içinde olan velilerin çocukları ise öz denetim, diğerkâmlık ve öz saygıda yüksek bir düzey gösterdikleri ortaya çıkmıştır.

Ryan ve Bohlin (1999) her çocuğun karakter gelişiminde birinci sorumluluğun anne babaya ait olduğunu ifade etmişlerdir. Tarihsel süreç ve yasaların bu konuyu desteklediğini belirtmişlerdir. Aile üyelerinin hem dolaylı hem de dolaysız yollarla çocukların iyi alışkanlıklar ve doğru –yanlış davranışlar geliştirmelerinde çeşitli sorumluluk derecelerine sahip oldukları bilinmektedir.

Guttman'e göre (1987; Akt: Narvaez, 2006) aile çocuğun karakterinin şekillenmesinde birinci dereceden sorumludur.

Karakter gelişiminde etkin role sahip olan velilerin sorumluluklarını paylaşma konusunda tereddütler yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Velilerin çocuklarının karakter eğitiminde sorumluluğu okula bırakma konusunda isteksiz oldukları ortaya çıkmıştır. Bir diğer ifade ile veliler çocuklarının karakter gelişiminde sorumluluğu sadece kendilerinde görmektedirler. Bazı veliler çocuklarının karakter gelişiminde sorumluluğun sadece kendilerinde olduklarını ifade etmişlerdir. Bazıları ise eksik yönlerinin okul tarafından karşılanması gerektiğini belirtmişlerdir (Narvaez, 2006).

Velilerin iyi ve saygın çocuklar yetiştirmeleri için bu konuda yeteri düzeyde bilgiye sahip olmaları gerekmektedir. Çocuklarının karakter gelişimlerine destek olmak için velilere yönelik bir takım yöntemler mevcuttur ve bunlardan bazıları şunlardır; çocuklarla iletişimde karşılıklı saygıyı göstermek, çocuklar için iyi örnek oluşturmak, çocuklara anlamlı sorumluluklar vermek, çocukları ahlaki düşünceleri konusunda teşvik etmek ve olumlu bir aile yaşamı sağlamak (Lickona, 1992). Araştırmaların ve gözlemlerin belirtilen bu yöntemlerin çocukların karakter gelişimleri üzerinde etkili olduklarını göstermektedir.

Karakter Eğitimi ve Öğretmen

Eğitimin en temel amacı topluma yararlı bireyler yetiştirmektedir. Bu kapsamda Milli Eğitim Müdürlüğü Okul Öncesi Eğitim Programının amaçları arasında çocukların beden, zihin, duygu gelişimi ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak yer almaktadır. Eğitim kurumlarının bu temel amacını gerçekleştirme görevi program uygulayıcıları olarak öğretmenlere düşmektedir.

Okullarda çocukların akademik, sosyal ve kişisel olarak becerilerini geliştirmek için kapsamlı ve güvenli bir okul atmosferinin olması gerekmektedir. Karakter eğitimi okullarda çocukların bu becerilerinin geliştirilmesini sağlayan okul atmosferini sağlamaktadır (Larson, 2009). Karakter eğitim programının bir okulda uygulanması okul sağlığının oluşturulması üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir. Karakter eğitimi öğretmenlerin ve çocukların günlük etkileşiminin doğal

bir parçasıdır. Bu nedenle, öğretmenler karakter eğitimcileri olarak görülmektedirler (Crider, 2012).

Öğretmenler karakter eğitimini sınıfa getirmede ve çocukların karakterlerinin oluşmasında önemli bir role sahiptirler. Öğretmenlerin bu rolü yerine getirmeleri için, karakter eğitiminin stratejilerinin farkında olmaları, bu konuda etkili olduklarını hissetmeleri ve karakter eğitiminin etkisini anlamaları gerekmektedir (Iyer, 2011).

Öğretmenlerin karakter eğitimcileri olarak çeşitli görevleri vardır. Bunlar; 1) Öğretmen ahlaklı bir kişi ve iyi karakterli bir birey olmada olumlu örnek olmalıdır, 2) Öğretmen, çocukların ahlaki yaşam ve karakterlerinin gelişiminde profesyonel sorumlulukları ve öncelikleri görmek zorundadır, 3) Öğretmen çocukları ahlaki söylemlerin içine dâhil etmek zorundadır, 4) Öğretmen, etik ve değer konuları üzerinden kendi ahlaki görüşünü açık bir şekilde belirtmelidir, 5) Öğretmen, çocuklara diğer bireylerin ahlaki dünyası ile empati kurmalarına yardım etmek zorundadır, 6) Öğretmen sınıfta olumlu bir ahlak ortamı ve toplumsal bir destek çevresi oluşturmak zorundadır, 7) Öğretmen, çocukların etiksel davranışları uygulamaları için aktiviteler uygulamak zorundadırlar (Ryan, 1992).

Lickona (1997) karakter eğitimi için kapsamlı bir sınıf modelinden bahsetmiştir. Bu sınıf modeli dokuz öğeden oluşmaktadır. Bunlar, model ve yol gösterici olarak öğretmen, yardımsever bir sınıf ortamının oluşturulması, ahlaki disiplin, demokratik bir sınıf ortamının oluşturulması, müfredat boyunca öğretilen değerler, işbirlikçi öğrenme, sorumluluk, etiksel düşünme ve problem çözme becerisi. Tüm bu öğelerin gerçekleştirilmesinin öğretmen sorumluluğu altında olduğu ifade edilmiştir.

Karakter Eğitimi İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Bu bölümde karakter gelişimi ve karakter eğitimi konusunda ilgili yapılmış olan araştırmalara yer verilmiştir.

İlgili literatür taramasının ülkemizde karakter eğitimi kavramı yeni bir kavram olduğundan dolayı literatürde yeteri kadar görülmemektedir. Bununla beraber, kavram karmaşası gözlenmektedir. Karakter eğitimi kavramı genel olarak Din ve Ahlak Eğitimi kapsamında ele alınmıştır. Ancak ilgili eğitim çalışmalarında Değerler eğitimi kavramı kullanılmıştır. Bu araştırmalar yapıldığı yıllara göre sıralanmıştır.

Gökçek (2007) 5-6 yaş çocukları için hazırlanan karakter eğitimi programının etkisini incelemiştir. Araştırma İstanbul Şişli TEV Celalettin Buluğ İlköğretim okulunda anasınıfına devam eden 5-6 yaş grubu 44 çocuk ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada deney ve kontrol gruplu ön-test ve son-test model kullanılmıştır. Araştırmada sorumluluk, öz güven, liderlik, yardımseverlik, saygı, sabır ve nezaket değerlerini kapsayan 10 haftalık bir karakter eğitim programı uygulanmıştır. Program kapsamında yapılan etkinlikler, dil etkinlikleri, oyun etkinlikleri, sanat etkinlikleri, gezi-inceleme etkinlikleri ve drama etkinlikleridir. Veri toplama aracı olarak Öğretmen Davranış Kontrol Listesi, Aile Davranış Kontrol Listesi ve Aile Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre, ailelerin büyük çoğunluğu karakter eğitiminin müfredatta yer alması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca evde verilen karakter eğitimi yeterli görmedikleri ortaya çıkmıştır. Bununla beraber aileler, okul öncesi eğitimcisinin karakter eğitimi konusunda ebeveyn kadar iyi bir eğitim vereceğini ve karakter eğitiminin sadece aile tarafından verilmesini uygun bulmadıklarını belirtmişlerdir.

Trout (2008) kiliseye bağlı anaokulu ve çocuk bakım merkezindeki çocukların etiksel davranış, etiksel duyarlılık ve etiksel anlayışları üzerine değer odaklı Bible hikâyelerinin ve Heartwood Etik Müfredatının etkisini incelemiştir. Çalışmanın ikinci amacı ise öğretmenlerin ve velilerin bu program hakkındaki görüşlerini incelemek olarak belirtilmiştir. Karma araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada, 3-4 ve 5 yaşında olan 21 çocuk ve bunların ebeveynleri ile iki öğretmen katılmıştır. Çalışma kapsamında saygı, sevgi, umut, bağlılık (sadakət), dürüstlük, adalet ve cesaret özelliklerini kapsayan 12 haftalık bir karakter eğitim programı uygulanmıştır. Araştırma kapsamında, çocukların yaşları ile etiksel anlama arasında bir ilişki olup olmadığına yönelik bulguda 4 yaş

grubunda bir farklılık ortaya çıkmıştır. Buna göre, 4 yaş grubunun etiksel anlama kapsamında ön-test ve son-testleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ayrıca, velilerin ve öğretmenlerin çocuklarda etiksel anlama alanlarına yönelik farklılık gözlemledikleri ortaya çıkmıştır. Bu çalışma sonucunda çocukların etiksel davranışlarına bakıldığında anlamlı bir fark görülmemiştir, sadece 3-4 yaş grubu kız çocukların ön-test ve son-test puanlarında anlamlı bir fark görülmüştür.

Çağatay (2009) öğretmenlerin, okulun çocukların karakter gelişiminde ve karakter eğitime etkisi konusunda görüşlerini incelemiştir. 2007-2008 eğitim öğretim yılında Çanakkale il merkezinde görev yapan 15 öğretmen ile bu çalışma gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenler çoğunlukla karakter eğitiminin ailede başladığını ve okulda devam ettiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca, okul ikliminin çocuğun karakter gelişiminde önemli olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler okulun çocuğun karakter gelişimine ve eğitimine öğretmenler ile etki ettiğini ifade etmişlerdir. Bu çalışmada öğretmenlerin %70'inin okul tarafından geliştirilen karakter bileşenlerini, dürüstlük, saygı, sorumluluk, adalet, yardımseverlik ve vatandaşlık olarak görmekteler. Ayrıca, öğretmenlerin çocukların karakter gelişiminde sosyal bilgiler ve görsel sanatlar, müzik ve beden eğitimi derslerini önemli gördükleri ortaya çıkmıştır.

Bakdemir (2010) ilköğretim ve ortaöğretimde görev yapan öğretmenlerin ahlak ve karakter eğitimi ile ilgili tutum, algı ve eğitimsel uygulamalarını incelemiştir. Alan taraması yöntemi ile yapılan araştırma Ordu ilinde ilköğretim ve ortaöğretimde görev yapan 650 öğretmen ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen ve 68 maddeden oluşan bir anket formu ile elde edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre, öğretmenlerin, çocuklara doğruluk, dürüstlük, adalet gibi değerlerin önemli olduğunu vurguladıkları, öğrencilere başkalarının sözünü kesmeden dikkatle dinleyerek nasıl saygı göstereceklerini öğrettikleri, nezaketin ve karşılıklı konuşmaların yer aldığı bir sınıf ortamı oluşturmaya çalıştıkları, farklılıklara hoşgörülü olmayı öğrettikleri ve bu konularda her zaman etkinlikler uyguladıkları ortaya çıkmıştır. Öğretmenler karakter eğitiminin okul, aile ve toplumun işbirliğini gerektirdiği ve çocukların karakterli kişiler olmalarına önem verdikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca

araştırma sonucuna göre, öğretmenler şu düşüncelere katıldıkları görülmektedir; eğitimcilerin çocuklar için uygun davranış modelleri oluşturmada sorumlulukları olduğu, milli ve manevi değerlere ve insan haklarına bağlılığın karakter eğitiminin bir parçası olması gerektiği, karakter eğitiminin günümüz toplumlarında görülen ahlaki çöküşü tersine çevirebileceği, karakter eğitiminin çocukları sorumlu vatandaşlar olmaya hazırladığı, karakter eğitiminin okullarda yürütülen ders programlarıyla bütünleştirilmesi gerektiği, okulların çocukların karakterine şekil vermede merkezi bir rol üstlenmesi gerektiği, olumsuz çocuk davranışlarının karakter eğitimiyle azaltılabileceği, demokratik değerlere bağlılığın karakter eğitiminin bir parçası olması gerektiği. Bu çalışma sonucunda ayrıca, öğretmenlerin eğitim düzeyi arttıkça, ahlaki konularda kendi düşüncelerini açıklama konusunda herhangi bir sakıncanın olmadığı düşüncesine sahip oldukları ortaya çıkmıştır.

Öztürk Samur (2011) okul öncesi yaş dönemi için hazırlanan değerler eğitim programının çocukların duygularını düzenleme, okul hazır bulunuşluğu, sosyal güven ve aileye aitliklerini etkisini incelemek üzere bu araştırmayı yapmıştır. Ön-test- son-test kontrol gruplu model yöntemiyle yapılan çalışma 2009-2010 Konya ili Meram ilçesinde bulunan Çumralıoğlu İlköğretim okulunun anasınıfında sabah ve öğlen gurupları üzerinde yapılmıştır. Tesadüfî küme örnekleme yöntemi ile çalışma grubu belirlenmiş olup 22 çocuk deney grubunda 22 çocuk ise kontrol grubunda yer almıştır. Araştırmada deney grubuna haftada üç gün olmak üzere toplam üç ay süreyle eğitim programı uygulanmıştır. Grupların sosyal ve duygusal gelişimleri açısından karşılaştırılmasında 'Okul öncesi davranışsal ve duygusal derecelendirme ölçeği' kullanılmıştır. Karşılaştırmalar sonucunda; deney ve kontrol guruplarının duyguları düzenleme, sosyal güven, okul hazır bulunuşluğu ve toplam sosyal ve duygusal gelişim son test puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Aileye aitlik duygusu puanlamalarında kontrol ve deney guruplarının puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Deney gurubunda yer alan çocukların duyguları düzenleme, okul hazır bulunuşluğu, sosyal güven, aileye aitlik, toplam sosyal ve duygusal gelişim ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu araştırmanın

sonucunda uygulanan eğitim programının etkilerinin kalıcı olduğu ifade edilmiştir.

Balat, Beceren ve Özdemir (2011) 5-6 yaş dönem çocuklarının bazı evrensel değerleri kazanmaları ile ilgili ebeveyn görüşlerini incelemişlerdir. 80 ebeveynin katılmış olduğu çalışmada veriler 'evrensel değerlerin öğretimi aile formu' ile toplanmıştır. Araştırma sonucuna göre, ebeveynler evrensel değerlerin öğretiminin anaokulunda başlaması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca, dürüstlük, sorumluluk ve saygı değerlerine öncelik verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Çocuklara öğretilmesi gereken evrensel değerler ve karakter özellikleri konusunda ebeveynlerin görüşleri; saygılı olmak, kibar ve dikkatli olmak, kendisi ve sağlığı konusunda dikkatli olmak, iyi huylu olmak, özgüvene sahip olmalı, diğerlerine karşı duyarlı olması, hakkını savunmalı, hoşgörülü ve anlayışlı olmalı, sorumluluk almalı ve bağımsız olmalıdır. Ayrıca, iş birliği, diğer çocuklarla beraber çalışmaları ve toplum gelişimi için gönüllü olmaları ve liderlik özelliklerine sahip olmaları gerektiği dile getirilmiştir. Ebeveynlerin okulda çocuklara en çok istedikleri öğretilmesi gereken beş değer; dürüstlük, sorumluluk, saygı, mutlu ve adil davranmaları. En az istedikleri ise; cesaret, sabır, kararlılık, iyi bir vatandaş olma ve işbirliği. Katılımcıların büyük çoğunluğu (%90) okulun temel değerlerin öğretilmesinde önemli bir rolü olduğunu ve bu değerlerin bir değerler eğitimi programı kapsamında verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Yüksel (2012) ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin karakter eğitimi yetkinlik inançları ile ahlaki olgunluk düzeylerini belirlemek ve bu iki durum arasındaki ilişkiyi incelemek için bu çalışmayı gerçekleştirmiştir. Bu araştırmanın örneklemini 2011-2012 eğitim döneminde küme örnekleme yöntemi ile belirlenen Eskişehir ili Tepebaşı ve Odunpazarı ilçelerinde görev yapan 380 öğretmen oluşturmuştur. Öğretmenlerin karakter eğitimi yetkinlik inançlarının belirlenmesinde ' Karakter eğitimi yetkinlik inanç ölçeği' ve ahlaki olgunluk düzeylerinin belirlenmesinde 'ahlaki olgunluk ölçeği' kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre, öğretmenlerin karakter eğitimine yönelik öz yetkinlik inanç düzeylerinin cinsiyet, mesleki kıdem, medeni durum, çocuk sayısı ve mezuniyet durum değişkenlerine göre herhangi bir farklılık göstermediği

ortaya çıkmıştır. Sadece branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır; sonuçlar sınıf öğretmenlerinin ve rehber öğretmenlerinin lehine göre anlamlı çıkmıştır. Öğretmenlerin ahlaki olgunluk düzeyleri mesleki kıdem, medeni durum, çocuk sayısı ve mezuniyet durum değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermiştir. Ancak, cinsiyet ve branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Araştırma sonucuna göre, 20 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip, evli öğretmenlerin, çocuk sayısı 2-3 olan öğretmenlerin ve ön lisans mezunu öğretmenlerin daha yüksek düzeyde ahlaki olgunluğa sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu araştırmanın sonucunda, karakter eğitimi yetkinlik inancı yüksek olan öğretmenlerin ahlaki olgunluk düzeylerinin de yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Ateş (2013) ilkökul ve ortaokul öğretmenlerinin değerler eğitiminin kazanımlarının kazandırılması, değerler eğitiminin gerekliliği, değerler eğitiminin nasıl verilmesi gerektiği, ne tür değerlerin öncelikli olarak verilmesi gerektiği, evrensel ve yerel değerler arası çatışmaların nasıl çözülmesi ve öğretmenlerin değeri kazandırmadaki rolü konularında öğretmenlerin görüşlerini araştırmıştır. Çalışma 2012-2013 eğitim öğretim yılında İstanbul /Ataşehir ilçesinde görev yapan 16 öğretmen ile gerçekleştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formları ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda elde edilen verilere göre, öğretmenler değerler eğitiminin çok önemli bir ihtiyaç olduğunu, ailelerin çocuklara evrensel değerleri kazandırma konusunda yetersiz kaldıklarını, medyanın, sosyal paylaşım sitelerinin desteği olmadan değerler eğitiminde okulunda tek başına yetersiz olacağını belirtmişlerdir. Var olan eğitim sisteminde, değerler eğitiminin kağıt üzerinde kaldığı öğretmenler tarafından dile getirilmiştir. Araştırmada yer alan öğretmenlerin, ayrıca öğretmenin olumlu rol model olma zorunluluğu olduğunu belirtmişlerdir. Bununla beraber, öğretmenler değerler eğitimine, okul idaresinin, çalışan personelinin, ailenin, çevrenin ve medyanın etkisi olduğunu da ifade etmişlerdir. Öğretmenler değerler eğitiminin kazanımlarının elde edilmesi için okul iklimin bu eğitime göre yeniden düzenlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Rieder (2014) evrensel bir okul öncesi programında velilerin karakter eğitimi ile ilgili algılarını ortaya çıkarmak ve karakter eğitimi ile ilgili deneyimlerini incelemek üzere bu çalışmayı gerçekleştirmiştir. Olgu bilim çalışma yöntemi ile hazırlanmış olan bu araştırma altı veli ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, veliler karakter kavramına ve kapsamına aşina değiller ve bu yüzden kendi deneyimlerini ve görüşlerini açıklamışlardır. Velilere göre karakter; olumlu sosyal davranışlar, çocukların nasıl davrandıkları, nasıl iletişime geçtikleri, çocukların olumlu gelişimi, doğru ve yanlışın öğretimi, çocuklara diğer çocuklara nasıl davranmaları gerektiğini öğretmek ve diğerleri ile nasıl baş etmelerini öğretmek, çocukların evde başlayıp okulda devam eden değer ve ahlaki yapılarıdır. Veliler karakter eğitim programını planlanmış bir okul programı olarak görmemektedir daha çok anasınıfında yer alan sosyal öğrenmenin bir parçası olarak görmekteler. Veliler, çocukların karakter eğitiminde ve gelişiminde kendilerini sorumlu olarak görmekteler. Ayrıca, veliler öğretmenlerle işbirliği halinde çalışmanın çocukların karakter eğitiminin desteklenmesi konusunda önemli olduğunu düşünmekteler. Veliler çocuklarının okul ve normal yaşamdaki başarılarının gelişimi için toplum yanlısı davranışları önemli görmektelerdir. Veliler karakter eğitimini, akademik ve sosyal öğrenmeyi kapsadığı için okula hazır bulunuşluk için önemli görmektelerdir.

Problem Durumu

Eğitim bireyin bilişsel ve sosyal gelişimine önemli katkı sağlar. Formal eğitimin ilk basamağını okul öncesi eğitim oluşturur. 0-6 yaş dönemini kapsayan okul öncesi eğitim süreci, çocukların bilişsel, dil, fiziksel ve sosyal ve duygusal gelişim alanlarını desteklemektedir. Sosyal gelişim alanında yeteri kadar destek görememiş bir birey, diğer gelişimsel alanlarında istendik düzeye ulaşmış olsa da yaşam becerilerinde, özellikle de toplumsal ilişkilerinde sorunlar yaşayabilir. Çocuğun sosyal davranışlarındaki yetersizliği başarısızlığa, saldırganlığa, çeşitli psikolojik sorunlar gibi olumsuzluklara neden olmaktadır (Durualp, 2009). Bu nedenle sosyal gelişim sürecinin temeli olan okul öncesi dönemde, bireyin sosyal davranışlarının şekillenmesini sağlayan karakter gelişimine önem verilmelidir.

Karakter bireyin bilişsel, sosyal, duygusal ve etiksel gelişiminin farkındalığı olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca, karakterli bir insan olmak, olunabilececek en iyi insan olmak olarak belirtilmiştir (Battistich, 2005). İnsanların bakış açılarını anlama becerisindeki önemli gelişimin ise 3-12 yaş aralığında gerçekleştiği belirtilmiştir. Karakterin temel bileşenlerinin çocukluk yılları boyunca etkin olduğu ve çocukluğun ahlaki ve sosyal olgunluk için önemli bir geçiş olduğu düşünülmektedir. Bu durum yetişkinlere, çocukların bu gelişim alanlarını destekleyecek olanakları ve durumları sağlama görevi vermektedir (Berkowitz, 2002). Çocukların karakter gelişiminde etkili olan çevresel faktörler vardır. Bunlardan bireysel bazlı olanlar; çocuğun akran grubu, çocuğun ailesi ve günümüzde okulun gittikçe artan rolünden dolayı öğretmendir.

Çocuklar bir gelişim süreci içerisindeyler. Ortaya koydukları bencil ve sorumsuz davranışlar sosyal gelişimlerinin yeterli düzeyde gelişmemesinden kaynaklanabilir. Çocuğun davranışları ile ailelerin çocuklara karşı tutumları arasında bağlantı vardır. Bununla birlikte gerçek olan şu ki, çocuklar büyük oranda çevrelerinden etkilenmektedirler ve aileleri de bu çevrede en fazla etkiye sahip olan kişilerdir (Lickona, 1992). Karakter ögesi yaşam fırsatları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Aile erken yaşlarda çocukların karakter öğelerinin gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle, anne-baba tutumlarının kalitesini arttırmak çocukların, özellikle de dezavantajlı çocukların karakter gelişimlerinde önemlidir (Lexmand ve Reeves, 2009).

Çocuğun karakter gelişiminde diğer önemli bir faktör öğretmenlerdir. Dewey (1934; Akt: Gibson, 2009) göre, çocuğun karakteri doğal ve sosyal bir ortamda gelişmelidir. Okul, çocuğun karakter gelişimi için bu çevreyi sağlamalıdır. Okul çocuğun karakter gelişiminde ve toplumsal davranışları kazanma sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Son dönemlerde eğitim kurumlarında artan disiplin problemleri ve şiddet olayları, karakter eğitiminin tekrar ön plana alınmasını gerekli kılmaktadır (Iyer, 2011).

Anne-babalar ve öğretmenler beraber çalışarak ve örnek davranışlar göstererek, karakter eğitimcileri olarak toplumu güçlendirebilirler. Karakter eğitimi, akademik mükemmellik, bireysel başarı ve iyi bir vatandaşlığın

oluşturulması için önemli bir faktördür. Bu yüzden karakterin oluşturulması eğitimin önemli bir parçası olarak ele alınmalıdır (LeBlanc, 2007). Ailenin ve öğretmenin, eğitim süresince karakter öğeleri ile ilgili algıları çocuğın karakter gelişiminde önemlidir. Bu algılar çocukların karakter gelişimine destek olacak eğitimin hedeflerinin belirlenmesinde etkilidir. Bu nedenle, ailelerin ve öğretmenlerin çocukların edinmesi gereken karakter öğelerine ait algıları konusunda ilgili araştırmaların yapılması gerekmektedir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı okul öncesi çocuklarının karakter ve karakter özelliklerine ilişkin veli ve öğretmen görüşlerini incelemektir.

Karakter bireyin ahlaki düşünce ve yaşantısının bir birleşimi olarak ele alınabilir. Yapılan literatür taraması karakter gelişiminin çocukluk döneminde başladığını ve bu nedenle bu dönemde kazanılacak karakter özelliklerin önemli olduğunu göstermektedir.

Bireyin karakter gelişiminde ailenin ve okul ortamının etkili olduğu yapılan araştırmalar sonucunda ortaya çıkmıştır. Bir gelişim süreci olan okul öncesi dönem çocukların karakter özelliklerini kazanmaları veya geliştirmeleri açısından önemlidir. Bu dönemde geliştirilecek olan karakter çocukların ileriki yaşamlarına olumlu katkılar sağlayabilir. Bundan dolayı çocukların karakter gelişiminde etkili olan ailelerin ve öğretmenlerin karaktere yönelik algıları önemlidir.

Bu araştırmanın önemi velilerin ve öğretmenlerin okul öncesi dönem çocukların karakter ve karakter özelliklerini tanımlamasıdır. Çünkü velilerin ve öğretmenlerin algıları çocukların karakter gelişiminde etkiye sahiptir.

Problem Cümlesi

Okul öncesi çocuklarının karakter ve karakter özelliklerine ilişkin veli ve öğretmen görüşleri nelerdir?

Alt Problemler

- Okul öncesi dönemde çocuğu olan veliler ve okul öncesi öğretmenleri karakter kavramını nasıl tanımlamaktadır?
- Okul öncesi dönemde çocuğu olan velilere ve okul öncesi öğretmenlere göre 5-6 yaş dönem çocuklarının karakter özellikleri neler olmalıdır?
- Okul öncesi dönemde çocuğu olan velilerin ve okul öncesi öğretmenlerin 5-6 yaş dönem çocuklarda gözlemledikleri olumlu/olumsuz karakter özellikleri nelerdir?
- Okul öncesi dönemde çocuğu olan velilere ve okul öncesi öğretmenlerine göre çocukların karakter özelliklerinin geliştirilmesi nasıl olmalıdır?
- Okul öncesi dönemde çocuğu olan velilere ve okul öncesi öğretmenlerine göre çocuklarda geliştirilmesi gereken karakter özellikleri neler olmalıdır?
- Okul öncesi dönemde çocuğu olan velilere göre çocuklarının karakter özelliklerinin gelişiminde kimlerin rolü var?
- Çocukların karakter özelliklerinin gelişim sürecinde ailelerin rolleri hakkında okul öncesi öğretmenlerin görüşleri nelerdir?
- Çocukların karakter özelliklerine ilişkin görüşler katılımcıların öğretmen veya veli olma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- Öğretmenlerin çocukların karakter özelliklerine ilişkin görüşleri, cinsiyetlerine, yaşlarına, kıdemlerine, eğitim durumlarına ve görev yaptıkları okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- Velilerin çocukların karakter özelliklerine ilişkin görüşleri, cinsiyetlerine, yaşlarına, eğitim durumlarına, gelir durumlarına ve çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

İkinci Bölüm

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma gurubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması, verilerin analizleri hakkında bilgi verilmektedir.

Araştırma Modeli

Bu araştırmanın amacı okul öncesi dönemde çocuğu olan velilerin ve öğretmenlerin çocukların karakter ve karakter özelliklerine ilişkin görüşlerini belirlemek olduğundan araştırma nicel ve nitel desenlerinin bir arada kullanıldığı karma yöntem ile gerçekleştirilmiştir.

Karma araştırma yöntemi bir araştırma türü olup araştırmacının veya araştırmacıların anlamının ve doğrulamanın geniş ve derin amacı için nicel ve nitel araştırma yaklaşımlarının öğelerinin birleştirilmesidir. Bir diğer ifade ile nicel ve nitel araştırma veri toplama, analiz etme ve sonuç çıkarma tekniklerinden faydalanmak olarak tanımlanmaktadır (Johson ve diğerleri, 2007).

Creswell'a göre (2006) ise karma yöntem, araştırma metotları gibi felsefi varsayımlar ile bir araştırma düzenidir. Bir yöntem olarak, araştırma sürecinde birçok aşamada nicel ve nitel yaklaşımların karışımı ve verilerin toplanmasına ve analiz edilmesine rehberlik eden felsefi yaklaşımları kapsamaktadır. Bir metot olarak, bir araştırmada ya da bir araştırma serisinde hem nicel hem de nitel verilerin karışımına, toplanmasına ve analiz edilmesine odaklanmaktadır. Bu yöntemin temel önceliği araştırma problemini daha iyi anlamayı sağlayan nicel ve nitel yaklaşımların kombinasyonlarının kullanımınıdır.

Araştırmanın nicel verileri tarama modelinde betimsel çalışma ile elde edilmiştir. Tarama modelleri var olan bir durumu olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmada konu olan olay, birey, nesne kendi koşulları içinde tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2012). Eğitim araştırmalarında kullanılan en yaygın araştırma türü betimsel yöntem taramadır.

Araştırmacılar bu yöntem ile bireylerin, grupların, ortamların özelliklerini özetleme imkânına sahip olurlar (Büyüköztürk, 2011).

Nitel araştırma, olguları buldukları çevre içerisinde anlamaya ve araştırmayı ön planda tutan bir araştırma yöntemidir. Bu araştırmalarda, algılar ve olaylar doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ele alınarak bir inceleme sürecinden geçer. Nitel araştırma yaklaşımları, araştırmanın amaca uygun bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için araştırmacıya rehberlik etmektedirler (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Nitel araştırma desenlerinden olan olgubilim deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine bilgi sahibi olmadığımız deneyimler, algılar, yönelimler veya kavramlara odaklanmaktadır. Günlük yaşamımızda karşımıza çıkan bu olgular olgubilim araştırmaları için uygun bir zemindir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu çalışmada üzerine odaklanılan olgu okul öncesi yaş dönemindeki karakter olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda bu araştırmada nitel verilerin elde edilmesinde olgubilim araştırma deseni kullanılmıştır. Ayrıca, olgubilim araştırma deseninde veri toplama aracı olarak görüşme yönteminden faydalanılmıştır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma gurubunu 2014-2015 eğitim öğretim yılları arasında Adıyaman il merkezinde görev yapan okul öncesi öğretmenleri (n=78) ve bu sınıflardaki öğrencilerin velileri (n=79) oluşturmaktadır.

Araştırmanın nicel verileri için çalışma grubuna alınan okullar oransız küme yöntemi ile belirlenmiştir. Küme örnekleme, araştırmanın yapılması planlanan evrende doğal olarak var olan ve belli özellikler açısından benzerlikler gösteren farklı grupların olması durumunda kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Adıyaman ili merkez ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı yedi bağımsız anaokulu, dokuz ilkokula bağlı anasınıfı ve bir özel anaokulu olmak üzere toplam on yedi okul çalışma gurubuna alınmıştır. Çalışma grubuna ilişkin okul verileri Tablo 1'de Çalışma Grubu adlı tabloda sunulmuştur.

Tablo 1

Çalışma Grubu

Okul Türü	Okul Sayısı	Veli ve Öğretmen Sayısı
Bağımsız anaokulu	7	72
İlkokula bağlı anasınıfı	9	67
Özel anaokulu	1	18
Toplam	17	157

Araştırmacı 100 öğretmen ve 120 veli anket formu olmak üzere toplam 220 anket formunu dağıtmış ve içlerinden tam veri olanları ayırmıştır. Öğretmenlerden 78 ve velilerden 79 olmak üzere toplam 157 kişiden elde edilen eksiksiz veriler analiz edilmiştir.

Araştırmada nicel verilerin elde edildiği örnekleme betimlemek için öğretmenlerin yaşı, cinsiyeti, eğitim durumu, meslekteki kıdemi, görev yaptığı okulun türü değişkenler tablolar şeklinde açıklanacaktır. Veliler için ise yaş, cinsiyet, okul öncesi eğitim kurumuna giden çocuklarının cinsiyeti, eğitim durumu, meslek ve gelir durumu değişkenleri tablolar şeklinde açıklanacaktır.

Okulöncesi öğretmenlerinin yaş durumlarına ilişkin betimsel veriler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

Öğretmenlerin Yaş Dağılımları

Yaş Aralığı	N	%
20- 30 yaş	33	42.3
31-41 yaş	41	52.6
42 ve üstü yaş	4	5.1
Toplam	78	100

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısının (%52.6) 31-41 yaş aralığında olduğu ve yarıya yakını ise (%4.3) 20-30 yaş aralığında ve geriye kalanının (%5.1) ise 42 yaş ve üstü olduğu görülmektedir.

Okulöncesi öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre betimsel veriler Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3

Öğretmenlerin Cinsiyet Dağılımları

Cinsiyet	N	%
Kadın	69	88.5
Erkek	9	11.5
Toplam	78	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %88,5’inin kadın olduğu ve %11.5’inin erkek olduğu Tablo 3 de görülmektedir. Buna göre katılımcı öğretmenlerin büyük çoğunluğunu kadınlar olduğu söylenebilir.

Okulöncesi öğretmenlerinin eğitim durumları değişkenine göre dağılımları Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4

Öğretmenlerin Eğitim Durumları Dağılımları

Eğitim Durumları	N	%
Ön Lisans	9	11.5
Lisans	69	88.5
Lisansüstü	-	-
Toplam	78	100

Tablo 4 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun (%88.5) dört yıllık fakültelerden mezun olduğu görülmektedir. Katılımcı öğretmenlerin sadece %11.5’i ön lisans mezunudur ayrıca öğretmenlerin herhangi biri lisansüstü eğitim yapmamıştır.

Okul öncesi öğretmenlerinin kıdem değişkenine göre dağılımları Tablo 5’de yer almaktadır.

Tablo 5

Öğretmenlerin Kıdem Durumlarının Dağılımları

Kıdem Aralığı	N	%
1-5 yıl	39	50
6-10	19	24.4
11-15	12	15.4
16 ve üstü	8	10.3
Toplam	78	100

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısının mesleki kıdemi 1-5 yıl aralığında, 19'unun (%24.4) 6-10 yıl aralığında ve 12'sinin (%15.4) 11-15 yıl aralığında olduğu görülmektedir. Buna göre araştırmada yer alan öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre 'genç öğretmenler' oldukları söylenebilir.

Okulöncesi öğretmenlerinin görev yaptığı okul türleri değişikliğine göre dağılımları Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6

Öğretmenlerin Görev Yaptığı Okul Türlerine Göre Dağılımları

Okul Türü	N	%
Bağımsız anaokulu	52	66.7
İlkokula bağlı anasınıfı	21	26.7
Özel anaokulu	5	6.4
Toplam	78	100

Tablo 6'ya göre araştırmaya katılan öğretmenlerden yarısından fazlası (%66.7) bağımsız anaokullarında, 21 öğretmen (%26.7) ilkokula bağlı anasınıflarında ve 5 öğretmen (%6.4) ise özel anaokulunda görev yaptıkları görülmektedir.

Araştırmanın diğer örneklem grubunu veliler oluşturmaktadır. Velileri daha iyi tanıtmak için bazı demografik bilgiler açıklanmıştır.

Velilere ait yaş ve cinsiyet bilgilerinin betimsel verileri Tablo 7'de yer almaktadır.

Tablo 7

Velilerin Yaş Ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

Cinsiyet	20-25 yaş	26-31 yaş	32-37 yaş	38 ve üstü yaş
Kadın	3	15	22	8
Erkek	-	5	10	16

Tablo 7 incelendiğinde araştırmaya katılan 22 kadın velinin 32-37 yaş aralığında, 15 kadın velinin 26-31 yaş aralığında, 8 kadın velinin 38 ve üstü yaş aralığında ve 3 kadın velinin ise 20-25 yaş aralığında olduğu görülmektedir. 16 erkek velinin 38 ve üstü yaş aralığında, 10 erkek velinin 32-37 yaş aralığında ve 5 erkek velinin 26-31 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Buna göre katılımcıların yarısından fazlasını (n=48) kadın ve geri kalanı ise (n=31) erkek veli oluşturmaktadır.

Velilerin eğitim durumları değişkenine göre dağılımları Tablo 8’da gösterilmiştir.

Tablo 8

Velilerin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları

Eğitim Durumları	N	%
İlkokul	12	15.2
Ortaokul	11	13.9
Lise	22	27.8
Ön Lisans	5	6.3
Lisans	24	30.4
Lisansüstü	5	6.3
Toplam	79	100

Tablo 8 incelendiğinde araştırmaya katılan velilerin yarısına yakınının (%30.4) lisans mezunu oldukları görülmektedir. Velilerin genel olarak lise ve lisans mezunu oldukları söylenebilir.

Velilerin meslek durumlarına ilişkin betimsel analizi Tablo 9’da yer almaktadır.

Tablo 9

Velilerin Meslek Durumlarına Göre Dağılımları

Meslekler	N	%
Memur	34	43
Ev hanımı	34	43
İşçi	11	13.9
Toplam	79	100

Tablo 9 incelendiğinde velilerin eşit oranda (%43) ev hanımı ve memur meslek gurubunda oldukları ve geri kalanların (%13.9) işçi grubunda oldukları görülmektedir. Buna göre katılımcıların yarısına yakınının memur veya ev hanımı olduğu söylenebilir.

Velilerin gelir değişkenine ve kendilerini gördükleri ekonomik sınıf durumlarına göre betimsel analiz durumları Tablo 10’de sunulmaktadır.

Tablo 10

Velilerin Gelir ve Ekonomik Sınıf Durumlarına Göre Dağılımları

Gelir Durumları	N	%	Ekonomik Sınıf	N	%
850 ve altı	12	15.2	Alt	12	15.2
850-1500	19	24.1	Orta	61	77.2
1501-2500	27	34.2	Üst	6	7.6
2501- üstü	21	26.6			
Toplam	79	100		79	100

Tablo 10’da velilerin gelir ve ekonomik sınıf durumları yer almaktadır. Gelir durumlarına göre katılımcıların yarısına yakını (%34.2) 1501-2500 TL aralığında ve en az oran olarak (%15.2) 850 ve altı TL gelir düzeyinde oldukları görülmektedir. Ekonomik sınıf boyutuna göre ise katılımcıların yarısından fazlası (%77.2) kendilerini orta sınıfta ve sadece 6 veli (%7.6) kendilerini üst sınıfta görmektedir.

Velilerin anaokuluna giden çocuklarının cinsiyet değişkenine göre dağılımları Tablo 11’de sunulmaktadır.

Tablo 11

Velilerin Anaokuluna Giden Çocuklarının Cinsiyetine Göre Dağılımları

Cinsiyet	N	%
Kız	39	49.4
Erkek	40	50.6
Toplam	79	100

Tablo 11 incelendiğinde katılımcıların yarısının (%50.6) çocuğunun erkek olduğu ve geri kalanının (%49.4) kız çocuğuna sahip olduğu görülmektedir. Buna göre katılımcıların okul öncesi eğitimi alan çocuklarının cinsiyetlerine göre oranları hemen hemen aynı olduğu söylenebilir.

Bu araştırmanın nitel verileri için çalışma grubuna alınan okullar amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Amaçlama örnekleme yöntemi var olan

durumların derinlemesine çalışılmasına olanak sağlamaktadır. Bu nedenle olgu ve olayların ortaya çıkarılmasında ve açıklanmasında yarar sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Araştırmamıza 10 okul öncesi öğretmeni ve 15 veli gönüllü olarak katılmıştır. Çalışma grubunu betimlemek için velilerin eğitim durumları, meslekleri, okul öncesi eğitimi alan çocuğunun cinsiyeti, çocuğun yaşı, ailedeki çocuk sayısı ve çocuğun doğum sırasına değişkenlerine ait bilgiler tablolar halinde sunulmuştur. Öğretmenler için ise cinsiyet, meslekteki kıdem yılı, çalıştığı kurum ve okulun türüne ilişkin bilgiler aşağıda paylaşılmıştır. Katılımcıların gizliliğini sağlamak için araştırmacı tarafından katılımcılara belirlenen bir kod kullanılmıştır.

- V1: Ortaokul mezunu, ev hanımı, anaokuluna giden çocuğu kız, 3 çocuk sahibi.
- V2:Lise mezunu, ev hanımı, anaokuluna giden çocuğu kız, 1 çocuk sahibi.
- V3:Lisans mezunu, öğretmen, anaokuluna giden çocuğu erkek,1 çocuk sahibi.
- V4:Lisans mezunu, öğretmen, anaokuluna giden çocuğu kız, 2 çocuk sahibi.
- V5:Lisans mezunu, öğretmen, anaokuluna giden çocuğu erkek,1 çocuk sahibi.
- V6:Ortaokul mezunu, ev hanımı, anaokuluna giden çocuğu erkek, 3 çocuk sahibi.
- V7: Ortaokul mezunu, ev hanımı, anaokuluna giden çocuğu kız, 3 çocuk sahibi.
- V8:İlkokul mezunu, ev hanımı, anaokuluna giden çocuğu erkek, 3 çocuk sahibi.
- V9:Ortaokul mezunu, ev hanımı, anaokuluna giden çocuğu kız, 2 çocuk sahibi.
- V10:Lisans mezunu, hemşire, anaokuluna giden çocuğu kız, 1çocuk sahibi.
- V11:Lisans mezunu, kuyumcu, anaokuluna giden çocuğu kız,1 çocuk sahibi.
- V12:Yüksek Lisans mezunu, akademisyen, anaokuluna giden çocuğu erkek, 1 çocuk sahibi.
- V13:Lisans mezunu, ev hanımı, anaokuluna giden çocuğu kız,1 çocuk sahibi.
- V14:Lise mezunu, polis, anaokuluna giden çocuğu kız, 1 çocuk sahibi.
- V15: Ortaokul mezunu, ev hanımı, anaokuluna giden çocuğu kız, 3 çocuk sahibi.
- Ö1:Kadın, anaokulunda çalışıyor, 7 yıllık öğretmen.

Ö2: Kadın, anaokulunda çalışıyor,3 yıllık öğretmen.

Ö3: Kadın, anasınıfında çalışıyor, 6 yıllık öğretmen.

Ö4: Kadın, anasınıfında çalışıyor,1 yıllık öğretmen.

Ö5: Kadın, anaokulunda çalışıyor,2 yıllık öğretmen.

Ö6: Kadın, anaokulunda çalışıyor,6 yıllık öğretmen.

Ö7: Kadın, anasınıfında çalışıyor,15 yıllık öğretmen.

Ö8: Kadın, anaokulunda çalışıyor,12 yıllık öğretmen.

Ö9: Kadın, anaokulunda çalışıyor,13 yıllık öğretmen.

Ö10: Kadın, anaokulunda çalışıyor, 18 yıllık öğretmen.

Verilerin Toplanması

Nicel Verilerin Toplanması

Araştırmacı, 2014-2015 Öğretim yılı bahar döneminde çalışma gurubunda yer alan okulları ziyaret ederek öğretmenlerle görüşmüştür. Öğretmenlere araştırma konusu hakkında gerekli bilgiler verildikten sonra anket formu uygulanmıştır. Öğretmen görüşmeleri sınıf ortamında gerçekleşmiştir. Öğretmenlerin desteğiyle veliler için hazırlanmış olan anket formu da velilere ulaştırılmıştır. Bununla beraber, bazı veliler ile yapılan birebir görüşmeler ile de diğer velilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Veli görüşmelerinin bazıları, gönüllülük esasına göre ev ortamında gerçekleşmiştir.

Nitel Verilerin Toplanması

Araştırmanın nitel verilerinin toplanması için araştırmacı çalışma gurubunda yer alan okulları ziyaret ederek öğretmenlerle ve velilerle bire bir görüşmeler gerçekleştirmiştir. Görüşmeler yapılmadan önce, görüşülecek kişiye araştırma hakkında kısa bir bilgi verilmiştir. Bu şekilde katılımcının güven duyması ve objektif bir şekilde bilgiler vermesi sağlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formları ile gerçekleştirilen görüşmelerde araştırmacı tarafından notlar alınmıştır. Görüşme sırasında rahat bir ortam oluşturulmaya çalışılmıştır. Öğretmenlerle sınıf ortamında görüşmeler istekleri doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Veliler ile görüşmeler ise çocukların okul çıkış saatlerine yakın zamanlarda gerçekleştirilmiştir. Veliler ile görüşmeler okul tarafından sağlanan müdür

yardımcısı odasında ve veli bekleme alanlarında gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde süre kısıtlaması yoktu ve genel olarak görüşmeler 15-20 dk. sürmüştür.

Veri toplama araçları

Araştırmada veri toplama araçları olarak araştırmacı tarafından geliştirilen anket formu ile yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Karakter ve Özellikleri ile İlgili Veli Görüşme Formu

Karakter ve özellikleri ile ilgili veli görüşme formu okul öncesi yaş döneminde çocuğu bulunan veliler için araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde velilerin demografik bilgilerine (eğitim durumu, meslek, okul öncesi eğitimi alan çocuğun cinsiyeti ve yaşı, ailedeki toplam çocuk sayısı ve okul öncesi eğitimi alan çocuğun doğum sırası) dair sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise, velilerin çocukların karakter ve karakter özellikleri ile ilgili görüşlerini almak amacıyla sekiz soru yer almaktadır. Sorular yarı yapılandırılmış görüşme soruları şeklinde hazırlanmış olup araştırmanın amaç ve alt amaçlarına uygun şekilde belirlenmiştir.

Soruların belirlenmesinde ilgili alan taraması ve uzman görüşleri etkili olmuştur. Araştırmanın amaçları doğrultusunda ve ilgili literatür taraması sonucunda görüşme formunun taslağı hazırlanmıştır. Hazırlanan taslak forumda kişisel bilgilerin elde edilmesi için altı soru yer almıştır ve velilerin karakter ve karakter özelliklerine ilişkin görüşlerini elde etmek içinde on tane soru yer almıştır. Hazırlanan form kapsam geçerliliği için üç okul öncesi eğitim uzmanının ve bir tane sosyoloji uzmanının görüşü alınmıştır. Alınan geri dönütler doğrultusunda kişisel bilgi bölümünde değişiklik yapılmamıştır ancak diğer bölümde iki soru çıkartılarak yeniden düzenlenmiştir. Görüşme formunun son halinde kişisel bilgi kısmında altı soru ve diğer bölümde ise toplamda sekiz soru yer almıştır.

Karakter ve Özellikleri ile İlgili Öğretmen Görüşme Formu

Karakter ve özellikleri ile ilgili öğretmen görüşme formu okul öncesi öğretmenlerine yönelik olarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Görüşme

formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde öğretmenlerin demografik bilgilerine (cinsiyet, mesleki kıdem, çalıştığı kurum, görev yaptığı okulun türü) dair sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise öğretmenlerin okul öncesi çocuklarının karakter ve özelliklerine ilişkin görüşlerini derinlemesine elde etmek için yedi soru yer almaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme soruları ilgili alan taraması doğrultusunda araştırmanın amaç ve alt amaçlarına yönelik şekilde hazırlanmıştır.

Soruların belirlenmesinde ilgili alan taraması ve uzman görüşleri etkili olmuştur. Araştırmanın amaçları doğrultusunda ve ilgili literatür taraması sonucunda görüşme formunun taslağı hazırlanmıştır. Hazırlanan taslak forumda kişisel bilgilerin elde edilmesi için altı soru yer almıştır ve öğretmenlerin karakter ve karakter özelliklerine ilişkin görüşlerini elde etmek içinde on tane soru yer almıştır. Hazırlanan form kapsam geçerliliği için üç okul öncesi eğitim uzmanının ve bir tane sosyoloji uzmanının görüşü alınmıştır. Alınan geri dönütler doğrultusunda kişisel bilgi bölümünde değişiklikler yapılarak (bir soru çıkartılarak) ve diğer bölümde üç soru çıkartılarak yeniden düzenlenmiştir. Görüşme formunun son halinde kişisel bilgi kısmında beş soru ve diğer bölümde ise toplamda yedi soru yer almıştır.

Okulöncesi Öğretmenlerinin ve Velilerinin Karakter Eğitimi Hakkındaki Görüşleri Anketi

Araştırmanın nicel verilerinin elde edilmesi için anket tekniği seçilmiştir. Öncelikle ilgili literatür taraması sonucunda, karakter eğitimi ile ilgili yurtdışı ve yurtiçi çalışmalar incelenmiştir. Velilerin ve öğretmenlerin çocukların karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin ortaya konulmasına yönelik bir soru havuzu oluşturulmuştur. Bu soru havuzunda araştırmanın amacına yönelik olarak toplam 25 soru seçilmiştir. Seçilen soruların kapsam geçerliliği için uzman görüşüne başvurulmuştur. Alan uzmanları olan (1) Boğaziçi Üniversitesi, (1) Marmara Üniversitesi, (1) Adıyaman Üniversitesi Ölçme ve Değerlendirme bölümü öğretim üyeleri tarafından geri bildirimler ve öneriler doğrultusunda tekrar düzenlenmiş ve anketin son hali 12 maddeye indirilmiştir ve pilot uygulama için hazır hale getirilmiştir. Pilot uygulama farklı okul türlerinde görev yapan 23 öğretmen ve 12 veli ile yapılmıştır. Anketin güvenilirlik çalışması için alfa güvenilirlik katsayısı .87 olarak hesaplanmıştır.

Anket formu iki bölümden oluşturulmuştur. Bu bölümler kişisel bilgi formu ve anketin oluşturulduğu soruların yer aldığı bölümlerdir.

Anketin birinci bölümünde yer alan kişisel bilgi formu örnekleme betimlemeye yönelik soruları içermektedir. Öğretmenlere yönelik kişisel bilgi formunda yaşı, cinsiyeti, meslekteki kıdemi, eğitim durumu ve görev yaptığı okulun türüne ait bilgilerin elde edilmesini sağlayacak sorular yer almaktadır. Velilere yönelik kişisel bilgi formunda ise yaş, cinsiyet, eğitim durumu, okul öncesi eğitim kurumuna giden çocuklarının cinsiyeti, mesleği, gelir durumuna ait bilgilerin elde edilmesini sağlayacak sorular yer almaktadır.

Anketin ikinci kısmında ise, öğretmenlerin ve velilerin belirlenen 12 karakter özelliği hakkında görüşlerini almak için 12 soru yer almaktadır. Anketteki sorularda 5’li likert tipi (kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum, kesinlikle katılıyorum) derecelendirilmesi kullanılmıştır. Belirlenen 12 karakter özelliği ise;1) Cesaretli olmak 2) Dürüst olmak 3) Diğerlerine saygılı olmak 4) Nazik olmak 5) İşbirlikçi olmak 6) Doğal çevreye saygılı olmak 7) Sabırlı olmak 8) Azimli olmak 9) Sorumluluk sahibi olmak 10) Paylaşımçı olmak 11) Barışçıl olmak 12) Sevgi dolu olmak.

Verilerin Analizi

Araştırmanın amacı doğrultusunda toplanan veriler nitel ve nicel veriler olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

Araştırmanın nitel verilerinin analizinde içerik analizi yöntemine başvurulmuştur. 15 veli ve 10 öğretmene uygulanan görüşme formları derinlemesine incelendikten sonra düzenlenmiştir. Velilere V1 –V15 aralığında öğretmenlere ise Ö1-Ö10 aralığında kodlar verilmiştir. Daha sonra sorulara verilen cevaplar kendi içlerinde grup oluşturacak biçimde düzenlenmiştir. (15 velinin 1.soruya verdikleri cevaplar aynı soru altında toplanmıştır). Düzenlenen görüşme kayıtlarından kategoriler araştırmanın amaçları doğrultusunda belirlenmiştir. Bu kategoriler araştırmacı ve iki uzman tarafından tek tek incelendikten sonra son halini almıştır. Kategorilerin belirlenmesinden sonra kategorileri yansıtan ifadelerinde yer aldığı tablolar oluşturulmuştur. Bu kapsamda her bir soru için toplamda 12 tablo ortaya çıkmıştır. Her soruya verilen cevaplar için tek tek kategoriler belirlenmiş olup tablolarda yer almıştır. Örneğin,

üçüncü soru için velilerden elde edilen cevaplar 14 alt kategoriden oluşmuştur ve her bir alt kategori için ifade edilen kısımlar yazılmıştır. Her bir tablo kendi içinde değerlendirilmiştir bu kapsamda kişilerin bakış açılarını yansıtmak ve betimlenen durumu okuyucuda canlandırmak için doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Velilerden ve öğretmenlerden elde edilen bulgular sonucunda ortaya çıkan tablolar daha sonra velilerin ve öğretmenlerin görüşlerinin karşılaştırılması açısından yorumlanmıştır.

Araştırmanın betimsel değerleri tablolar halinde sunulmuş ve açıklanmıştır. Araştırmada kullanılan anketten elde edilen veriler frekans ve yüzdeler tablo şeklinde düzenlenerek yorumlanmıştır. Demografik verilerden gelen bağımsız değişkenlere göre öğretmenlerin ve velilerin çocukların karakter özelliklerine ilişkin düşüncelerinin normal dağılım gösterip göstermediklerine ilişkin olarak Kolmogorov-Smirnov Normallik testi uygulanmıştır ve normal dağılım göstermediği ortaya çıkmıştır (K-S testi =.00) ($p > .05$). Ayrıca skewness (- 1,412) ve kurtosis (4,490) değerlerine bakılmıştır. Bu değerlerinde bu değerlerin ± 1 aralığında olmadıklarından non parametrik test uygulanmıştır. Büyüköztürk (2011), çarpıklık ve basıklık değerlerinin +1 ve -1 aralığında yer almasının normallikten aşırı sapmama olarak belirtmiştir. Bu sonuca göre non-parametrik testlerden hangi tür testin uygulanacağına karar verilmiştir. Aralarında ilişki aranılan bağımlı ve bağımsız değişkenler için Mann Whitney U-testi ve Kruskal Wallis H-testi uygulanmıştır.

Üçüncü Bölüm Bulgular

Bu bölümde araştırmanın amaçları doğrultusunda elde edilen verilerin analizlerine ait bulgular yer almaktadır.

Araştırmanın Nitel Verilerine İlişkin Bulgular Karakter Kavramına İlişkin Veli ve Öğretmen Görüşleri

Tablo 12

Karakter Kavramına Yönelik Velilerden Elde Edilen Bulgular

Karakter deyince ilk aklınıza gelen nedir?		
	Alt kategoriler	İfade Edilen
Beceri Gerektirmeyen Özellikler	Kişilik	*Kişinin kişilik yapısı *İnsanın kişiliği
	Özgüven	*Öz güveni olan her şeye sahiptir
	Erdem	*Kişinin erdemli olması
	Dürüstlük	*İnsanın dürüst olmasıdır
	Ahlak	*İnsanın ahlakı *Ahlak aklıma geliyor, ahlaklı konuşma, yaşama
	Korkusuzluk	*Korkusuz olması
	Davranış	*Şunu diyebilirim davranışlarının uyumu * davranışlarının bütünü olduğunu
Beceri Gerektiren Özellikler	Başarı	*Çocuğun başarılı olması .. *Başarılı insan zaten karakterlidir...
	İş sahibi	*İş sahibi olması ..
	Toplum içindeki konum	*Toplum içinde iyi bir konum.. *Toplumdaki konumu onun karakteridir

Tablo 12’de velilerin karakter kavramına ilişkin görüşleri incelenmiştir. Velilere yöneltilen soru ile karakter kavramını nasıl tanımladıkları, hangi kavramları karakter olarak algıladıklarını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Velilerin verdikleri cevaplar doğrultusunda karakter kavramı iki tema altında toplanmıştır: Beceri gerektirmeyen özellikler ve beceri gerektiren özellikler.

Beceri gerektirmeyen özellikler teması altında ‘kişilik, özgüven, erdem, dürüstlük, ahlak ve korkusuzluk’ alt temaları; beceri gerektiren özellikler teması

altında ise ‘davranış, başarı, iş sahibi, toplum içindeki konum’ alt temalarının yer aldığı tespit edilmiştir.

Beceri gerektirmeyen özellikler teması altında yer alan ‘kişilik, özgüven, erdem, dürüstlük, ahlak ve korkusuzluk’ alt temalarına ait veli görüşleri şunlardır:

Velilere göre karakter unsurlarından biri bireyin kişiliğidir. Veliler kişilik kavramını bireyin karakteri olarak tanımlamışlardır ve karakteri sadece kişilik olarak görmüşlerdir. Örneğin, **V7**: ‘Bireyin kişilik sahibi olması’. **V11**: ‘İnsanın kişiliği varsa karakteri de vardır o kadar’ demişlerdir.

Velilere göre karakterin unsurlarından bir diğeri ise özgüvendir. Özgüven sahibi olmak velilere göre karakter sahibi olmak olarak tanımlanmıştır ve özgüvenli olmanın getirilerinin etkisinin bunda etkili olduğu görülmüştür. Örneğin, **V8**: ‘Öz güven zaten öz güveni olan her şeye sahiptir her şeyi de yapar karakterlidir yani’ demiştir.

Bir diğeri karakter unsuru ise erdem sahibi olmak olarak tanımlanmıştır. Velilere göre erdem sahibi olmak karakterli olmak olarak görülmektedir ancak velilerin bu tanıma dair bir gerekçe sunmadıkları görülmüştür. Örneğin, **V1**: ‘Erdemli olmak. Kişinin erdemli olması o şekilde yaşaması’ demiştir.

Dürüstlüğü bir karakter göstergesi olarak gören veliye ait görüş; **V5**: ‘İnsanın dürüst olmasıdır bence yoksa zaten bir şey olmaz ki, yani karakersizdir’ demiştir.

Velilere göre bir diğeri karakter unsur ise ahlaktır, bireyin ahlaklı olması karakterli olması olarak ele alınmıştır. Buna rağmen, velilerin görüşlerinde ahlaklı olmanın neden karakterli olmak ile bir tutulduğuna dair herhangi bir gerekçe gösterilmemiştir. Örneğin, **V13**: ‘Ahlak aklıma geliyor, ahlaklı konuşması, yaşaması zaten ahlaklı olmayınca da bir şeyi kalmaz ki ne bilim işte’, **V12**: ‘İnsanın ahlakı, ahlaklı davranması ki o da karakterdir...’ demişlerdir.

Veli görüşlerine göre bir diğeri karakter unsuru korkusuzluktur. Veli bireyin cesaretli ve korkusuz olmasını karakterli olması ile bir tutmuştur ancak bu durumun nedenselliğine dair herhangi bir açıklama yapmadığı görülmüştür. Örneğin, **V3**: ‘Yani bireyin kişiliği, cesurluğu, korkusuz olması bunlar aklıma geliyor’ demiştir.

Beceri gerektiren özellikler teması altında yer alan ‘davranış, başarı, iş sahibi, toplum içindeki konum’ alt temalarına ait veli görüşleri şunlardır:

Davranış alt temasına ait veli görüşleri: Örneğin, **V6:** ‘Çocuğun genetik ya da sonradan öğrenmiş davranışlarının bütünü olduğunu söyleyebilirim’. **V14:** ‘Yaa şunu diyebilirim, kişinin davranışlarının uyumu. Böyle dengesiz davranmaması hani biliyor farkında davranışlarının’ demişlerdir.

Veli görüşlerine göre karakter başarılı olmak olarak ifade edilmiştir. Örneğin, **V12:** ‘İnsanın ahlakı, ahlaklı davranması ki o da karakterdir ya şey de var başarısı, başarılı insan zaten karakterlidir o yüzden karakter demek bana göre başarılı olmak demektir’ demiştir.

İş sahibi olmak alt teması altındaki veli görüşleri: **V2:** ‘İş sahibi olması, çocuğun başarılı olmasıdır benim için bu önemli karakter demek bu ne yapım ..’ demiştir.

Toplum içindeki konum alt temasına ait veli görüşleri: **V15:** ‘Günümüzde ne derlerse desinler umursamam ama toplumdaki konumu onun karakteridir. Kişi başarılı olunca kimse karakersiz demez ki yani Başarılı olması son derece önemlidir’ demiştir.

Tablo 13

Karakter Kavramına Yönelik Öğretmenlerden Elde Edilen Bulgular

Karakter deyince ilk aklınıza gelen nedir?		
	Alt kategoriler	İfade Edilen
Beceri Gerektirmeyen Özellikler	Kişilik	*Kişilik özellikleri *İnsanın kişiliği
	Özgüven	*Öz güven duygusu
	Huy	*Kişinin huyu
	Öz Yapı	*Bireyin öz yapısı
Beceri Gerektiren Özellikler	Davranış	*Bireyin davranışları *Kişinin sergilediği davranışlar
	Uyum	*Kurallara uyma

Tablo 13’de öğretmenlerin karakter kavramına ilişkin görüşleri incelenmiştir. Öğretmenlere yöneltilen soru ile karakter kavramına ilişkin algıları ve hangi kavramları karakter ile eş tuttuklarını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Öğretmenlerden elde edilen cevaplar doğrultusunda karakter kavramı ‘beceri gerektirmeyen özellikler’ ve ‘beceri gerektiren özellikler’ olmak üzere iki tema altında toplanmıştır.

Beceri gerektirmeyen özellikler teması altında 'kişilik, öz güven, huy, öz yapı' alt kategorileri ve beceri gerektiren özellikler teması altında ise 'davranış ve uyum' alt kategorileri yer almaktadır.

Beceri gerektirmeyen özellikler teması altında yer alan 'kişilik, öz güven, huy, öz yapı' alt kategorilerine ait öğretmen görüşleri şunlardır:

Öğretmenlere göre karakter bireyin kişiliğidir ve kişilik sahibi olmak karakter sahibi olmak olarak görülmüştür. Örneğin, **Ö10:** '*Kişilik, kişilik sahibi olması bireyin karakterli olmasının göstergesidir benim açımdan, zaten bireyleri buna göre değerlendiririm*' **Ö9:** '*Kişilik öncelikli olarak aklıma gelen budur*' demişlerdir.

Öz güven alt kategorisine ilişkin öğretmen görüşleri: **Ö2:** '*Bana verdiği öz güven duygusu bu duygu o kişi hakkında karakter sahibi olup olmadığını anlamamı sağlar*' demiştir.

Öğretmenlere göre kişinin huyu karakteri olarak görülmüştür. Örneğin, **Ö6:** '*Kişinin huy ve davranışları. Daha neler olabilir ki bunlardır insanın karakteri*', **Ö9:** '*...ya baktığımda daha doğrusu düşündüğümde bireyin huyudur diyebilirim*' demiştir.

Öz yapı alt kategorisine göre öğretmen görüşleri: **Ö7:** '*Bireyin davranış biçimlerini belirleyen öz yapısıdır bence karakter*' demiştir.

Beceri gerektiren alt tema altında yer alan 'davranış ve uyum' alt kategorilerine ait öğretmen görüşleri şunlardır:

Öğretmenlere göre karakter davranıştır, bireyin davranışları biçimi olarak ele alınmıştır. Örneğin, **Ö3:** '*Davranış, bireyin davranışları gelmektedir. Bunun dışında odaklandığım bir şey yok insanın karakterini tanımlarken*', **Ö4:** '*Kişinin sergilediği davranışlardır. Biz davranışlarına göre bireyin karakterini tanımlarız*' demişlerdir.

Uyum alt kategorisine göre ise öğretmen görüşleri: **Ö9:** '*Kişilik öncelikli olarak aklıma gelen budur bununla beraber bireyin toplum kurallarına uyması ve ya baktığımda daha doğrusu düşündüğümde bireyin huyudur diyebilirim*' demiştir.

Tüm bu sonuçlara bakıldığında velilerin ve öğretmenlerin beceri gerektirmeyen tema altında karakteri ortak görüş olarak '*kişilik ve özgüven*' olarak düşündüklerini söyleyebiliriz. Beceri gerektiren tema altında ise karakteri

'davranış' olarak düşündüklerini söyleyebilirler. Ancak genel olarak velilerin ve öğretmenlerin karakterin tanımı konusunda farklı görüşte olduklarını ifade edebilirler. Karakterin unsurları veliler ve öğretmenler tarafından farklı algılanmaktadır denilebilir. Bununla beraber, velilerin karakter kavramını öğretmenlere oranla daha fazla kelime ile ifade ettikleri görülmektedir (V=11, Ö=6). Velilerin karakter tanımında 'başarı, iş sahibi olma ve toplum içindeki konum' ifadelerinin kendi yaşantılarından yola çıkarak belirttikleri söylenebilir. Bu durumda, yaşantıların kavram algılarının belirlenmesinde etkili olduğu ifade edilebilir.

Velilere ve Öğretmenlere göre 5-6 Yaş Dönem Çocuklarının Karakter Özellikleri

Tablo 14

Karakter Özelliklerine Yönelik Velilerden Elde Edilen Bulgular

5-6 yaş dönem çocuklarının hangi karakter özelliklerine sahip olmaları gerekmektedir?		
Alt kategoriler	İfade edilen	
Dürüst olma	* Doğruluk, dürüstlük ve saygı bunlar	
Saygılı olma	*Saygılı olmaları önemlidir.	
Özgüvenli olma	*Öz güveni olunda diğerleri..	
Paylaşımçı olma	*Paylaşmayı bilen olmaları..	
Şefkatli olma	*Şefkatli olmaları ...bana göre bu yaşta..	
Yaramaz olmama	*..yaramaz olmamaları benim için...	
Kuralları tanıma	*...toplum düzenini sağlayan kurallara...	
Sorumluluk sahibi olma	*..sorumluluk bilincinin olması diye düşünüyorum	
Benlik bilincinde olma	*...benlik bilincinin olması diye düşünüyorum	
Olumlu Karakter Özellikler	Sakin olma	*...bu yaş karışık ama sakin olmaları.... gerekmektedir.
Akranları ile iyi olma	*..akranları ile iyi anlaşmalı..	
Doğru ve yanlış bilme	*...doğru ve yanlış bilmeleri..dürüst olmaları gerekmektedir.	
Ben merkezli olmama	*Ben merkezli olmaması ... tüm bunlar...	
Mutlu olma	*..ufak şeylerle mutlu olması gerekmektedir.	
Yardımsaver olma	*..yardımsaver olması..tüm bunlar bu yaş için ..	
Olumsuz Karakter Özellikler	Dikkatsiz olma	*..dikkatsizler bana göre bu yaşta hep böyleler.
Kaprisli olma	*Kaprislerinin olmaları lazım bu yaş için...	
Dağınık olma	*Bu yaş gurubu bana göre oldukça dağınıktır...	
İçine kapanık olma	*Benim gözlemlediğim bildiğim kadarı ile çok içine kapanıklar...	
Kıskanç olma	*Bence en temel özellikleri kıskanç olmaları....	

Tablo 14'de velilerin 5-6 yaş dönemi çocuklarının hangi karakter özelliklerine sahip olmalarına dair görüşleri incelenmiştir. Bu soru ile velilerin bu yaş gurubundaki çocuklardan bekledikleri karakter özelliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Velilerin verdikleri cevaplar doğrultusunda karakter özellikleri ‘olumlu karakter özellikleri’ ve ‘olumsuz karakter özellikleri’ olmak üzere iki tema altında toplanmıştır. Olumlu karakter özellikleri teması altında ‘dürüst olma, saygılı olma, özgüvenli olma, paylaşımcı olma, şefkatli olma, yaramaz olmama, kuralları tanıma, sorumluluk sahibi olma, benlik bilincinde olma, sakin olma, akranları ile iyi olma, doğru ve yanlış bilme, ben merkezli olmama, mutlu olma ve yardımsever olma’ alt kategorileri yer almaktadır. Olumsuz karakter özellikleri teması altında ise ‘dikkatsiz olma, kaprisli olma, dağınık olma, içine kapanık olma ve kıskanç olma’ alt kategorileri yer almaktadır.

Olumlu karakter özellikleri teması altında yer alan ‘dürüst olma, saygılı olma, özgüvenli olma, paylaşımcı olma, şefkatli olma, yaramaz olmama, kuralları tanıma, sorumluluk sahibi olma, benlik bilincinde olma, sakin olma, akranları ile iyi olma, doğru ve yanlış bilme, ben merkezli olmama, mutlu olma ve yardımsever olma’ alt kategorilerine ait veli görüşleri şunlardır:

Velilere göre 5-6 yaş dönem çocuğunun karakter özelliği dürüst değildir. Veliler bu yaş dönemi çocuğundan dürüst olmalarını beklemektedir. Örneğin, **V5:** ‘*Doğruluk, dürüstlük ve saygı bunlar olmalı ki temel olsun*’, **V6:** ‘*Doğruluk, dürüstlük, saygı ve sevgi ayrıca toplumu düzenini sağlayan kurallara uymasını sağlayan özellikler*’ demişlerdir.

Velilere göre 5-6 yaş grubu için bir diğer karakter özelliği saygılı olmaktır. Veliler için bu yaş döneminde çocuğun saygılı olması önemlidir. Örneğin, **V9:** ‘*....saygılı olması gerekmektedir ben öyle görüyorum*’, **V2:** ‘*Yaramaz olmamaları, saygılı ve dürüst olmaları cidden benim için önemlidir*’ demişlerdir.

Özgüvenli olma alt temasına ilişkin veli görüşleri ise şu şekildedir; **V3:** ‘*Öz güveni olsunda diğerleri zaten sonradan olur*’, **V4:** ‘*Öz güveni olması, zeki ve parlak fikirlerinin olması yani fikirleri karakter olmaz ama işte bilmiyorum yine de gerekmektedir*’ demişlerdir.

Paylaşımcı olma, akranları ile iyi olma, doğru ve yanlış bilme ve sakin olma 5-6 yaş dönemi için velilere göre birer karakter özelliğidir. Velilerin bu dönem çocuklarından bekledikleri özelliklerden bunlardır. Örneğin, **V8:** ‘*ya bu yaş karışık ama sakin ve paylaşmayı bilen olmaları gerekmektedir*’, **V10:** ‘*Paylaşmayı bilmeli akranları ile iyi anlaşmalı, doğru ve yanlış bilmeli, dürüst olmalı doğruları söylemeli*’ demişlerdir.

Şefkatli olma alt temasına ilişkin veli görüşleri şu şekildedir; **V1:** *'Sevecen, şefkatli olmaları ve dikkatsizler bana göre bu yaşta hep böyleler ve bu özelliklerle kalacak gibiler ama yok'* demiştir.

Velilere göre 5-6 yaş döneminin karakter özelliklerinden biride yaramaz olmamaktır, veliler çocuklardan yaramazlığı beklemektedirler. Örneğin, **V2:** *'Yaramaz olmamaları, saygılı ve dürüst olmaları cidden benim için önemlidir'* demiştir.

Kuralları tanıma karakter özelliğine ilişkin veli görüşleri ise şu şekildedir; **V6:** *'Doğruluk, dürüstlük, saygı ve sevgi ayrıca toplum düzenini sağlayan kurallara uymasını sağlayan özellikler'* demiştir.

Velilere göre bir diğer karakter özelliği ise bu yaş gurubu için sorumluluk sahibi olma ve benlik bilincinde olmadır. Velilerin 5-6 yaş dönemi çocuğundan sorumluluk bekledikleri görülmüştür aynı zamanda benlik bilincinin olması gerektiğini de ifade etmişlerdir. Örneğin, **V7:** *'Sorumluluk bilinci ve benlik bilincinin olması diye düşünüyorum bilmiyorum yanıtıyor muyum?'* demiştir.

Velilerin ifadeleri doğrultusunda 5-6 yaş gurubu çocuklardan bekledikleri karakter özelliklerine baktığımızda ben merkezli olmama, mutlu olma ve yardım sever olma özelliklerinin ortaya çıktığını görmekteyiz. Örneğin, **V11:** *'Ben merkezli olmaması, paylaşımcı, ufak şeylerle mutlu olması, yardımsever olması. Tüm bunlar bu yaş için özelliştir bana göre'* demiştir.

Olumsuz karakter özellikleri teması altında yer alan 'dikkatsiz olma, karpisli olma, dağınık olma, içine kapanık olma ve kıskanç olma' alt kategorilerine ilişkin veli görüşleri şunlardır:

Velilere göre 5-6 yaş grubunun özellikleri dikkatsiz olma ve dağınık olmadır. Örneğin, **V1:** *'Sevecen, şefkatli olmaları ve dikkatsizler bana göre bu yaşta hep böyleler ve bu özelliklerle kalacak gibiler ama yok'*, **V13:** *'Bu yaş gurubu bana göre oldukça dağınıktır. Çünkü nasıl olacaklarını tam bilmiyorlar ve açıkçası bu da beni çok yoruyor sürekli onun dağınıklığını toplamak'* demişlerdir.

Velilerin 5-6 yaş gurubundan bekledikleri diğer karakter özellikleri ise şunlardır; karpisli olma, içine kapanık olma ve kıskanç olma. Örneğin, **V14:** *'benim gözlemlediğim bildiğim kadarı ile çok içine kapanıklar..ay benim çocuk zaten beni bu yüzden deli ediyor ama sanki bu durum diğer çocuklarda da varmış gibi. V15. 'Bence en temel özellikleri kıskanç olmaları yani bu yaşta hiçbir şey mi paylaşılmaz , her şey kıskanılmaz ki...ama işte çocuklarda bu yok maalesef birde*

tek çocuklarda çok aşırı hep aileler..' V12: 'Kaprislerinin olmaları lazım bu yaş için düşündüğümüzde. Benim aklıma gelen en temel özellik bu' demişlerdir.

Tablo 15

Karakter Özelliklerine Yönelik Öğretmenlerden Elde Edilen Bulgular

5-6 yaş dönem çocuklarının hangi karakter özelliklerine sahip olmaları gerekmektedir?		
Alt kategoriler	İfade edilen	
Dürüst olma	* Öncelikle dürüst olmaları.. *..yalan söylemeyen...	
Paylaşımçı olma	*... paylaşmayı bilen...	
Öz güvenli olma	* Öz güvenlerinin olması...	
Saygılı olma	*... ayrıca saygılı olmaları	
Mutlu olma	*...sevgi dolu olmaları...	
Olumlu Karakter Özellikler	Duygusal olma	*..aklıma gelen özellikler duygusal...
	Sosyal olma	*...sosyal olmalı...
	Empati duygusuna sahip olma	*....empati duymalı.
	Meraklı olma	*...meraklı....olmaları gerekmektedir.
	Yardımsaver olma	*...yardımsaver olmaları gerekmektedir.
	Sorumluluk sahibi olma	*...sorumluluk duygusu...
	Kuralları tanıma	*...kuralları tanıyan çocuklar....
Olumsuz Karakter Özellikler	Hareketli olma	*Hareketli olmaları....
	Saldırgan olma	*...saldırganda olabilirler...
	Dikkatsiz olma	*...dikkatleri dağınıktır...
	İnatçı olma	*...inatçı olmaları....

Tablo 15'de öğretmenlerin 5-6 yaş dönemi çocuklarının hangi karakter özelliklerine sahip olmalarına dair görüşleri incelenmiştir. Sorulan soru ile öğretmenlerin bu yaş gurubundaki çocuklardan bekledikleri karakter özelliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Öğretmenlerin ifadeleri doğrultusunda 5-6 yaş dönemi çocuklarının sahip olmaları gereken karakter özellikleri iki tema altında birleştirilmiştir: Olumlu karakter özellikleri ve olumsuz karakter özellikleri. Olumlu karakter özellikleri teması altında ise şu alt kategoriler yer almaktadır; 'dürüst olma, paylaşımçı olma, saygılı olma, mutlu olma, duygusal olma, sosyal olma, empati duygusuna sahip olma, meraklı olma, yardım sever olma, öz güvenli olma, sorumluluk sahibi olma

ve kuralları tanıma'. Olumsuz karakter özellikleri teması altında ise 'hareketli olma, saldırgan olma, dikkatsiz olma ve inatçı olma' alt kategorileri yer almaktadır.

Olumlu karakter özellikleri teması altında yer alan 'dürüst olma, paylaşımcı olma, saygılı olma, mutlu olma, duygusal olma, sosyal olma, empati duygusuna sahip olma, meraklı olma, yardım sever olma, öz güvenli olma, sorumluluk sahibi olma ve kuralları tanıma' alt kategorilerine ilişkin öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Öğretmenlere göre bu yaş dönemi çocuğundan beklenen karakter özellikleri 'dürüst olma ve yalan söylememe' dir. Öğretmenler çocuklardan dürüst bir şekilde davranmalarını beklemektedirler ve yalan söylememeleri gerektiğini ifade etmişlerdir.. Örneğin, **Ö1:** '*Öncelikle dürüst olmaları, kendilerini güvende hissetmeleri gerekiyor ama bunu da bizler sağlamalıyız, güven ortamını*', **Ö2:** '*Yalan söylemeyecekler... Bu yaş için*' demişlerdir.

Öğretmenlerin 5-6 yaş gurubundaki çocuklardan bekledikleri genel karakter özellikleri ' paylaşımcı olma, saygılı olma, mutlu olma, yardımsever olma, empati duygusuna sahip olma, sorumluluk sahibi olma ve kuralları tanıma' olarak görülmüştür. Öğretmenlerin ifadelerinde yaygın olarak bu özelliklerin dile getirildiği söylenebilir. Örneğin, **Ö9:** '*Paylaşmayı bilen, sorumluluk duygusu, yalan söylememesi, yardımlaşmayı bilmesi*', **Ö8:** '*Saygılı, meraklı, paylaşmayı bilen, sevgi dolu ve yardımsever olmaları gerekmektedir*', **Ö4:** '*...çok çabuk mutlu olabiliyorlar ilgi onlar için bir pekiştirendir*', **Ö6:** '*Kendine güvenmeli, paylaşımcı olmalı, sosyal olmalı ve empati duymalı*', **Ö10:** '*Saygılı, yalan söylemeyen, paylaşmayı bilen, kuralları tanıyan çocuklar, Sorumluluk bilinci olanlar*' demişlerdir.

Öğretmenlere göre 5-6 yaş dönemi çocuklarının bir diğer karakter özellikleri ise 'öz güvenli olma'dır. Öğretmenler bu yaş dönemi için çocuklardan öz güvenli bir şekilde davranmalarını beklemektedir. Örneğin, **Ö3:** '*Öz güvenlerinin olması gerekmektedir ayrıca saygılı olmaları*', **Ö7:** '*Öz güven ve öz bakım becerilerini tamamlamış olmaları gerekmektedir bu yaş grubunun ya öz bakım becerilerini karakter olarak ele alamayız ama yine de söylemek isterim*' demişlerdir.

Öğretmenlerin ifadeleri doğrultusunda belirlenen bir karakter özelliği ise 'duygusallıktır'. Öğretmenler 5-6 yaş dönemi çocuğunun duygusal olması

gerektiğini belirtmişlerdir. Örneğin, **Ö5:** *'Bu yaş deyince aklıma gelen özellikler duygusallık'* demişlerdir.

Olumsuz karakter özellikleri teması altında yer alan 'hareketli olma, saldırgan olma, dikkatsiz olma ve inatçı olma' alt kategorilerine ilişkin öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Öğretmenler göre 5-6 yaş dönemindeki çocuklar 'hareketli olma, saldırgan olma, dikkatsiz olma ve inatçı olma' karakter özelliklerine sahip olmalıdırlar. Öğretmenlerin bu özellikleri bu yaş döneminden beklediklerini söyleyebiliriz. Örneğin, **Ö5:** *'Bu yaş deyince aklıma gelen özellikler duygusallık, inatçı olmaları, çok hareketli ve çok zeki ama zeki olmak karakter değil ya bir dakika o olmaz',* **Ö4:** *'Hareketli olmaları gerekiyor, saldırganda olabilirler ancak bunlar azaltılabilir, dikkatleri dağınıktır, zaman dinleme becerisini kazanıyorlar, çok çabuk mutlu oluyorlar, ilgi onlar için tam bir pekiştiricidir'* demişlerdir.

Elde edilen tüm bulgular şunu göstermektedir: Velilerin 5-6 yaş dönemi çocuklardan bekledikleri olumlu karakter özellikleri (n=15) , öğretmenlerin bekledikleri olumlu karakter özelliklerinden (n=12) daha fazladır. Olumsuz karakter özellikleri bakımından bakıldığında ise velilerin belirlemiş oldukları karakter özellikleri ile öğretmenlerin belirlemiş olduğu özellikler farklılıklar göstermektedir sadece tek bir özelliğe (dikkatsiz olma) birleşmektedirler. Velilerin ve öğretmenlerin 5-6 yaş dönemi çocuklardan bekledikleri olumlu karakter özellikleri şu noktalarda birleşmektedir; 'dürüst olma, saygılı olma, özgüvenli olma, paylaşımcı olma, sorumluluk sahibi olma, mutlu olma ve yardımsever olma'. Genel olarak velilerin ve öğretmenlerin 5-6 yaş dönemi çocuklardan bekledikleri karakter özelliklerinin birbirinden farklı olduğu söylenebilir.

Velilerin ve Öğretmenlerin Çocuklarda Gözlemedikleri Olumlu Karakter Özellikleri

Tablo 16

Olumlu Karakter Özellikleri; Velilerden Elde Edilen Bulgular

Çocuğunuzda gözlemediğiniz olumlu karakter özelliklerini sayabilir misiniz?	
Alt kategoriler	İfade Edilen
Düşünceli olma	*Çok düşüncelibu yüzden memnunum.
Sessiz olma	*sessizbir çocuğum var.
Öz güvenli olma	*...özgüveninin yüksek olması tüm bunları görüyorum...
İyi kalpli olma	*iyi kalplidaha ne isterim ki.
Merhametli olma	*Merhametli.....bunları görüyorum çocuğumda.
Yalan söylememe	*...yalan söylemez mesela...
Duygusal olma	*...böyle bakınca çok duygusal...
Farkındalığı yüksek olma	*..farkındalığı çok yüksek olan bir çocuk...
Yardımsever olma	*...yardım etmeyi seven biri.
Zarar vermeyi bilmeme	*...zarar vermeyi bilmez...
Olumlu sosyal ilişkisi olma	*..ya çok olumlu sosyal ilişkileri var..
Paylaşımçı olma	*paylaşımçı olması....
Misafirperver olma	*...misafirperver olması hele misafirlerine gelmesine...
Sevgi dolu olma	*sevgi doludur...bunlar çok güzel şeyler yani...

Tablo 16’da velilerin çocuklarında gözlemedikleri olumlu karakter özelliklerine ilişkin görüşleri incelenmiştir. Sorulan soru ile velilerin çocuklarında gözlemedikleri olumlu karakter özelliklerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Velilere göre çocukları düşünceli ve farkındalıkları yüksek çocuklardır. Örneğin, **V1:** ‘Çok düşünceli, farkındalığı çok yüksek bir çocuk bu yüzden memnunum’ söylemiştir.

Velilerin belirtmiş oldukları olumlu karakter özelliklerinden biri de çocuğun sessiz olmasıdır. Örneğin, **V4:** ‘Sessiz ve kendi halinde bir çocuğum var’ demiştir.

Velilerin çocuklarında gözlemedikleri olumlu karakter özelliklerinden diğerleri ise şunlardır; öz güvenli olma, olumlu sosyal ilişkileri olma, sevgi dolu

olma ve iyi kalpli olma. Örneğin, **V7:** *'Sevgi doludur, etrafında olup biten olaylara dikkat eder, ilgilidir bunlar çok güzel şeyler yani'*, **V8:** *'Dediğim gibi, öz güveni olan ve sevecen bir çocuk'*, **V9:** *'Herkes karşı sevgi dolu olması benim için hem önemli hem de dikkat çeken özellik'*, **V10:** *'İyi kalpli, sevecen ve güler yüzlü daha ne isterim ki'*, **V14:** *'kendi çocuğum için olduğundan değil ama cidden benim çocuğum ayrı...insanları sever hemen iletişime geçer bi bakarım ki arkadaş olmuş...ya çok olumlu sosyal ilişkileri var...benim dikkatimi çeken bu' demişlerdir.*

Velilerin gözlemledikleri diğer olumlu karakter özellikleri ise şunlardır; merhametli olma, yardımsever olma. Örneğin, **V11:** *'Merhametli, yardımsever ve özgüveninin yüksek olması tüm bunları görüyorum çocuğumda'*, **V2:** *'Yerine göre söz dinlemeyi biliyor, yardım etmeyi seven biri'* demişlerdir.

Velilerin belirttikleri bir diğer karakter özelliği ise çocukların yalan söylememesidir. Örneğin, **V12:** *'Benim çocuğum farklı ...yalan söylemez mesela..bu benim için çok önemli'* demiştir.

Duygusal olma velilerin çocuklarında gözlemledikleri bir diğer karakter özelliğidir. Örneğin, **V13:** *'küçük bir çocuk ...ne olabilir ki olumsuz yada olumlu...ama böyle bakınca çok duygusal ..özellikle çevresine karşı bazen hoşuma gitmesede bu durum çünkü çabuk ağlıyor bu çocuk yorulur hayatta'* demiştir.

Velilerin gözlemledikleri diğer karakter özellikleri ise çocuğun paylaşımcı olması ve misafirperver olmasıdır. Örneğin, **V5:** *'Paylaşımcı olması ve misafirperver olması hele misafirlerin gelmesine çok seviniyor'* demiştir.

'Zarar vermeyi bilmemek' velilerin çocuklarında gözlemledikleri bir diğer karakter özelliğidir. Örneğin, **V3:** *'Çok rahat bir çocuk, zarar vermeyi bilmez, diğer canlılarla iyi iletişimi var, iyi huylu'*, **V6:** *'Güzel davranışlarda bulunması, zarar vermez, anne babadan gördüğü olumlu özelliklerin hepsini yapıyor, anne babayı örnek alıyor'* demişlerdir.

Tablo 17

Olumlu Karakter Özellikleri; Öğretmenlerden Elde Edilen Bulgular

Çocuklarda gözlemediğiniz olumlu karakter özelliklerini sayabilir misiniz?	
Alt kategoriler	İfade edilen
Sorumluluk sahibi olma	*Sorumluluk duygusu çok yüksek olan...
Zamanında iş bitirme	*...etkinliklerini ve ödevlerini zamanında bitirenler...
Girişken olma	*Girişken.....çocuklar
Ayrıntıya önem verme	*...ayrıntıya önem verençocuklar.
Öz güvenli olma	*.....öz güveni yüksek çocuklar...
Mutlu olma	*.....çabuk mutlu oluyorlar...
Samimi olma	*.....çok samimiler.....
Farkındalığı yüksek olma	*...farkındalıkları daha yüksek..
Kuralları tanıma	*...kuralları tanıyanlar var....
Sosyal olma	* Olumlu kişilikler yani sosyaller.....
Paylaşımçı olma	*Paylaşımçı...genel olarak böyleler benim çocuklarım.
Yardımsız olma	*...yardımlaşma konusunda iyiler.
Uyumlu olma	*hemen ortama uyum sağlıyorlar...
Saygılı olma	*.....saygılı ...çocuklar.
Sevgi dolu olma	*.....sevgi dolu çocuklar.

Tablo 17’de öğretmenlerin çocuklarda gözlemedikleri olumlu karakter özellikleri yer almaktadır. Öğretmenlere sorulan soru ile sınıf ortamında çocuklarda gözlemedikleri olumlu karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin elde edilmesi amaçlanmıştır.

Öğretmenler çocuklarda ‘sorumluluk sahibi olma, kuralları tanıma ve zamanında iş bitirme’ olumlu karakter özelliklerini gözlemlemişlerdir. Örneğin, **Ö1:** ‘Sorumluluk duygusu çok yüksek olan birkaç çocuk var, kuralları tanıyanlar var bunları yapmam gereken diyen var. Etkinlikleri ve ödevlerini zamanında bitirenler var’ demiştir.

Öğretmenlerin gözlemedikleri olumlu karakter özelliklerinden bazıları ise şunlardır; girişken olma, ayrıntıya önem verme, öz güvenli olma. Örneğin, **Ö10:** ‘Girişken, ayrıntıya önem veren, öz güveni yüksek çocuklar’ demiştir.

Öğretmenlerin gözlemediği bir diğer olumlu karakter özelliği ise çocukların mutlu olmalarıdır. Örneğin, **Ö4:** ‘Oyun oynamayı seviyorlar, öğretmenini dinliyorlar, çabuk ağlayıp çabuk mutlu oluyorlar, benden ilgi görmeleri hemen onları mutlu ediyor. Öğrenmeden çok ilgi bekliyorlar’ demiştir.

Samimi olma, öğretmenlerin belirttikleri bir diğer olumlu karakter özelliğidir. Örneğin, **Ö2:** ‘Birbirlerine kardeş gibi davranıyorlar, çok samimiler beni de anne yarısı gibi görüyorlar’ demiştir.

Öğretmenlerin çocuklarda gözlemedikleri bir diğer olumlu karakter özelliği çocukların farkındalıklarının yüksek olmasıdır. Örneğin, **Ö7:** 'daha çok bilgiye sahipler, farkındalıkları daha yüksek' demiştir.

'Sosyal olma, saygılı olma ve sevgi dolu olma' öğretmenlerin gözlemedikleri diğer olumlu karakter özelliklerdendir. Örneğin, **Ö8:** 'Olumlu kişilikler yani sosyaller diyebilirim, aşırı bilmişler, büyük insan gibi davranan, saygılı ve sevgi dolu çocuklar', **Ö9:** 'Anaç olmaları, bazıları yardım etmeyi çok seviyorlar ve saygılılar' demişlerdir.

Öğretmenlerin çocuklarda gözlemedikleri diğer olumlu karakter özellikleri şunlardır; paylaşımcı olma ve yardımsever olma. Örneğin, **Ö3:** 'Paylaşımcılar ve yardımlaşma konusunda iyiler', **Ö6:** 'Paylaşımcı ve yardımseverler genel olarak böyleler benim çocuklarım' demişlerdir.

'Uyumlu olma' öğretmenlerin çocuklarda gözlemedikleri bir diğer olumlu karakter özelliktir. Örneğin, **Ö5:** 'Hemen ortama uyum sağlıyorlar bu yönden çok iyiler' demiştir.

Tüm bu bulgulara göre, velilerin ve öğretmenlerin çocuklarda gözlemedikleri olumlu karakter özellikleri şunlardır; öz güvenli olma, farkındalığı yüksek olma, yardımsever olma, paylaşımcı olma ve sevgi dolu olmadır. Bu özellikleri gözlemlemelerine rağmen genele baktığımızda velilerin ve öğretmenlerin çocuklarda farklı olumlu karakter özelliklerine dikkat ettikleri söylenebilir.

Velilerin ve Öğretmenlerin Çocuklarda Gözlemedikleri Olumsuz Karakter Özellikleri

Tablo 18

Çocuklarda Gözlemlenen Olumsuz Karakter Özellikleri; Velilerden Elde Edilen Bulgular

Çocuğunuzda gözlemediğiniz olumsuz karakter özellikleri nelerdir?	
Alt kategoriler	İfade Edilen
Dağınık olma	*dağınık olması cidden yoruyor beni....
Yalan söyleme	*...doğru söylemeyi karıştırıyor...
İçine kapanık olma	*...içine kapanık olması bu konuda.
Kıskanç olma	*....kıskançlık.....onu kıskanması.
Nazlı olma	*Anne babaya karşı nazlanması....
Sinirli olma	*Çok sinirli olmasını....
Hırslı olma	*Hırslı.....benim çocuğumun karakteri.
Bencil olma	*Bencil olması....
Saldırgan olma	*Vurma ve hırçın davranışlar...
Paylaşımcı olmama	*....bilmiyor çocuk paylaşmayı.
İnatçı olma	*....inatçı birde..

Tablo 18’de velilerin çocuklarında gözlemedikleri olumsuz karakter özellikleri yer almaktadır. Velilere yöneltilen soru ile çocuklarında gözlemedikleri olumsuz karakter özelliklerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda velilerin 11 tane olumsuz karakter özellikleri belirledikleri görülmektedir.

Velilerin çocuklarında gözlemedikleri olumsuz karakter özellikleri şunlardır; dağınık olma, inatçı olma ve yalan söyleme. Örneğin, **V1:** *‘Dağınık olması cidden yoruyor beni, bazen de doğru söylemeyi karıştırıyor’*, **V13:** *‘yalan söyleme var ama işte emin olamıyorum bazen hani hayal mi değil mi ...ama alışmasından da korkuyorum sürekli yalan söylemesi beni tedirgin ediyor ileride başıma iş aşabilir’*, **V12:** *‘nasıl desem ki....yoruyor beni ..dağınık bir çocuk, inatçı birde dert bitmiyor yani...’* **V9:** *‘Biraz inatçı olması rahatsızlık vermektedir’* demişlerdir.

‘İçine kapanık olma’ velilerin çocuklarında gözlemedikleri bir diğer olumsuz karakter özelliğidir. Örneğin, **V2:** *‘Çekingen olması ama okula başladığından beri yavaş yavaş açılmaya başladı’*, **V4:** *‘ Sosyal faaliyetlerde yer almaması, içine kapanık olması bu konuda’*, **V15:** *‘içine kapanık olması beni rahatsız ediyor yaa milletin ki fena orada burada rahat benimkisi de eteğimi bırakmıyor... Böyle de garip işte’* demişlerdir.

Velilerin gözlemedikleri diğer olumsuz karakter özellikler ise şunlardır; kıskanç olma, nazlı olma, hırslı olma ve paylaşımcı olmama. Örneğin, **V5:** *‘Ağlaması, kıskançlık ablasına bir şey aldığı zaman onu kıskanması’*, **V6:** *‘Anne babaya karşı nazlanması, inatçılık, kıskançlık ve paylaşmama duygusu bilmiyor çocuk paylaşmayı...’*, **V7:** *‘İlgi dolu olduğu için çok fazla ilgi bekler, kardeşinden dolayı kıskançlıktan dolayı biraz ağlayarak, sızlanarak dileklerini belirtmesi’*, **V10:** *‘Hırslı ve inatçı kesinlikle benim çocuğumun karakteri bu’* demişlerdir.

‘Sinirli olma’ velilerin çocuklarında gözlemediği bir diğer olumsuz karakter özelliğidir. Örneğin, **V8:** *‘ Çok sinirli olmasını olumsuzluk olarak görmekteyim’* demiştir.

Velilerin çocuklarda gözlemedikleri bir diğer olumsuz karakter özellik ‘bencil olma’dır. Örneğin, **V11:** *‘ Bencil olması ama bunun geçici olduğunu bildiğim için kaygısızım’* demiştir.

Çocukların saldırgan olmaları velilerin belirtmiş oldukları bir diğer olumsuz karakter özelliğidir. Örneğin, **V3:** ‘*Vurma ve hırçın davranışlar çok yoruyor beni baş edemiyorum... Maalesef*’, **V14:** ‘*saldırgan bir çocuk hani böyle şiddet içeren çizgi filmleri yasaklasam da görmüş bir şekilde orda burada hep kavgalı oyun oynamak istiyor fark ediyorum... Oğlum yapma diyorum ama yok oyun zannediyor*’ demişlerdir.

Tablo 19

Çocuklarda Gözlemlenen Olumsuz Karakter Özellikler; Öğretmenlerden Elde Edilen Bulgular

Çocuklarda gözlemlediğiniz olumsuz karakter özellikleri nelerdir?	
Alt kategoriler	İfade Edilen
İnatçı olma	*...aynı zamanda inatçı çocuklarda...
Hırçın olma	*Hırçınlık arkadaşlarını incitme...
Dağınık olma	*...dağınıklar bunlar ciddi anlamda...
Şımarık olma	*...çok şımarıklar bu çocuklar...
Sinirli olma	*Aşırı sinirli olan çocuklar var...
Doyumsuz olma	*Doyumsuzlar....bu çocuklar...
Saldırgan olma	*...çok saldırgan davranışlar gösteriyorlar...
Söz dinlememe	*.....söz dinlemeyen.....çocuklar var.
Kural tanımama	*.....kural tanımayançocuklar var.
Şikâyet etme	*...birbirlerini çok şikâyet ediyorlar.

Tablo 19’da öğretmenlerin çocuklarda gözlemledikleri on tane olumsuz karakter özellik yer almaktadır. Öğretmenlere yöneltilen soru ile sınıf ortamında çocuklarda gözlemledikleri olumsuz karakter özelliklerin ortaya çıkması amaçlanmıştır. Katılımcı öğretmenlerden üç tanesi herhangi bir olumsuz karakter özellik belirtmemiştir. Örneğin, **Ö2:** ‘*Ben sınıfımda herhangi bir olumsuz davranış görmüyorum, zaten sınıfımı bir aile gibi yaşıyorum*’, **Ö3:** ‘*Evdeki tutum ve davranışlarını okulda göstermedikleri için olumsuz yanlarını görmüyorum ayrıca ödül verildiği için hep olumlu davranış gösteriyorlar*’, **Ö4:** ‘*Ben pek göremiyorum, tüm davranışların olması gereken bir davranış olarak düşünüyorum*’ demişlerdir.

Öğretmenlerin çocuklarda gözlemledikleri olumsuz karakter özellikleri şunlardır, inatçı olma, hırçın olma, dağınık olma, sinirli olma, söz dinlememe, şikâyet etme ve kural tanımama. Örneğin, **Ö1:** ‘*Çok hırçın, söz dinlemeyen, kural tanımayan, istediği şey anında olsun diyen, masaların üstünde gezen ve kızınca daha çok yapan çocuklar var*’, **Ö5:** ‘*Genelde inatçılık, birbirlerini çok şikâyet ediyorlar*’, **Ö6:** ‘*Hırçınlık arkadaşlarını incitme bazen de küfürlü konuşma*’,

Ö9: ‘Çok inatçılar ve dağınıklar bunlar ciddi anlamda beni rahatsız eden davranışları’, **Ö8:** ‘Aşırı sinirli olan çocuklar var maalesef aynı zamanda inatçı çocuklarda az da olsa sınıfımda bulunmaktadır’ demişlerdir.

‘Saldırgan olma’ öğretmenlerin çocuklarda gözlemledikleri bir diğer olumsuz karakter özelliğidir. Örneğin, **Ö10:** ‘Özellikle erkek çocuklar çok saldırgan davranışlar gösteriyorlar ve genel olarak dağınıklar çocuklar’ demiştir.

Öğretmenlerin çocuklarda gözlemledikleri bir diğer karakter özellikleri şımarık olma ve doyumsuz olmadır. Örneğin, **Ö7:** ‘Doyumsuzlar ve çok şımarıklar bu çocuklar ama aileden gelen bir şey bu aileler artık böyle yetiştiriyor’ demiştir.

Tüm bu sonuçlara göre, velilerin ve öğretmenlerin çocuklarda farklı olumsuz karakter özelliklerine odaklandıkları söylenebilir. Bununla beraber, hem velilerin hem de öğretmenlerin gözlemledikleri olumsuz karakter özellikleri şunlardır; dağınık olma, sinirli olma ve saldırgan olma. Velilerin ve öğretmenlerin belirtmiş oldukları olumsuz karakter özellikleri genel olarak çocuklarla baş edemedikleri sorunlar olduğu söylenebilir.

Velilere ve Öğretmenlere Göre Çocukların Karakter Özelliklerinin Geliştirilmesi

Tablo 20

Karakter Özelliklerinin Geliştirilmesi Yöntemleri; Velilerden Elde Edilen Bulgular

Çocuğunuzda karakter özellikleri nasıl geliştirilebilir?	
Alt kategoriler	İfade edilen
İletişim (konuşarak) ile	*...iletişimle ...olacağını düşünüyorum....
Sevgi ile	*..... çocuğa sevgi verilmeli.....
Kural ile	*..... kurallar ile sağlam bir karakter olur.
Model olma ile	*..... örnek davranışlar sergileyerek....
Çevre ile	*İyi bir çevre ilegeliştirilebilir....
Eğitim/Okul ile	*..... bu yüzden okulda geliştirilmeli.

Tablo 20’de, velilerin çocukların karakter özelliklerinin geliştirilmesine yönelik kullandıkları yöntemlere ilişkin görüşleri yer almaktadır. Velilere yöneltilen soru ile çocuklarının karakter gelişiminde nasıl bir yöntem izlediklerine dair bilgilerin elde edilmesi amaçlanmıştır.

Velilerin çocuklarının karakter gelişiminde kullandıkları yöntemlerden biri ‘iletişim’dir. Örneğin, **V8:** ‘Konuşarak olumsuz davranışlarını söyleyerek karakterini geliştirebilirim’, **V14:** ‘Öncelikle iyi bir iletişimin olması gerekiyor,

ben buna önem veririm konuşurum anlatırım doğruyu ve yanlışı. Sözlerle düzeltmeye çalışıyorum, **V9:** *'En azından konuşarak, tartışarak kendisine değer verildiğini hissettirerek'* demişlerdir.

'Sevgi' velilerin çocuklarının karakter gelişiminde kullandıkları bir diğer yöntemdir. Örneğin, **V11:** *'Evet, eğitimle iletişimle ve sevgiyle olabileceğini düşünüyorum çocuklar için bu önemli'*, **V12:** *' ben öncelikle sevginin her zaman önemli olduğunu düşündüğüm için öncelikle çocuğa sevgi verilmeli... ondan sonra diğer özellikler gelişir'* demişlerdir.

Velilerin kullanmış oldukları bir diğer yöntem ise 'kurallar'dır. Örneğin, **V13:** *'ben kurallar koyarak çocuğumu destekliyorum ve işe yarıyor bana göre bu yüzden kurallar ile sağlam bir karakter olur'* demiştir.

'Model olma' velilerin çocuklarının karakter gelişiminde belirtmiş oldukları bir diğer yöntemdir. Örneğin, **V1:** *'iyi örnek olarak, söylemekten daha çok uygulamanın etkili olacağını düşünüyorum'*, **V6:** *' Anne babalar örnek davranışlar sergileyerek çocuğa kazandırabilirler'*, **V7:** *' Çocuğun çevresinden gördüğü davranışlarla gelişeceğini düşünüyorum'* demişlerdir.

Velilere göre çocuklarının karakter özelliklerinin gelişiminde bir diğer yöntem ise 'çevre' dir. Veliler karakter özelliklerinin gelişiminde çevrenin önemli olduğunu getirmişlerdir. Örneğin, **V3:** *'Aile geliştirilir, anne baba, çevre ve arkadaş ortamı çok önemli'*, **V4:** *'Anne ve babanın eğitimi ile çocuğun karakteri gelişir'*, **V5:** *'Ailede ve çevrede gördüğü her şeyi alıyor o yüzden ailenin ve çevrenin etkili olduğunu düşünüyorum'*, **V10:** *'İyi bir çevre ve eğitimle geliştirilebilir ve desteklenebilir'* demişlerdir.

Velilerin belirtmiş oldukları bir diğer yöntem ise 'eğitim/okul' dur. Örneğin, **V2:** *'Evde ne kadar disiplin verilirse verilsin olmuyor bu yüzden okulda geliştirilmeli'* demiştir.

Tablo 21

Karakter Özelliklerinin Geliştirilmesi Yöntemleri: Öğretmenlerden Elde Edilen Bulgular

Çocukların karakter özellikleri nasıl geliştirilebilir?	
Alt kategori	İfade edilen
İletişim (Konuşma) ile	* Olumlu davranışlar konuşularak.....
Hikâyeler ile	*.... hikaye etkinliğinde sürekli söz hakkı veriyorum
Müzik ile	*.....müziklerle...bu şekilde yapılabilir.
Model olma ile	*....ailenin davranışları geliştirilebilir...
Ödüller ile	* Olumlu davranışların ödüllendirilerek...
Görmezden gelme ile	*..... görmezlikten gelerek.....
Oyun ile	* Oyunlarla öğretilerek.....
Dans ile	*..... danslarla bu şekilde yapılabilir.
Drama ile	*..... özellikle de drama ile.

Tablo 21’de öğretmenlerin çocukların karakter özelliklerinin geliştirilmesinde hangi yöntemlerin uygulanmasına ilişkin görüşleri yer almaktadır. Öğretmenlere yöneltilen soru ile karakter özelliklerinin geliştirilmesinde etkili olan yöntemlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Öğretmenlere göre çocukların karakter özelliklerinin geliştirilmesinde etkili olan yöntemlerden biri ‘iletişim (konuşma)’ dır. Örneğin, **Ö1:** ‘İçine kapanık bir çocuğu hikâyeye etkinliğinde sürekli söz hakkı veriyorum her gün her gün yavaş yavaş bunu aşıyoruz. Bu şekilde özgüven sağlıyorum’, **Ö3:** ‘Olumlu davranışlar konuşularak, mesela hırçın davranan bir çocukla konuşulur ve anlatılır’, **Ö5:** ‘Yapmaması gereken şeyleri sevdirek, konuşarak ve ikna ederek’ demişlerdir.

Öğretmenlerin belirttikleri diğer yöntemler ise şunlardır; hikâyeler, müzik, oyun, dans, drama. Örneğin, **Ö4:** ‘Oyunlarla öğretilerek, müziklerle ve danslarla bu şekilde yapılabilir’, **Ö7:** ‘Oyun, drama, konuşma ve özellikle de drama ile.’ **Ö9:** ‘Hikâyelerler ve oyunlarla davranışları değiştirilir’, **Ö10:** ‘Drama çalışmaları ve hikâyeye anlatımı ile karakter özellikleri gelişir’ demişlerdir.

‘Model olma’ öğretmenlerin belirtmiş oldukları bir diğer yöntemdir. Öğretmenlere göre çocukların karakter özelliklerinin gelişiminde büyüklerin davranışları etkilidir. Örneğin, **Ö2:** ‘Çocukların karakteri büyüklerin elinde, çocuklara olan davranışlarında, zaten ağaç yaşken eğilir’, **Ö6:** ‘Başta ailenin davranışları ile geliştirilebilir, öğretmende etkilidir tabii’ demişlerdir.

Öğretmenlerin belirtmiş oldukları diğer yöntemler ise ‘ödülleri ve görmezlikten gelme’dir. Örneğin, **Ö8:** ‘Olumlu davranışların ödüllendirilerek,

bazı olumsuz davranışların ise görmezlikten gelerek karakter özellikleri gelişir bu çocuklarda' demiştir.

Velilere ve öğretmenlere göre çocukların karakter özelliklerinin gelişiminde farklı yöntemler benimsedikleri yukarıdaki bulgular sonucunda söylenebilir. Bununla beraber, velilerin ve öğretmenlerin görüşlerinin 'iletişim ve model olma' noktalarında kesiştiği görülmektedir. Velilerin benimsedikleri yaklaşımların genel olarak çocukları ile olan iletişim ve çocuklarına yönelik davranışlarının etkili olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin belirtmiş oldukları yöntemler ise eğitim sürecinde kullandıkları yöntemler oldukları görülmektedir.

Velilere ve Öğretmenlere Göre 5-6 Yaş Dönem Çocuklarda Geliştirilmesi Gereken Karakter Özellikleri

Tablo 22

Çocuklarda Geliştirilmesi Gereken Karakter Özellikleri; Velilerden Elde Edilen Bulgular

Çocuğunuzda hangi karakter özelliklerini geliştirmek istersiniz?	
Alt kategori	İfade edilen
Dürüst olma	*Dürüstlükolmasını istiyoruz çünkü ...
Öz güvenli olma	*Daha çok özgüvenli olmasıgerektiğini düşünüyorum
İnatçı olmama	*...inatçı olmadan yapması
Temiz olma	*.....temizlik.....çok yüksek olmasını istiyorum.
Disiplinli olma	*Disiplinli olmasını.....istiyorum
Çalışkan olma	*Çalışkan.....böyle olması önemlidir.
Sorumluluk sahibi olma	*Sorumluluk bilinciistiyorum.
Kararlı olma	*.....kararlı anlayışlı bir çocuk.....
Anlayışlı olma	*Anlayışlı bir çocuk olsun.....
Etkileyici olma	*.....etkileyici kişilik sahibi.....şart.
Güçlü olma	*Güçlü.....olmasını istiyorum....
İyimser olma	*.....ayrıca iyimser de olmalı bana göre...
Saygılı olma	*.....saygılı olmasını..... istiyorum.
Yardımsever olma	*Yardımsever olmasını isterim.....
Sevgi dolu olma	*...ya sevgi dolu olmalı ki....
Paylaşımçı olma	*...paylaşmayı sevmeli ve istemeli....
Duyarlı olma	*...duyarlı olmasını istiyoruz...
Merhametli olma	*.....merhametli bunların olması şart.
Sosyal olma	*bir kerem öncelik sosyal olması....

Tablo 22'de velilerin çocuklarında hangi karakter özelliklerinin geliştirmek istediklerine dair bilgiler yer almaktadır. Velilere yöneltilen soru ile çocuklarında hangi karakter özelliklerinin olmasını istediklerine dair görüşlerinin elde edilmesi amaçlanmıştır.

Velilerin çocuklarında geliştirmek istedikleri karakter özelliklerinden bazıları şunlardır; dürüst olma, temiz olma, saygılı olma, çalışkan olma, sevgi dolu olma ve duyarlı olma. Velilerin belirtmiş oldukları bu özelliklerin kendi yaşam felsefelerinden ve toplumsal yaşamın etkilerinden geldikleri görülmektedir. Örneğin, **V1:** *'Dürüstlük ve temizlik, saygılı olması, benim temel yaşam felsefem olduğu için, çok zeki olmaktansa insani değerlerinin çok yüksek olmasını istiyorum'*, **V5:** *'Çalışkan, dürüst, saygılı, sevgi dolu olması, toplumda bunlar çok önemli olduğu için ve özelliklere biz büyüklerimizden böyle gördüğümüz için bunların olması önemlidir'*, **V9:** *'Dürüstlük ve duyarlı olmasını istiyoruz çünkü toplum içinde bunlar önemlidir'*, **V12:** *'Anlayışlı bir çocuk olsun bu önemli çünkü insanların halinden anlamalı ki sevgi, saygı olsun... Ayrıca iyimser olmalı bana göre bu da önemlidir'*, **V13:** *'Benim çocuğum sevmeli... Ya sevgi dolu olmalı ki iletişimi iyi olsun iyi bir insan olsun sevmediği zaman kötü davranır bunun için sevgi dolu olmalı'* demişlerdir.

Velilerin belirtmiş oldukları diğer karakter özelliklerinden bazıları şunlardır; öz güvenli olma, kararlı olma, anlayışlı olma, güçlü olma, iyimser olma. Örneğin, **V4:** *'Her şey olsun isterim, kendine güvenen, rahat bir çocuk olmasını istiyorum.'*, **V8:** *'Daha çok öz güvenli, kararlı anlayışlı bir çocuk bu devirde böyle olması gerektiğini düşünüyorum.'*, **V11:** *'Güçlü, özgüvenli, iyimser, faydalı bir kişiliğinin olmasını istiyorum, birde inatçı olmasın. Çünkü hem toplumsal yaşamda kolaylık hem de inancımız gereği böyle olmasını istiyorum.'* demişlerdir.

Velilerin belirtmiş oldukları bir diğer karakter özellik ise çocuğun disiplin olmasıdır. Örneğin, **V2:** *'Disiplinli olması, anne-babanın sözünü dinlemesini istiyorum, en büyük sorunum bu özellikle misafirlikte hep sorun oluyor'* demiştir.

'İnatçı olmama ve paylaşımcı olma' velilerin çocuklarında geliştirmek istedikleri karakter özelliklerdendir. Örneğin, **V6:** *'Paylaşımcı, paylaşmayı sevmeli ve istemeli ve inatçı olmadan yapması gerekenleri yapmasını'* demiştir.

'Sorumluluk sahibi olma' velilerin çocuklarında geliştirmek istedikleri bir diğer karakter özelliktir. Örneğin, **V7:** *'Sorumluluk bilinci, öz benlik bilinci kazansın ve geliştirilsin istiyorum'* demiştir.

Velilerin çocuklarında geliştirmek istedikleri karakter özellikleri şunlardır; etkileyici olma, sosyal olma, yardımsever olma ve merhametli olma. Örneğin,

V10: ‘Sosyal yönden çok güçlü, etkileyici kişilik sahibi, yardımsever ve merhametli bunların olması şart’, **V14:** ‘Bir kerem öncelik sosyal olması... Çocuğum bunu başarmalı ki kendi ayakları üstünde durabilsin güçlü olsun böyle ve sosyal insanlar cidden başarılıdır bana göre’, **V3:** ‘Yardım sever olmasını, bireysel yapması gerekenleri tek yapmasını isterim, anne-babaya sormasını isterim’ demişlerdir.

Tablo 23

Çocuklarda Geliştirilmesi Gerekilen Karakter Özellikleri; Öğretmenlerden Elde Edilen Bulgular

Çocuklarda hangi karakter özelliklerini geliştirmek istersiniz?	
Alt kategori	İfade edilen
Öz güvenli olma	*Özgüven her şey özgüvenle başlar....
Sakin olma	*Daha sakin.....olmalarını istiyorum....
Sabırlı olma	*....sabırlı olmalarını istiyorum.
Sorumluluk sahibi olma	*....sorumluluk duygularının olması...
Düzenli olma	*Düzenli olmalarını.....istiyorum.
Arkadaş canlısı olma	*Daha arkadaş canlısı olabiliriler...
Paylaşımçı olma	*Paylaşmayı bilmeleri.....
Empati duygusuna sahip olma	*....empati duyguları olmalıdır.
Yardımsever olma	*....yardımlaşma sınıf düzeni açısından...
Saygılı olma	*....saygıolmalarını istiyorum.
Sevgi dolu olma	*....sevgi dolu olmalarını istiyorum.

Tablo 23’de öğretmenlerin çocuklarda hangi karakter özelliklerinin geliştirmek istediklerine dair görüşleri yer almaktadır. Öğretmenlere yöneltilen soru ile çocuklarda geliştirmek istedikleri karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Öğretmenlerden sadece bir tanesi herhangi bir özellik bildirmemiştir. Sınıfındaki çocuklarda herhangi bir olumsuzluk görmediğini belirtmiştir. Örneğin, **Ö2:** ‘Çocuklarda herhangi bir olumsuz özellik göremiyorum, benim sınıfım bir yuva gibi’ demiştir.

Öğretmenler çocukların öz güvenli olmasını ve bu nedenle bu özelliğin geliştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Örneğin, **Ö1:** ‘Özgüvenin geliştirilmesi gerektiğini düşünüyorum, özgüveni yüksek olan çocuklar her zaman başarılı olurlar’, **Ö3:** ‘ Öz güven; her şey özgüvenle başlar, kendini ifade etme becerisi yoksa hiçbir etkinliğe katılmaz, çocuklara yanlış cevap verseler de konuşmaları için direktifler veriyorum’, **Ö7:** ‘ Daha çok öz güven, her şeyleri aileler yapınca çocuklar bir şey yapamıyorlar, yemek yemekten bile aciz durumdadılar çoğu’ demişlerdir.

Öğretmenlerin çocuklarda geliştirmek istedikleri bir diğer karakter özellikleri ise şunlardır; sakin olma ve sabırlı olma. Örneğin, **Ö8:** *'Daha sakin ve sabırlı olmalarını istiyorum, çünkü aşırı inatçı olan davranışların azalması lazım'* demiştir.

'Sorumluluk sahibi olma, paylaşımcı olma, empati duygusuna sahip olma, düzenli olma, saygılı olma, yardımsever olma ve sevgi dolu olma' öğretmenlerin çocuklarda geliştirmek istedikleri karakter özelliklerindedir. Örneğin, **Ö6:** *'Paylaşımcı ve empati duyguları olmalıdır, çünkü sınıfta çocuklar arasında sorun çıkmasını istemiyorum'*, **Ö9:** *'Paylaşmayı bilmeleri ve sorumluluk duygularının olması, yardımlaşma sınıf düzeni açısından sorun olmaması için bunlar önemlidir'*, **Ö10:** *'Düzenli olmaları, sorumluluk, saygı ve sevgi dolu olmalarını istiyorum, sosyal ilişkilerinin gelişmesi için bunlar önemlidir'* demişlerdir.

Öğretmenlerin çocuklarda geliştirmek istedikleri bir diğer karakter özellik ise çocukların arkadaş canlısı olmalarıdır. Örneğin, **Ö4:** *'Arkadaşları ile iyi geçinemeyen çocukların davranışları olumlu yönde geliştirilmelidir. Onun dışında zaten olumlu pekiştirme yapıyorum'*, **Ö5:** *'Daha arkadaş canlısı olabilirler, karma bir arkadaş ortamı oluşturabilirler oyun sırasındalar, kız ve erkek çocukların herhangi bir ayrımın olmaması için'* demişlerdir.

Tüm bu sonuçlara göre, veliler ve öğretmenler çocuklarda farklı karakter özelliklerini geliştirmek istedikleri söylenebilir. Velilerin ve öğretmenlerin görüşlerinin birleştiği karakter özellikleri şunlardır; öz güvenli olma, sorumluluk sahibi olma, saygılı olma, yardımsever olma, sevgi dolu olma, paylaşımcı olma. Velilerin çocuklarda geliştirmek istedikleri karakter özellikleri öğretmenlerin belirtmiş oldukları karakter özelliklerden daha fazla olup kendi yaşantılarını ve toplumsal yaşamı göz önünde bulundurdıkları görülmektedir. Öğretmenlerin belirtmiş oldukları karakter özellikleri ise genel olarak sınıf ortamında yaşadıkları sorunlara yöneliktir.

Velilere Göre Çocuklarının Karakter Özelliklerinin Gelişiminde Kimlerin Rolü Var

Araştırmanın sekizinci alt problemine ilişkin olarak velilere, *'çocuğunuzun karakter özelliklerinin gelişiminde kimlerin rolü olduğunu düşünüyorsunuz'* sorusu sorulmuştur. Velilerin bu soruya ilişkin cevapları; anne-baba (n=12), aile üyeleri -abla, kardeş, nene, dede, amca – (n=6), öğretmenler

(n=3), arkadaşları ve çevresi (n=3). Bu cevaplar doğrultusunda velilere göre, çocukların karakter özelliklerinin gelişiminde en fazla rolün anne-baba da olduğunu söyleyebiliriz. Örneğin, **V1:** *‘Benim ve babasının etkili olduğunu düşünüyorum. Genellikle bizi görüyor bir de okulda zaman geçiriyor’*. **V13:** *‘En çok anne sonra babanın etkisi olduğunu düşünüyorum. İnatçılık yönünden anneden öz güveni babadan ve diğer özelliklerini her ikimizden aldığını düşünüyorum’*. Bununla beraber, geniş aile profiline sahip velilerin çocuklarının karakter gelişiminde diğer aile üyelerinin de etkili olduğunu belirtmişlerdir. Örneğin, **V3:** *‘Anne, baba, dede ve amcalar onlarla zaman geçirdiği için etkisi altında’*. **V4:** *‘Anne baba ve büyüklere bir de ablaları çok etkiliyor. Şuan zaten karakteri değişkendir herkesten bir şeyler kapıyor ki’*. Öğretmenlerin etkisinin de aileler tarafından dile getirildiği bulgularda ortaya çıkmıştır. İki anne yetersiz kaldığı konularda öğretmenin etkili olduğunu belirtmiştir. Örneğin, **V2:** *‘Öğretmenin lafını dinlerler, babasının sözünü dinliyorlar anneninkini dinlemiyorlar, bazen de abisinden etkileniyor, abisine takıldığında yaramaz oluyor’*. **V13:** *‘ Okula gidince benim yapma dediklerimi yapmamaya başladı, öğretmeni sağ olsun bu konuda çok iyi hep diyorum zaten kendisine, beni dinlemiyor ama sizi dinliyor diye’*.

Öğretmenlerin Çocukların Karakter Özelliklerinin Gelişim Sürecinde Ailenin Rolü Hakkındaki Görüşleri

Araştırmanın son alt problemine ilişkin olarak, öğretmenlere *‘**çocukların karakter özelliklerinin gelişimi sürecinde ailenin rolü hakkındaki görüşleriniz nelerdir**’* sorusu sorulmuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerin hepsi ailelerin çocukların karakter özelliklerinin gelişiminde sadece davranış boyutunu dile getirdikleri ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan iki öğretmen çocuğun karakter özelliklerinin gelişiminde tüm sorumluluğun ailede olduğunu belirtmişlerdir. Örneğin, **Ö1:** *‘Bence ailenin etkisi yüzde yüz kesinlikle her şey aileden kaynaklanıyor’*. **Ö6:** *‘Aileler çok önemlidir, çocukların davranışları kazanmasında etkilidirler, bazı davranışları öğretmen olarak değiştirmek çok zordur bu yüzden aile etkilidir’*. İki öğretmen, çocuğun karakter gelişiminde sorumluluğun öncelikle ailede olduğunu ancak kendilerinin de olumsuz davranışları düzeltme konusunda etkili olduklarını belirtmişlerdir. Örneğin, **Ö8:** *‘Öncelikle anne babanın görevidir çocuğun karakterinin gelişimi, bizim yanımıza*

davranışları kazanılmış olarak geliyorlar zaten biz sadece olumsuz davranışları azaltıyoruz'. Ö10: 'Eğitim ailede başladığı için birçok davranışı onlardan öğreniyorlar, arkadaşları ve akrabaları çocuğun davranışını şekillendiriyor bize öğretilmiş davranışları düzeltmek veya geliştirmek kalıyor'. Araştırmada yer alan iki öğretmen ise, çocuğun karakter gelişiminde aile etkisinin yanı sıra kendilerinin de etkisini dile getirmiştir ve sorumluluğun bu konuda paylaşıldığını ifade etmişlerdir. Örneğin, Ö2: 'Tabi ki aile etkilidir. Eğitim anne karnında başlar, yarı yarıya okulun etkili olduğunu düşünüyorum. Çocuk okula başladığında ailenin sorumluluğu yarıya düşüyor', Ö9: 'Öncelikle sorumluluk anne babaya aittir, öğretmenlerde etkilidir ama temel sorumluluk onlara aittir'. Bununla beraber, çalışmadaki iki öğretmen, çocuklardaki davranış değişikliğinin kalıcı olması açısından ailenin rolünü dile getirmişlerdir. Örneğin, Ö3: 'Çocuk anne babayı örnek alır, anne babaya verilen görev yüzde seksense bana düşen yüzde yirmidir. Aile çok önemlidir okulda öğrettiklerimizi evde destekleseler çocuklarda öğretiler davranışa dönüşür', Ö5: 'Aile bazen bizim değiştiremediğimiz davranışlarda yardımcı olsalar daha iyi olur, bu yüzden aile katımlı önemlidir. Akademik eğitimde biz ama sosyal eğitimde aile etkilidir'. Çocuğun karakter özelliklerinin gelişimi konusunda aileyi eleştiren öğretmenlerde var. Bu konudaki rahatsızlıklarını dile getirmişlerdir. Örneğin, Ö4: 'Aileler ilgili değiller, sizde biliyorsunuz el üstünde tutmakla ilgili olmak bir değil. Yediriyorlar, içiriyorlar ama asıl alaka yok. Öğretmen daha etkili, öğretmeni dinliyorlar, takıyorlar lafı dinlenecek diye biliyorlar. Öğretmenin onları daha iyi sevmesi çocukları sevindiriyor, hiçbir aile çocuklara bizim kadar zaman ayırmıyor', Ö7: 'Ailelerin her şeyi üstlenmeleri çocukların bu açıdan eksik kalmalarına neden oluyor'. Tüm bu bulgular sonucunda öğretmenlerin çocuğun karakter özelliklerinin gelişimi konusunda farklı görüş içerisinde olduklarını göstermektedir.

Araştırmanın Nicel Verilerine İlişkin Bulgular **Okul Öncesi Öğretmenlerinin ve Velilerinin Karakter Eğitimi ile İlgili Özelliklere Önem Verme Durumundaki Düşüncelerine İlişkin Bulgular**

Öğretmenlerin ve velilerin karakter eğitimi ile ilgili özelliklere ilişkin görüşlerine ait betimsel değerler tablolar şeklinde gösterilmiştir.

Tablo 24

Veli ve Öğretmenlerin Karakter Özelliklerine İlişkin Görüşleri

Maddeler	Katılımcı	1KK*		2K*		3K*		4K *		5KK*	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Çocuğun cesaretli olması önemlidir	Öğrtmn.	-	-	-	-	-	-	23	29.5	55	70.5
	Veli	1	1.2	1	1.2	2	2.5	33	40.7	42	53.2
Çocuğun dürüst olması önemlidir	Öğrtmn..	-	-	-	-	1	1.3	27	34.6	50	64.1
	Veli	1	1.2					22	27.8	56	70.9
Çocuğun diğerlerine saygılı olması önemlidir	Öğrtmn.							18	23.1	60	76.9
	Veli	1	1.3			1	1.3	21	26.6	56	70.9
Çocuğun nazik olması önemlidir	Öğrtmn..			1	1.3	1	1.3	30	38.5	46	59
	Veli	1	1.3	2	2.5			29	36.7	47	59.5
Çocuğun işbirlikçi olması önemlidir	Öğrtmn..					2	2.6	27	34.6	49	62.8
	Veli	1	1.3	2	2.5	8	10.1	31	39.2	37	46.8
Çocuğun doğal çevreye saygılı olması önemlidir	Öğrtmn..							27	34.6	51	65.4
	Veli	1	1.3	1	1.3			31	39.2	46	58.2
Çocuğun sabırlı olması önemlidir	Öğrtmn..	35	44.9	35	44.9	5	6.4	2	2.6	1	1.3
	Veli	45	57	19	24.1	11	13.9	2	2.5	2	2.5
Çocuğun azimli olması önemlidir	Öğrtmn.	44	56.4	29	37.2	3	3.8	2	2.6		
	Veli	51	64.6	16	20.3	10	12.7			2	2.5
Çocuğun sorumluluk sahibi olması önemlidir	Öğrtmn..	2	2.6	1	1.3			25	32.1	50	64.1
	Veli	2	2.5			2	2.5	22	27.8	53	67.1
Çocuğun paylaşımcı olması önemlidir	Öğrtmn.							29	37.2	49	62.8
	Veli	1	1.3	1	1.3	1	1.3	35	44.3	41	51.9
Çocuğun barışçıl olması önemlidir	Öğrtmn..	47	60.3	28	35.9	1	1.3	1	1.3	1	1.3
	Veli	48	60.8	22	27.8	5	6.3	2	2.5	2	2.5
Çocuğun sevgi dolu olması önemlidir	Öğrtmn.			1	1.3	1	1.3	23	29.5	53	67.9
	Veli	1	1.3			1	1.3	19	24.1	58	73.4

*1KK:Kesinlikle Katılmıyorum, 2K:Katılmıyorum, 3K:Kararsızım, 4K:Katılıyorum, 5KK:Kesinlikle Katılıyorum

Tablo 24’de öğretmenlerin ve velilerin çocukların karakter özelliklerine verdikleri önemi belirlemeye yönelik ifadelerle katılım oranları bulunmaktadır.

- *Çocuğun cesaretli olması önemlidir* ifadesine öğretmenlerin % 70.5’i ‘kesinlikle’ düzeyinde katıldıklarını belirtmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin büyük çoğunluğunun çocuğun cesaretli olmasını önemsedikleri söylenebilir. Velilerin ise farklı dağılımlar göstermelerine rağmen % 53.2’i ‘kesinlikle’ düzeyinde katıldıklarını belirtmişlerdir. Tüm

bu değerlere göre, çocuğun cesaretli olmasını hem öğretmenlerin hem de velilerin önemsemekte olduğu söylenebilir. Bir diğer ifade ile çocuğun cesaretli olması konusunda öğretmenlerin ve velilerin aynı görüşlerde oldukları dile getirebilir.

• *ocuğun dürüst olması önemlidir* ifadesine öğretmenlerin %64.1'i 'kesinlikle' düzeyinde katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu değere göre, öğretmenlerin yarısından fazlasının çocuğun dürüst olmasını önemsedikleri söylenebilir. Velilerin ifadelerine göre ise %70.9'u çocuğun dürüst olmasını önemsediklerini 'kesinlikle' katılıyorum düzeyinde belirtmişlerdir. Tüm bu değerlere göre, çocuğun dürüst olması konusunda öğretmenlerin ve velilerin genel olarak aynı görüşte oldukları söylenebilir.

• *ocuğun diğerlerine saygılı olması önemlidir* ifadesine öğretmenlerin %76.9'u 'kesinlikle' düzeyinde katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu oran öğretmenlerin büyük çoğunluğunun çocuğun diğerlerine karşı saygılı olması gerektiğini önemsediklerini göstermektedir. Velilerin ifadelerine göre ise %70.9'u 'kesinlikle' düzeyinde katıldıklarını belirtmişlerdir. Tüm bu ifadeler doğrultusunda çocuğun diğerlerine saygılı olması konusunda hem öğretmenlerin hem de velilerin aynı görüşte oldukları söylenebilir.

• *ocuğun nazik olması önemlidir* ifadesine öğretmenlerin %59'u ve velilerin de %59.5'inin 'kesinlikle' düzeyinde katıldıklarını belirttikleri tabloya göre görülmektedir. Bu değerlere göre, öğretmenlerin ve velilerin aynı oran düzeyinde çocuğun nazik olması konusunda aynı görüşte oldukları ifade edilebilir. Çocuğun nazik olmasının hem öğretmenler hem de veliler açısından önemli görüldüğü söylenebilir.

• *ocuğun işbirlikçi olması önemlidir* ifadesine öğretmenlerin %62.8'i 'kesinlikle' düzeyinde katıldıklarını belirtmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarısından fazlasının çocuğun işbirlikçi olmasını önemsedikleri söylenebilir. Velilerin ifadelerine göre ise % 46.8'i 'kesinlikle' düzeyinde katıldıklarını belirtmişlerdir. Velilerin ocuğun işbirlikçi olmasını önemseme konusunda farklı dağılımlar gösterdiği söylenebilir. Velilerin %10.1'i bu konuda kararsız olduklarını

belirtmişlerdir. Öğretmenlerin ve velilerin bu konuda farklı dağılımlar göstermelerine rağmen, genel olarak çocuğun işbirlikçi olmasını önemsedikleri söylenebilir.

• *Çocuğun doğal çevreye saygılı olması önemlidir* ifadesine öğretmenlerin %65.4'ü ve velilerin ise %58.2'si 'kesinlikle' düzeyinde katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu değerlere göre, öğretmenlerin ve velilerin çocuğun doğal çevreye karşı saygılı olması konusunda aynı fikirde olduklarını söylenebilir. Bununla beraber, çocuğun doğal çevreye karşı saygılı olması hem öğretmenler hem de velilerin için önemli olduğu ifade edilebilir.

• *Çocuğun sabırlı olması önemli değildir* ifadesine öğretmenlerin %44.9'u 'kesinlikle' düzeyinde katılmadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin yarısından azına göre çocukların sabırlı olmasının önemli olmadığı bu değere göre söylenebilir. Velilerin ifadelerine bakıldığında ise %57'si için çocuğun sabırlı olmasının önemli olduğu görülmektedir. Bu değerlere göre, velilerin öğretmenlere oranla daha fazla çocuğun sabırlı olmasına önem verdikleri söylenebilir.

• *Çocuğun azimli olması önemli değildir* ifadesine öğretmenlerin %56.4'ü ve velilerin ise %64.6'sı 'kesinlikle' düzeyinde katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu değerlere göre, çocuğun azimli olması hem öğretmenler hem de veliler açısından önemli görüldüğü ifade edilebilir. Her iki gruptaki katılımcıların yarısından fazlasının bu görüşte olduğu söylenebilir. Bununla beraber, velilerin belirtmiş oldukları değer, öğretmenlere göre çocuğun azimli olmasını daha fazla önemsediklerini göstermektedir.

• *Çocuğun sorumluluk sahibi olması önemlidir* ifadesine öğretmenlerin %64.1 ve velilerin ise %67.1'i 'kesinlikle' düzeyinde katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu değerlere göre öğretmenlerin ve velilerin yarısından fazlası için çocuğun sorumluluk sahibi olmasının önemli olduğu söylenebilir. Ayrıca, öğretmenlerin ve velilerin birbirine yakın oranlarda bu görüşte oldukları görülmektedir.

• *Çocuğun paylaşımcı olması önemlidir* ifadesine öğretmenlerin %62.8'i 'kesinlikle' düzeyinde katıldıklarını belirtmişlerdir. Velilerin ise farklı dağılımlar göstermesine rağmen %51.9'u 'kesinlikle' düzeyinde katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu değerlere göre hem öğretmenlerin hem de velilerin çocuğun paylaşımcı olmasını önemsedikleri söylenebilir. Buna rağmen, öğretmenlerin velilere oranla daha fazla bu konuya önem verdikleri ifade edilebilir.

• *Çocuğun barışçıl olması önemli değildir* ifadesine öğretmenlerin %60.3'ü ve velilerin ise %60.8'i 'kesinlikle' düzeyinde katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu değerlere göre öğretmenlerin ve velilerin aynı oran düzeyinde yani yarısından fazlasının çocuğun barışçıl olmasını önemsedikleri söylenebilir. Çocuğun barışçıl olması hem öğretmenler hem de veliler açısından önemli görülmektedir.

• *Çocuğun sevgi dolu olması önemlidir* ifadesine öğretmenlerin %67.9'u 'kesinlikle' düzeyinde katıldıkları görülmektedir. Buna göre, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun çocuğun sevgi dolu olmasını önemsedikleri söylenebilir. Velilerin ise %73.4'ü 'kesinlikle' düzeyinde katıldıkları görülmektedir. Bu değere göre, velilerin büyük çoğunluğunun çocuğun sevgi dolu olmasını önemsedikleri söylenebilir. Genel olarak, öğretmenler ve veliler için çocuğun sevgi dolu olmasının önemli olduğu ifade edilebilir.

Çocuğun Karakter Özelliklerine İlişkin Görüşlerin Katılımcıların Öğretmen veya Veli Olma Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte midir?

Çocukların karakter özelliklerine ilişkin öğretmen ve veli görüşlerinin birbirinden anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği ortaya çıkarmak için öncelikle uygun test belirlenmiştir. Bu kapsamda öğretmen ve veli görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını belirlemek için Mann Whitney U-testi kullanılmış olup, analiz sonuçları Tablo 25' de verilmiştir.

Tablo 25

Karakter Özelliklerine İlişkin Öğretmen ve Veli Görüşlerine ait Mann Whitney U-testi Sonuçları

Katılımcı	N	Sıra Ortalama	Sıra Toplamı	U	p
Öğretmen	78	82.22	6413.5	2829.5	.372
Veli	79	75.82	5989.5		

*p>0.05

Öğretmenlerin ve velilerin çocukların karakter özelliklerine ilişkin görüş anketinden aldıkları puanların Mann Whitney U-testi sonuçları Tablo 25’de verilmiştir. Buna göre, öğretmenlerin ve velilerin çocukların karakter özelliklerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur, U=2829.5, p>.05 . Sıra ortalamalarına bakıldığında ise öğretmenlerin puan ortalamalarının velilerin puan ortalamalarından yüksek olduğu görülmektedir. Ancak bu farklılık öğretmen ve veli görüşleri arasında anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır.

Öğretmenlerin çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Çocukların karakter özelliklerine ilişkin öğretmen görüşlerinin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için öncelikle uygun test belirlenmiştir. Bu kapsamda öğretmenlerin görüşlerinin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını ortaya çıkarmak için Mann Whitney U-testi kullanılmış olup, analiz sonuçları Tablo 26’ de verilmiştir.

Tablo 26

Öğretmenlerin Çocuğun Karakter Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyetlerine Göre Mann Whitney U-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Sıra Ortalama	Sıra Toplamı	U	p
Kadın	69	40.11	2767.5	268.5	.504
Erkek	9	34.83	313.5		

*p>0.05

Tablo 26’da öğretmenlerin cinsiyetlerine göre görüşlerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Mann Whitney U-testi sonuçları yer almaktadır. Buna göre, öğretmenlerin görüşlerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, U=268.5, p>.05. Sıra ortalamaları dikkate alındığında kadın öğretmenlerin ortalamalarının erkek öğretmenlerin ortalamalarından yüksek

olduğu görülmektedir ancak bu farklılık anlamlı bir farklılığın ortaya çıkmasını sağlamamıştır.

Öğretmenlerin çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Okul öncesi öğretmenlerinin çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin yaşlarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla öncelikle uygun test belirlenmiştir. Bu kapsamda Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır ve analiz sonuçları Tablo 27’de verilmiştir.

Tablo 27

Öğretmenlerin Çocuğun Karakter Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Yaşlarına Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Yaş	N	Sıra Ort.	sd	χ^2	p
20-25	9	28.39	3	2.88	.409
26-31	29	42.72			
32-37	28	40.14			
38 ve üstü	12	38.54			
Toplam	78				

*p>0.05

Tablo 27’de karakter özelliklerine ilişkin görüşlerin öğretmenlerin yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H testi sonuçları yer almaktadır. Yapılan analiz sonucunda karakter özelliklerine ilişkin görüşler ile yaş grupları arasındaki fark ($x^2= 2.88$, ; $sd=3$; $p>.05$) istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Bu bulgu, öğretmenlerin yaş gruplarının çocukların karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesinde etkili olmadığını göstermektedir.

Öğretmenlerin çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Okul öncesi öğretmenlerinin çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla öncelikle uygun test belirlenmiştir. Bu kapsamda öğretmenlerin görüşlerinin kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal Wallis-H testi kullanılmıştır ve analiz sonuçları Tablo 28’de gösterilmiştir.

Tablo 28

Öğretmenlerin Çocuğun Karakter Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Kıdemlerine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Kıdem	N	Sıra Ort.	sd	χ^2	p
1-5	39	38.64	3	8.9	.031
6-10	21	35.88			
11-15	11	56.64			
16-üstü	7	28.21			
Toplam	78				

*p>0.05

Tablo 28’de öğretmenlerin çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H testi sonuçları yer almaktadır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin görüşlerinin kıdemlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($x^2=8.9$; $sd=3$; $p<.05$). Bu işlemin ardından Kruskal Wallis H-testi sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir ve bu kapsamda Dunn testi yapılmıştır. Dunn testi sonuçlarına göre 11-15 kıdeme sahip öğretmenlerin görüşleri ile 16 ve üstü kıdeme sahip öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p=.047$, $p<.05$).

Öğretmenlerin çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Okul öncesi öğretmenlerinin çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla öncelikle uygun test belirlenmiştir. Bu kapsamda öğretmenlerin görüşlerinin eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Mann Whitney U-testi kullanılmıştır ve analiz sonuçları Tablo 29’da gösterilmiştir.

Tablo 29

Öğretmenlerin Çocuğun Karakter Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Eğitim Durumlarına Göre Mann Whitney U-Testi Sonuçları

Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Önlisans	10	38.7	387	332	.903
Lisans	68	39.62	2694		
Toplam	78				

*p>0.05

Tablo 29’da öğretmenlerin eğitim durumlarına göre çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerine ait Mann Whitney U-testi sonuçları yer almaktadır. Buna göre, öğretmenlerin eğitim durumları ile çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır, U=332, p>.05. Bu bulgu öğretmenlerin eğitim durumlarının çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinde etkili olmadığını gösterir.

Öğretmenlerin çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin görev aldığı okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Okul öncesi öğretmenlerinin çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin görev yaptıkları okul türüne göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla öncelikle uygun test belirlenmiştir. Bu kapsamda öğretmenlerin görüşlerinin okul türüne göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H-testi kullanılmıştır ve analiz sonuçları Tablo 30’da gösterilmiştir.

Tablo 30

Öğretmenlerin Çocuğun Karakter Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Görev Yaptıkları Okul Türüne Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Okul türü	N	Sıra Ort.	sd	χ^2	p
Bağımsız anaokulu	53	41.70	2	1.91	.38
İlkokula bağlı anasınıfı	20	36.08			
Özel anaokulu	5	29.90			
Toplam	78				

*p>0.05

Tablo 30'da öğretmenlerin çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin görev yaptıkları okul türüne göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H testi sonuçları yer almaktadır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin görüşlerinin okul türüne göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($x^2=1.91$; $sd=2$; $p>.05$). Bu bulgu, okul türünün öğretmenlerin çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerini etkilemediğini göstermektedir.

Velilerin çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Velilerin çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla öncelikle uygun test belirlenmiştir. Bu kapsamda velilerin görüşlerinin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Mann Whitney U-testi kullanılmıştır ve analiz sonuçları Tablo 31'de gösterilmiştir.

Tablo 31

Velilerin Çocuğun Karakter Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyetlerine Göre Mann Whitney U-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Sıra Ortalama	Sıra Toplama	U	p
Kadın	48	39.53	1897.50	721.5	.820
Erkek	31	40.73	1262.50		

* $p>0.05$

Tablo 31'de velilerin cinsiyetlerine göre çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerine ait Mann Whitney U-testi sonuçları yer almaktadır. Buna göre, velilerin cinsiyetleri ile çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır, $U=721.5$, $p>.05$. Bu bulgu velilerin cinsiyetlerinin çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinde etkili olmadığını gösterir.

Velilerin çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Velilerin çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin yaşlarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla öncelikle uygun test belirlenmiştir. Bu kapsamda Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır ve analiz sonuçları Tablo 32'de verilmiştir.

Tablo 32

Velilerin Çocuğun Karakter Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Yaşlarına Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Yaş	N	Ort.	sd	χ^2	p
20-25	3	47.83	3	.936	.817
26-31	20	41.95			
32-37	32	40.33			
38 ve üstü	24	36.96			
Toplam	79				

*p>0.05

Tablo 32’de karakter özelliklerine ilişkin görüşlerin velilerin yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H testi sonuçları yer almaktadır. Yapılan analiz sonucunda karakter özelliklerine ilişkin görüşler ile yaş grupları arasındaki fark ($\chi^2= .936$; $sd=3$; $p> .05$) istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Bu bulgu, velilerin yaş gruplarının çocukların karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesinde etkili olmadığını göstermektedir.

Velilerin çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin eğitim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Velilerin çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin eğitim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla öncelikle uygun test belirlenmiştir. Bu kapsamda Kruskal Wallis H-testi kullanılmıştır ve analiz sonuçları Tablo 33’de gösterilmiştir.

Tablo 33

Velilerin Çocuğun Karakter Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Eğitim Düzeylerine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Eğitim Düzeyi	N	Ort.	sd	χ^2	p
İlkokul	12	37.63	5	3.08	.687
Ortaokul	11	35.18			
Lise	22	42.8			
Önlisans	5	29.3			
Lisans	24	40.96			
Lisansüstü	5	50.1			
Toplam	79				

*p>0.05

Tablo 33’de karakter özelliklerine ilişkin görüşlerin velilerin eğitim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H testi sonuçları yer almaktadır. Yapılan analiz sonucunda karakter özelliklerine ilişkin görüşler ile eğitim düzeyleri arasındaki fark ($\chi^2= 3.08$; $sd=5$; $p> .05$) istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Bu bulgu, velilerin eğitim düzeylerinin çocukların karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesinde etkili olmadığını göstermektedir

Velilerin çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin gelir durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Velilerin çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin gelir düzeylerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla öncelikle uygun test belirlenmiştir. Bu kapsamda Kruskal Wallis H-testi kullanılmıştır ve analiz sonuçları Tablo 34’de gösterilmiştir.

Tablo 34

Velilerin Çocuğun Karakter Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Gelir Durumlarına Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Gelir durumu	N	Ort.	sd	χ^2	p
850 TL ve altı	12	31.42	3	2.63	.451
851-1500TL	19	41.45			
1501-2500TL	27	43.87			
2501 TL ve üstü	21	38.62			
Toplam	79				

* $p>0.05$

Tablo 34’de karakter özelliklerine ilişkin görüşlerin velilerin gelir düzeylerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H testi sonuçları yer almaktadır. Yapılan analiz sonucunda karakter özelliklerine ilişkin görüşler ile gelir düzeyleri arasındaki fark ($\chi^2= 2.63$; $sd=3$; $p> .05$) istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Bu bulgu, velilerin gelir düzeylerinin çocukların karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesinde etkili olmadığını göstermektedir

Velilerin çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Velilerin çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla öncelikle uygun test belirlenmiştir. Bu kapsamda velilerin görüşlerinin gelir düzeylerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Mann Whitney U-testi kullanılmıştır ve analiz sonuçları Tablo 35’de gösterilmiştir.

Tablo 35

Velilerin Çocuğun Karakter Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Çocuğun Cinsiyetine Göre Mann Whitney U-Testi Sonuçları

Çocuğun Cinsiyeti	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	u	p
Kız	39	43.29	1688.5	651.5	.204
Erkek	40	36.79	1471.5		

*p>0.05

Tablo 35’de velilerin çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinin çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney U-testi sonuçları yer almaktadır. Buna göre, velilerin çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşleri ile çocuğun cinsiyeti arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır, U=651.5, p>.05. Bu bulgu velilerin çocuklarının cinsiyetlerinin çocuğun karakter özelliklerine ilişkin görüşlerinde etkili olmadığını gösterir.

Dördüncü Bölüm **Tartışma Sonuç ve Öneriler**

Tartışma

Bu bölümde okul öncesi dönemde çocuğu olan velilerin ve okul öncesi öğretmenlerinin karakter ve karakter özelliklerine ilişkin görüşlerine yönelik elde edilen bulgular, ilgili literatürle ilişkilendirilerek, tartışılmıştır.

Velilerin ve öğretmenlerin karakter kavramı ile ilgili görüşleri (Tablo 12 ve Tablo 13) karşılaştırıldığında ‘beceri gerektirmeyen’ teması altında aynı görüşte oldukları ortaya çıkmıştır. Veliler ve öğretmenler karakter deyince ilk olarak kişilik ve özgüven dedikleri görülmüştür. Buna rağmen, karakterin diğer bir alt boyutu olan ‘beceri gerektiren’ teması konusunda ise velilerin ve öğretmenlerin farklı görüşler içinde olduklarını belirtebiliriz. Bu tablonun oluşmasında velilerin ve öğretmenlerin karakter kavramını tam olarak tanımlayamadıkları ve kendi yaşam ve beklentileri doğrultusunda bu şekilde yorumladıklarını söyleyebiliriz. Velilerin çocuklarından beklentileri toplum içindeki konumu ve başarıları, öğretmenlerin çocuklardan beklentileri ise toplum kurallarına uygun davranış biçimleridir. Velilerin bu görüşlerine paralel olarak, Rieder (2014) ailelerin karakter kavramına ve kapsamına aşina olmadıklarını ve kendi deneyimlerinden yola çıkarak tanımlamalarda bulduklarını ortaya çıkarmıştır. Rieder’in (2014) çalışma sonucuna göre, ebeveynlere göre karakter; olumlu sosyal davranışlar, çocukların nasıl davrandıkları, nasıl iletişime geçtikleri, çocukların olumlu gelişimi, doğru ve yanlışın öğretimi, çocuklara diğer çocuklara nasıl davranmaları gerektiğini öğretmek ve diğerleri ile nasıl baş etmelerini öğretmek, çocukların evde başlayıp okulda devam eden değer ve ahlaki yapılarıdır.

Velilere ve öğretmenlere göre 5-6 yaş dönem çocuklarının karakter özelliklerine ilişkin görüşler incelendiğinde (Tablo 14 ve Tablo 15); velilerin çocuklardan en fazla bekledikleri karakter özelliği dürüst olma, saygılı olma, dağınık olma, kıskanç olma ve içine kapanık olma. Öğretmenlerin ise çocuklardan en fazla bekledikleri karakter özellikleri paylaşımcı olma ve öz güven sahibi olmaktır. Velilerin ve öğretmenlerin farklı beklentiler içinde olmaları konusunda

velilerin çocukları ile olan yaşantılarının ve öğretmenlerin ise sınıf ortamındaki yaşantılarının etkili olduğunu ifade edebiliriz.

Velilerin ve öğretmenlerin çocuklarda gözlemledikleri olumlu karakter özelliklerine ilişkin görüşleri incelendiğinde (Tablo 16 ve Tablo 17) ; velilerin en fazla dikkatlerini çeken olumlu karakter özelliğın çocukların sevgi dolu olmasıdır. Öğretmenlerin dikkatlerini çeken olumlu karakter özelliğın ise yardımseverlik olduğu görülmüştür. Velilerin ve öğretmenlerin çocuklarda farklı olumlu karakter özelliğınine odaklanmalarında çocuklarda önem verdikleri özelliklerin etkili olduğu şeklinde yorumlayabiliriz. Çocuklarda gözlemlenen olumsuz karakter özelliklerine baktığımızda (Tablo 18 ve Tablo 19) ; velilerin en fazla dikkatlerini çeken olumsuz karakter özellikleri; nazlı olma, içine kapanık olma, kıskanç olma ve paylaşımcı olmama. Öğretmenlerin dikkatlerini çeken olumsuz karakter özellikleri, kural tanımama ve her şeyi şikâyet etmeleridir. Velilerin belirtmiş oldukları olumsuz karakter özelliklerin genel olarak çocuklarında baş edemedikleri özellikler olduğu görüşleri doğrultusunda ortaya çıktığını söyleyebiliriz. Öğretmenler de ise sınıf yönetimi kapsamında yaşadıkları problemler doğrultusunda çocukların olumsuz davranışları dile getirdiklerini söyleyebiliriz.

Velilere ve öğretmenlere göre çocukların karakter özelliklerinin nasıl geliştirilmesine ilişkin görüşleri incelendiğinde (Tablo 20 ve Tablo 21) ; velilerin en fazla okul/eğitimle, çevre ve kurallarla çocukların karakter özelliklerinin gelişebileceğini belirttikleri ortaya çıkmıştır. Öğretmenlere göre ise, hikâyelerin, oyunların, drama çalışmalarının ve konuşmanın etkili olacağı ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin dile getirdikleri yöntemler sınıf içi etkinlikleri kapsamaktadır. Bu çalışmalarla çocukların karakter özelliklerinin geliştiğini düşünmektedirler. Velilerin görüşlerinde ise okul faktörünün etkili olduğu ve çocuğın zaman geçirdiğı çevrenin etkili olması görülmektedir. Bunun yanı sıra, velilerin disiplin anlayışı çocuklarının karakter özelliklerinin geliştirilmesinde bir yöntem olarak görülmektedir. Veli ve öğretmen görüşlerindeki farklılıkların ortaya çıkmasında çocuklara yaklaşımın ve formal eğitimin etkili olduğunu söyleyebiliriz.

Velilere ve öğretmenlere göre, 5-6 yaş dönem çocuklarda geliştirilmesi gereken karakter özelliklerine ilişkin görüşleri incelendiğinde (Tablo 22 ve Tablo 23) ; velilerin en fazla belirttikleri karakter özellikleri dürüst olma, paylaşımcı

olma, çalışkan olma ve öz güven sahibi olma. Öğretmenlerin ise en fazla belirttikleri karakter özellikleri ise sevgi ve saygı dolu olma, sorumluluk sahibi olma. Velilerin bu görüşlerine paralel olarak, Balat, Beceren ve Özdemir (2011) ebeveynlerin çocuklara verilmesi gereken öncelikli evrensel değerler olarak dürüstlük, saygı ve sorumluluğu dile getirdiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin görüşlerine paralel olarak, Çağatay'ın çalışmasına göre (2009) öğretmenlere göre okul tarafından geliştirilen karakter birleşenlerinin dürüstlük, saygı, sorumluluk, adalet, yardımseverlik ve vatandaşlık olması gerektiği ortaya çıkmıştır.

Velilere göre çocuklarının karakter gelişiminde kimlerin rolü olduğuna ilişkin görüşleri incelendiğinde en fazla anne- babanın etkili olduğunu belirttikleri görülmüştür. Bunun yanı sıra diğer aile üyelerinin (abla-kardeş-amca-dede vs.) ve öğretmenlerin de etkili olduğunu belirttikleri ortaya çıkmıştır. Bu bulguya paralel olarak, Ryan ve Bohlin (1999) her çocuğun karakter gelişiminde birinci sorumluluğun anne babaya ait olduğunu ifade etmişlerdir. Guttman'e göre de (1987; Akt: Narvaez, 2006) aile çocuğun karakterinin şekillenmesinde birinci dereceden sorumludur. Bununla beraber, Gökçek (2007) ailelerin evde yapılan karakter eğitimini yeter görmediklerini ve bu nedenle okul öncesi eğitimcilerinin de karakter eğitimi konusunda aile kadar iyi eğitim vereceğini belirttiklerini ortaya çıkarmıştır. Ayrıca, ailelere göre karakter eğitimi sadece aile tarafından verilmemelidir, öğretmen desteği de sağlanmalıdır. Narvaez (2006) bazı ailelerin çocuklarının karakter gelişiminde sorumluluğun sadece kendilerinde olduklarını, bazı ailelerin ise eksik yönlerinin okul tarafından karşılanması gerektiğini ifade ettiklerini belirtmiştir. Balat, Beceren ve Özdemir (2011) ailelerin çocuklara değerlerin öğretilmesinde okulun önemli bir rolü olduğunu ve bu değerlerin bir değerler eğitimi programı kapsamında verilmesi gerektiğini belirttiklerini ifade etmiştir. Tüm bu çalışmalar sonucunda şunu söyleyebiliriz, aileler çocuklarının karakter gelişiminde öncelikli sorumluluğu kendilerinde görmelerine rağmen, okul tarafından da bu gelişimin desteklenmesi gerektiğini düşünmektedirler.

Öğretmenlerin çocukların karakter özelliklerinin gelişim sürecinde ailenin rolü hakkındaki görüşleri incelendiğinde, farklı görüşler belirttikleri ortaya çıkmıştır. Bu görüşler; çocuğun karakter gelişiminde tüm sorumluluğun ailede olması, öncelikli sorumluluğun ailede olması ancak kendilerinin de etkili olması ve tüm sorumluluğun ailelerin davranışlarından ötürü öğretmenlerde olması. Bu

görüşlere paralel olarak, Ateş (2013) öğretmenlerle ile yapmış olduğu çalışmada da benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Ateş' in araştırma sonucuna göre (2013) öğretmenler değerlerin öğretimi konusunda ailelerin yetersiz kaldıklarını belirtmişlerdir. Bakdemir' in çalışma sonucu da (2010) bu bulgularla paralellik göstermektedir. Bakdemir (2010) öğretmenlerin karakter eğitimi konusunda okul, aile ve toplum işbirliğinin olması gerektiğini belirttiklerini ifade etmiştir. Tüm bu sonuçlara göre, öğretmenlerin öncelikli sorumluluğu ailede görmelerine rağmen, çocukların karakter özelliklerinin gelişiminde kendilerinin de etkili olduklarını ve aile ile işbirliği halinde çalışmanın etkili olacağını belirttiklerini söyleyebiliriz.

Okul öncesi öğretmenlerinin ve velilerinin çocukların karakter özelliklerine ilişkin aynı görüşte oldukları ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin ve velilerin çocuğun cesaretli olması, dürüst olması, diğerlerine saygılı olması, nazik olması işbirlikçi olması, doğal çevreye saygılı olması, sabırlı olması, azimli olması, sorumluluk sahibi olması, paylaşımcı olması, barışçıl ve sevgi dolu olması konusunda aynı fikirde oldukları görülmüştür. İlgili alan literatür çalışmaları incelendiğinde, Bakdemir (2010) öğretmenlerin öğrencilere doğruluk, dürüstlük ve adalet değerlerinin önemli olduklarını vurguladıklarını ortaya çıkarmıştır. Ayrıca, Balat, Beceren ve Özdemir (2011) çalışma sonucuna göre, 5-6 yaş dönem çocuklarının velilerine göre çocuklara öğretilmesi gereken değerler: Saygılı olmak, kibar ve dikkatli olmak, kendisi ve sağlığı konusunda dikkatli olmak, iyi huylu olmak, özgüvene sahip olmalı, diğerlerine karşı duyarlı olması, hakkını savunmalı, hoşgörülü ve anlayışlı olmalı, sorumluluk almalı ve bağımsız olmalıdır.

Sonuç

Bu bölümde araştırmanın bulgularına dayalı olarak elde edilen sonuçlar ve bu sonuçlara göre araştırmacı tarafından getirilen önerilere yer verilmiştir.

Araştırma sonucunda; velilere göre karakter, kişilikli olmak, öz güven sahibi olmak, erdemli olmak, ahlaklı olmak, genetik ve sonradan öğrenilmiş davranış, başarılı olmak, iş sahibi olmak, dürüst olmak, cesur olmak, nerde nasıl davranmasını bilmek, toplum içindeki konum, davranışların uyumu ve korkusuz olmaktır. Öğretmenlere göre ise karakter, kişilikli olmak, bireyin öz yapısı, huy, öz güven sahibi olmak, kişinin duruşu, konuşması, davranış biçimleri ve toplum kurallarına uymak olarak tanımlandığı görülmektedir.

Velilere göre 5-6 yaş dönem çocuklarının karakter özellikleri şunlar olmalıdır; dürüst olma, saygılı olma, öz güven sahibi olma, paylaşımcı olma, şefkatli olma, yaramaz olmama, kuralları tanıma, sorumluluk sahibi olma, benlik bilincinde olma, sakin olma, akranları ile iyi anlaşma, doğru ve yanlış bilme, ben merkezli olmama, mutlu olma, yardımsever olma, dikkatsiz olma, kaprisli olma, dağınık olma, içine kapanık olma ve kıskanç olma. Öğretmenlere göre ise, 5-6 yaş dönem çocuklarının karakter özellikleri şunlardır; dürüst olma, paylaşımcı olma, öz güven sahibi olma, saygılı olma, mutlu olma, duygusal olma, sosyal olma, empati duygusuna sahip olma, meraklı olma, yardımsever olma, sorumluluk sahibi olma, kuralları tanıma, hareketli olma, saldırgan olma, dikkatsiz olma ve inatçı olma.

Velilerin çocuklarında gözlemedikleri olumlu karakter özellikleri şunlardır; düşünceli olma, sessiz olma, öz güven sahibi olma, iyi kalpli olma, merhametli olma, yalan söylememe, duygusal olma, farkındalığı yüksek olma, yardımsever olma, zarar vermeme, sosyal olma, paylaşımcı olma, misafirperver olma ve sevgi dolu olmaları. Velilerin gözlemedikleri olumsuz karakter özellikleri ise şunlardır; dağınık olma, yalan söyleme, içine kapanık olma, kıskanç olma, nazlı olma, sinirli olma, hırslı olma, bencil olma, saldırgan olma ve paylaşımcı olmama. Öğretmenlerin çocuklarda gözlemedikleri olumlu karakter özellikleri; sorumluluk sahibi olma, zamanında iş bitirme, girişken olma, ayrıntıya önem verme, öz güvenli olma, mutlu olma, samimi olma, farkındalığın yüksek olma, kuralları tanıma, sosyal olma, paylaşımcı olma, yardımsever olma, ortama uyum sağlama, saygılı ve sevgi dolu olmaları. Öğretmenlerin gözlemedikleri olumsuz karakter özellikleri ise; inatçı olma, hırçın olma, dağınık olma, şımarık olma, sinirli olma, doyumsuz olma, saldırgan olma, söz dinlememe, kural tanımama ve her şeyi şikâyet etmektir.

Velilere göre, çocukların karakter özelliklerinin geliştirilmesi eğitimle/okulla, çevre ile model olma ile iletişimle, sevgiyle ve kurallarla gerçekleşmektedir. Öğretmenlere göre ise, hikâyelerle, konuşarak, müziklerle, model olma ile ödüllendirmelerle, olumsuz davranışı görmezlikten gelerek, oyunlarla, danslarla ve drama çalışmaları ile çocukların karakter özellikleri geliştirilebilir.

Velilere göre, çocuklarda geliştirilmesi gereken karakter özellikleri şunlardır; dürüst olma, öz güven sahibi olma, inatçı olmama, temiz olma, disiplinli olma, çalışkan olma, sorumluluk sahibi olma, kararlı olma, anlayışlı olma, etkileyici olma, güçlü olma, iyimser olma, saygılı olma, yardımsever olma, sevgi dolu olma, paylaşımcı olma, duyarlı olma, merhametli ve sosyal olma. Öğretmenlere göre ise, çocuklarda geliştirilmesi gereken karakter özellikleri şunlardır; öz güven sahibi olma, sakin olma, sabırlı olma, sorumluluk sahibi olma, düzenli olma, arkadaş canlısı olma, paylaşımcı olma, empati duygusuna sahip olma, yardımsever olma, saygılı ve sevgi dolu olma.

Velilere göre çocuklarının karakter özelliklerinin gelişiminde, anne-babanın, aile üyelerinin (abla, kardeş, nene, dede, amca), öğretmenlerin, çocuğun arkadaşlarının ve çevresinin rolleri vardır.

Öğretmenlere göre, çocukların karakter özelliklerinin gelişim sürecinde ailelerin rolleri farklılıklar göstermektedir. Bazı öğretmenlere göre çocuğun karakter özelliklerinin gelişiminde tüm sorumluluk aileye aittir. Bazı öğretmenlere göre ise, sorumluluk öncelikle ailede ancak kendileri de olumsuz davranışları düzeltmede etkilidirler. Bunun dışında, bazı öğretmenlere göre ise bu sorumluluk kendileri ile paylaşılmaktadır, yani çocuğun karakter özelliklerinin gelişiminde sorumluluk hem aileye hem de öğretmene aittir. Bazı öğretmenler ise ailenin bu konuda yetersiz olduklarını düşünmekte ve bu nedenle tüm sorumluluğun kendilerinde olduklarını ifade etmektedirler.

Velilere ve okul öncesi öğretmenlerine göre, çocukların cesaretli olması, dürüst olması, diğerlerine saygılı olması, nazik olması, işbirlikçi olması, doğal çevreye saygılı olması, sabırlı olması, azimli olması, sorumluluk sahibi olması, paylaşımcı olması, barışçıl olması ve sevgi dolu olmasını önemlidir.

Okul öncesi öğretmenlerinin ve velilerinin çocukların karakter özelliklerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır. Öğretmenler ve veliler aynı görüşü paylaşmaktadır.

Okul öncesi öğretmenlerinin çocukların karakter özelliklerine ilişkin görüşleri, cinsiyetlerine, yaşlarına, eğitim durumlarına ve görev yaptıkları okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Öğretmenlerin görüşleri sadece kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir.

Velilerin çocukların karakter özelliklerine ilişkin görüşleri cinsiyetlerine, yaşlarına, eğitim durumlarına, gelir durumlarına ve çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Öneriler

Uygulamaya Yönelik Öneriler

- Yapılan araştırmalar karakter kavramının ve özelliklerinin tanımlanması konusunda farklılıkların olduğunu ortaya koymuştur. Bu araştırma kapsamında da velilerin ve öğretmenlerin karakter ve karakter özelliklerine ilişkin farklı görüşlerde oldukları ortaya çıkmıştır. Bu problemler velilerin ve öğretmenlerin bu konudaki bilgi eksikliği, kişisel sebepler ve eğitimden kaynaklanabilir. Bu nedenle, öğretmenlere yönelik olarak lisans düzeyinde karakter eğitimi ile ilgili dersler konulabilir. Bu şekilde yeni göreve başlayacak öğretmenler için bilgi eksikliği giderilmiş olunabilir. Velilere yönelik ise, okul öncesi aile katılım çalışmalarında seminerler düzenlenebilir, aktif uygulama çalışmalarının yer alacağı eğitim çalışmaları da düzenlenebilir.
- Karakter eğitiminin gerekliliği ve etkililiği ilgili araştırmalarda ortaya konulmuştur. Ayrıca bu araştırmada karakter özelliklerinin geliştirilmesi konusunda velilerin ve öğretmenlerin yöntemsel farklılıkları ortaya çıkmıştır. Kapsamlı bir karakter eğitim programının okul öncesi eğitim programına dahil edilmesi ile bu tür problemlerin giderilmesi sağlanabilir. Bu şekilde belirli bir eğitim programı uygulanarak, çocukların karakter özelliklerinin geliştirilmesi sistemli bir şekilde sağlanmış olur.
- Çocukların karakter özelliklerinin gelişiminde sorumluluğun aile-okul ve çevre ile desteklenmesi gerektiği görülmektedir. Bu nedenle, çocuğun karakter gelişiminde önemli etkileri olan bu üç öge arasında işbirliği olmalıdır. Bu şekilde kazanılan davranış okulda, aile ortamında ve çevrede tutarlılık gösterir. Çocukların karakter gelişimlerine yönelik etkili olan kurumlar arasında sağlam bir ilişki kurulmalıdır.

Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Bu çalışmada velilerin ve öğretmenlerin çocuklarda gözlemedikleri ve beklentilerine yönelik karakter ve karakter özellikleri ortaya çıkmıştır. Elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda, hazırlanacak olan bir karakter eğitim programı ile benzer bir çalışma yürütülebilir.

Kaynaklar

- Arthur, J. (2003). Education with character- the moral economy of schooling. *Taylor ve Francis e-Library*.
- Ateş, F. (2013). *İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin değerler eğitimi ve uygulamalarına yönelik görüşleri üzerine nitel bir araştırma*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi. (356302).
- Aydın, M. Z. (2008). Ailede çocuğun ahlak eğitimi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Aydın, S. (2014). Olgu bilim araştırması. İçinde M. Metin (Ed.) *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (s. 287-311). Ankara: Pegem Akademi
- Bakdemir, A. (2010). *İlköğretim ve ortaöğretimde görev yapan öğretmenlerin ahlak ve karakter eğitimi konusundaki algı, tutum ve eğitimsel uygulamaları*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi. (264554).
- Balat, G. U., Özdemir, B. B. ve Özdemir, A. A. (2011). The evaluation of parents' views related to helping pre-school children gain some universal values. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 15, 908-912.
- Banks, J., ve Mhunpiew, N. (2012). Authentic leadership, social cognitive theory and character education: the transforming of theories into practices. *US-China Education Review B* 12.
- Battistich, V. (2005). Character education, prevention, and positive youth development. *Washington, DC: Character Education Partnership*.
- Benninga, J. S. , Berkowitz, M. W. , Kuehn, P., ve Smith, K. (2003). The relationship of character education implementation and academic achievement in elementary schools. *Journal of Research in Character Education*, 1(1), 19-32.
- Berkowitz, M. W. (1999). Obstacles to teacher training in character education. *Action in Teacher Education*, 20 (4).
- Berkowitz, M. W. (2002). The science of character education. In Damon, W. (Eds.), *Bringing in a New Era in Character Education*, (pp. 43-63). Hoover Institution Press Publication.

- Berkowitz, M. W. ve Grych, J. H. (1998) . Fostering goodness: teaching parents to facilitate children's moral development. *Journal of Moral Education*, 27 (3) , 371-391.
- Berkowitz, M. W. ve Grych, J. H. (2000). Early character development and education. *Early Education and Development*, 11.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara; Pegem.
- Crider, R. B. (2012). *Character education: a relationship with building health*. Dissertation Abstracts International. (3503122).
- Creswell, J. W. (2006). Understanding mixed method research. http://www.sagepub.com/upm-data/10981_Chapter_1.pdf adresinden 25 Ağustos 2014 tarihinde alınmıştır.
- Çağatay, M. Ş. (2009). *Öğretmen görüşlerine göre karakter eğitiminde ve karakter gelişiminde okulun rolü*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi. (235167).
- Çağdaş, A.,Seçer, Z. (2002). Çocuk ve ergende sosyal ve ahlak gelişimi. Ankara, Nobel Yayınevi
- Damon, W. (1997) The youth charter: how communities can work together to raise standards for all our children. *New York: The Free Press*.
- Dereli- İman, E. (2014). Değerler eğitimi programının 5-6 yaş çocukların sosyal gelişimine etkisi: sosyal beceri, psiko-sosyal gelişim ve sosyal problem çözme becerisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14 (1), 249-268.
- Doty, J.P. (2006). Sports build character. *Journal of Collage and Character*, 7(3), 1-9.
- Durualp, E. (2009). *Anasınıfına devam eden 6 yas çocuklarının sosyal uyum ve becerilerine oyun temelli sosyal beceri egitimini etkisinin incelenmesi: çankırı örneği*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi. (258594).
- Elkind, D.H. ve Sweet, F. (2004). You are a character educator. *Today's School*, 3(2),2-6.
- Gibson, A. D. (2009). *The influence of character education on students and staff development in an educational setting*. Dissertation Abstracts International. (3349940).

- Gökçek, B. S. (2007). *5-6 yaş çocukları için hazırlanan karakter eğitim programının etkisinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi. (210279).
- Gökçek, T. (2014). Karma yöntem araştırması. İçinde M. Metin (Ed.) *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (s.375-410). Ankara: Pegem Akademi
- Hassan, E. K. ve Kahil, R. (2005).The effect of living values: an educational program on behaviors and attitudes of elementary students in a private school in lebanon. *Early Childhood Education Journal*, 33 (2), 81-90.
- Haynes, C.C. ve Thomas, O. (2001). *Finding common ground,a guide to religious liberty*. First Amendment Center.
- Iyer, R. B. (2011). *Do teacher efficacy, teacher understanding, and professional development influence the implementation of a character education program*. Dissertation Abstracts International. (3460635).
- Johnson, R. B. , Onwuegbuzie, A. J. ve Turner, L. A. (2007). Toward a definition of mixed methods research. *Journal of Mixed Methods Research*, 1 (2), 112-133.
- Jones, E. N., Ryan, K., ve Bohlin, K. E. (1999). Teachers as educators of character: are the nation's schools of education coming up short? *Washington, D.C.:CharacterEducation Partnership*.
- Karaca, F.B. (2008), 'Karakter eğitimi 1-2-3'. *Eğitim Bülteni Dergisi*, 6 (22).
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Koshy, S. S. (2011). *The role of social support and purpose in the promotion of character development*. Dissertation Abstracts International. (3460515).
- Larson, K. (2009). *Understanding the importance of character education*. (Unpublished master thesis).Wisconsin-Stout University, Menomonie.
- Lee, I. (2011). The proper directions and practical ways for character education in the korean elementary school. *Asia Pacific Education Review*, 2 (2), 72-84.
- LeBlanc, B. F. (2007). *Teachers' perceptions, training, and implementation of character education: implications for staff development*. Dissertation Abstracts International. (3269229).
- Lexmond, J. ve Reeves, R. (2009). *Parents are the principal architects of a fairer society: Building character*. London: Demos Publishing.

- Lickona, T. (1992). Character development in the family. In Ryan, K., ve Lickona, T (Eds.), *Character development in schools and beyond* (pp.201-208). Washington, D. C. 20064.
- Lickona, T. (1997). The teacher's role in character education. *Journal of Education*, 179 (2), 63-80.
- Miles, M. B. , Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. (Second Edition). California: SAGE Publications.
- Moffitt, T. E. (1993). Adolescence-limited and life-course-persistent antisocial behavior: a developmental taxonomy. *Psychological Review*, 100,674–701.
- Narvaez, D. (2006). Integrative ethical education.In Melanie, K.,Judith,S (Eds.), *Handbook of moral development*, (pp.703-733). Lawrence Erlbaum Associates Publishing.
- Osguthorpe, R. D. (2005) .*On the relationship between the moral character of a teacher and the moral development of a student*. Dissertation Abstracts International. (3186720).
- Öztürk-Samur, A. (2011). *Değerler eğitimi programının 6 yaş çocuklarının sosyal ve duygusal gelişimlerine etkisi*. (Doktora tezi). YÖK Tez Merkezi. (279111).
- Riedel, E. (2014). *Parent perceptions of character education in universal pre-kindergarten*. (Unpublished doctor dissertation). University of Walden, USA.
- Ryan, K. (1992). The moral education of teachers. In Ryan, K., ve Lickona, T (Eds.), *Character development in schools and beyond* (pp.287-303). Washington, D. C. 20064.
- Ryan, K., ve Bohlin, K. E. (1999). Building character in schools: practical ways to bring moral instruction to life. *San Francisco: Jossey-Bass*.
- Sullivan, E.V. (1992). Television as a moral educator.In Ryan, K., ve Lickona, T (Eds.), *Character development in schools and beyond* (pp.241-262). Washington, D. C. 20064.
- Trout, N. J. (2008). *Building character education in preschool*. Dissertation Abstracts International. (3337367).

- Tuff, L. (2009). *Teacher perception of character education*. (Unpublished master dissertation). University of Alberta, Canada.
- Yazıcı, S., Yazıcı, A. (2011). *Felsefi, psikolojik ve eğitim boyutlarıyla karakter*. Konya: Çizgi Yayınevi.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yüksel, G. (2012). *İlköğretim öğretmenlerinin karakter eğitimi yetkinlik inançları ile ahlaki olgunluk düzeyleri arasındaki ilişki*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Zickefoose, G. (2010). *Grass-roots character education programs – a study of the need, implementation, and effect in public elementary schools*. Dissertation Abstracts International. (3414288).

Ekler

Ek 1:

Veli Görüşme Formu

Merhaba,

Okulöncesi öğretmenlerinin ve velilerinin karakter eğitimi hakkındaki görüşlerini tez konusu olarak incelemektedirim. Görüşme sürecinde vermiş olduğunuz bilgilerin tümü gizlidir. Araştırmacı dışında herhangi bir kimsenin görmesi mümkün olmayacaktır. Görüşmenin yaklaşık olarak 20-25 dk süreceğini tahmin ediyorum.

Arş. Gör. Ayşe DURAN

Görüşme Tarihi:

Velinin Ad-Soyadı:

Eğitim Durumu:

Mesleği:

Çocuğun Cinsiyeti /Yaşı:

Ailenizdeki Toplam Çocuk Sayısı:

Bilgi verdiğiniz çocuğunuzun doğum sırası:

- 1) Karakter deyince ilk aklınıza gelen nedir?
- 2) 5-6 yaş dönem çocuklarının hangi karakter özelliklerine sahip olmaları gerekmektedir?
- 3) Çocuğunuzun hangi karakter özelliklerine sahip olduğunu söylebilir misiniz?
- 4) Çocuğunuzda gözlemlediğiniz olumlu karakter özellikleri nelerdir?
- 5) Çocuğunuzda gözlemlediğiniz olumsuz karakter özellikleri nelerdir?
- 6) Karakter özellikleri geliştirilebilir mi?
 - a) Nasıl?
 - b) Çocuğunuzda hangi karakter özelliklerini geliştirmek istiyorsunuz?
- 7) Çocuğunuzun karakter özelliklerinin gelişiminde kimlerin rolü olduğunu düşünüyorsunuz? Nasıl bir role sahipler?
- 8) Çocuğunuzun karakter özelliklerinin geliştirme sürecinde öğretmenin rolü hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

Ek 2:

Öğretmen Görüşme Formu

Merhaba,

Okulöncesi öğretmenlerinin ve velilerinin karakter eğitimi hakkındaki görüşlerini tez konusu olarak incelemekteyim. Görüşme sürecinde vermiş olduğunuz bilgilerin tümü gizlidir. Araştırmacı dışında herhangi bir kimsenin görmesi mümkün olmayacaktır. Görüşmenin yaklaşık olarak 20-25 dk süreceğini tahmin ediyorum.

Arş. Gör. Ayşe DURAN

Görüşme Tarihi:

Öğretmenin Ad-Soyadı:

Cinsiyeti:

Meslekteki Kıdem Yılı:

Çalıştığı Kurum:

Görev Yaptığı Okulun Türü: () Devlet Okulu () Özel Okul

Genel Olarak Öğrencilerinizin ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyi;

() Düşük () Orta () Yüksek

- 1) Karakter deyince ilk aklınıza gelen nedir?
- 2) 5-6 yaş dönem çocuklarının hangi karakter özelliklerine sahip olmaları gerekmektedir?
- 3) Sınıfınızda bulunan çocukları karakter özellikleri açısından değerlendirmeniz istense ne dersiniz?
Hangi karakter özelliklerine sahiptirler?
- 4) Çocuklarda gözlemediğiniz olumlu karakter özelliklerini sayabilir misiniz?
- 5) Çocuklarda gözlemediğiniz olumsuz karakter özelliklerini sayabilir misiniz?
- 6) Karakter özellikleri geliştirilebilir mi?
 - a) Nasıl?
 - b) Sınıfınızdaki çocukların hangi karakter özelliklerinin geliştirilmesi gerektiğini düşünüyorsunuz?
- 7) Çocukların karakter özelliklerinin geliştirme sürecinde ailenin rolü hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

Ek 3:

Veli Anket Formu

Sayın Veli,

Bu anket formu ‘Okul Öncesi Öğretmenlerin ve Ebeveynlerin Karakter Eğitimine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi’ konulu yüksek lisans tez çalışması için hazırlanmıştır. Ankette yer verdiğimiz ifadeler bu içerik doğrultusunda hazırlanmıştır. Formda yer alan soruların nasıl cevaplanacağı başta açıklanmıştır.

Ankette toplanacak bilgiler sadece bilimsel amaç için kullanılacağından ötürü isminizi yazmanı gerekmemektedir. Lütfen hiçbir soruyu cevapsız bırakmayınız.

Soruları cevaplayarak araştırmaya yapacağınız önemli katkıdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

AYŞE DURAN

I.BÖLÜM

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Bu bölümde kişisel durumunuza ilişkin sorular bulunmaktadır. Her soruda durumunuza uygun olan seçeneği lütfen işaretleyiniz/yazınız.

1:Cinsiyetiniz: Kadın () Erkek ()

2:Yaşınız:

3:Mesleğiniz:

4:Eğitim Durumunuz: Okur-yazar () İlkokul () Ortaokul () Lise () Önlisans () Lisans () Lisansüstü ()

5:Gelir Durumunuz: 850-altı () 851-1500 () 1501-2500 () 2501-üstü ()

6: Kendinizi hangi ekonomik sınıfta görüyorsunuz: Alt () Orta () Üst ()

7:Okul öncesi eğitim kurumuna giden çocuğunuzun cinsiyeti:

() Kız () Erkek

II. BÖLÜM

Bu bölümde, karakter özelliklerine ait ifadeler yer almaktadır. Sizin için uygun olan ifadeye katılma durumunu lütfen 'X' işareti ile belirtiniz.

	Karakter Özellikleri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Çocuğun cesaretli olması önemlidir					
2	Çocuğun dürüst olması önemlidir					
3	Çocuğun diğerlerine saygılı olması önemlidir					
4	Çocuğun nazik olması önemlidir					
5	Çocuğun işbirlikçi olması önemlidir					
6	Çocuğun doğal çevreye saygılı olması önemlidir					
7	Çocuğun sabırlı olması önemli değildir					
8	Çocuğun azimli olması önemli değildir					
9	Çocuğun sorumluluk sahibi olması önemlidir					
10	Çocuğun paylaşımcı olması önemlidir					
11	Çocuğun barışçıl olması önemli değildir					
12	Çocuğun sevgi dolu olması önemlidir					

Ek 4:

Öğretmen Anket Formu

Sayın Öğretmenim,

Bu anket formu ‘OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİN VE EBEVEYNLERİN KARAKTER EĞİTİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ’ konulu yüksek lisans tez çalışması için hazırlanmıştır. Ankette yer verdiğimiz ifadeler bu içerik doğrultusunda hazırlanmıştır. Formda yer alan soruların nasıl cevaplanacağı başta açıklanmıştır.

Ankette toplanacak bilgiler sadece bilimsel amaç için kullanılacağından ötürü isminizi yazmanız gerekmemektedir. Lütfen hiçbir soruyu cevapsız bırakmayınız.

Soruları cevaplayarak araştırmaya yapacağınız önemli katkıdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Arş. Gör. Ayşe DURAN

I.BÖLÜM

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Bu bölümde kişisel durumunuza ilişkin sorular bulunmaktadır. Her soruda durumunuza uygun olan seçeneği lütfen işaretleyiniz/yazınız.

1:Cinsiyetiniz: Kadın () Erkek ()

2:Yaşınız

3:Meslekteki Kıdem Yılıınız:

4:Eğitim Durumunuz: Önlisans () Lisans () Lisansüstü ()

5:Görev Yaptığınız Okulun Türü: Bağımsız Anaokulu ()

İlkokula Bağlı Anasınıfı ()

Özel Anaokulu ()

II. BÖLÜM

Bu bölümde, karakter özelliklerine ait ifadeler yer almaktadır. Sizin için uygun olan ifadeye katılma durumunu lütfen 'X' işareti ile belirtiniz.

	Karakter Özellikleri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Çocuğun cesaretli olması önemlidir					
2	Çocuğun dürüst olması önemlidir					
3	Çocuğun diğerlerine saygılı olması önemlidir					
4	Çocuğun nazik olması önemlidir					
5	Çocuğun işbirlikçi olması önemlidir					
6	Çocuğun doğal çevreye saygılı olması önemlidir					
7	Çocuğun sabırlı olması önemli değildir					
8	Çocuğun azimli olması önemli değildir					
9	Çocuğun sorumluluk sahibi olması önemlidir					
10	Çocuğun paylaşımcı olması önemlidir					
11	Çocuğun barışçıl olması önemli değildir					
12	Çocuğun sevgi dolu olması önemlidir					

Özgeçmiş

Kişisel Bilgiler

Adı soyadı: Ayşe DURAN

Doğum tarihi: 30.12.1986

Doğum yeri: Adıyaman

Adres: Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Oda No:47

E-Posta: aduran@adiyaman.edu.tr

Öğrenim Durumu:

2015-: Yüksek Lisans, Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Okul öncesi Eğitimi Bilim Dalı

2005-2011: Lisans, Boğaziçi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Okulöncesi Eğitimi Anabilim Dalı.

2000-2004: Lise, Adıyaman Anadolu Öğretmen Lisesi

1991-1999: İlköğretim, Adıyaman Yavuz Selim İlköğretim Okulu

İş Deneyimi:

2011-2013: Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okulöncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Araştırma Görevlisi.

2013- : Adıyaman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okulöncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Araştırma Görevlisi.

Yayınlar:

- Sarıçam, H., **Duran, A.**, ve Çardak, M. (2012). The Examination of Pre-school Teacher Candidates' Academic Locus of Control Levels. *International Online Journal of Educational Sciences*,4(2), In press.
- **Duran, A.**, Sarıçam, H -The Examination of Self-Compassion and Originality Levels in Pre-School Teacher Candidates. 28-30 June 15th Balkan International Conference, Bucearest, Romania.
- Sarıçam, H., **Duran, A.** (2012). The Investigation of The Education Faculty Students' Academic Locus of Control Levels. 28-30 June 15th Balkan International Conference, Bucearest, Romania.
- Sarıçam, H., ve **Duran, A.**, Halmatov, M. (2012). Okul Öncesi Bayan Öğretmen Adaylarının Gelecekte Hayal Ettikleri Aile Kavramının İncelenmesi, 1. Kadın Araştırmaları Sempozyumu, 6-8 Mart 2012, Eskişehir.
- Duran, A. (2014), Feminist Terapi, Psikolojik Danışma Kuramları, Editör: Akın, A., Şahin,R. ,İstanbul : Lisans Yayıncılık,ss.379-394 (Kitap Bölümü

